

Emperyalizme ve Faşizme Karşı

DEVRİMCİ HAREKET

Aylık Siyasi Dergi

Sayı:9 Eylül-Ekim 1998

Fiyatı: 250.000 TL.

ATEŞ ALTINDA BİLE,

DEĞERLERİNİ SONUNA DEK KORUYAN DEVRİMCİ YOLGULARI

AVGA SAHASINA, BİLEKLERİNİN YANINDA YÜREKLERİNİ DE SÜRERLER.

ÖRÜLMEKTE OLAN DEĞERLER HEPİMİZDİR!...

KAZANAN BİZ OLACAĞIZ!...

DEVİRİMCİ HAREKET'TEN

Hatırlanacağı gibi, 6. sayımızda, fikri üretkenliğe değinmiş ve bunun kavganın ihtiyaçlarıyla taşıdığı başa özel bir vurgu yapmıştık.

"Bugüne dek yazdığımız/söylediğimiz hiçbir şey kavganın ihtiyaçlarından kopuk değildir. Dergi sayfalarını fikir jimnastiği için bir alan, pratikten kopuk akademik-entellektüel çaba için bir zemin olarak görmek ancak kavga özürlerinin işi olabilir.

Belirli bir siyasal perspektif oluştuktan sonra, varolan bütünün içerdiği taşlar birbirine çok yakın ve uyumludur. Ancak, bunun önceline gözatanlar, söz konusu taşların toplanmadan önceki yerlerinde bir-birinden bir hayli kopuk ve uzak durduğunu görecektir. Zaten politika sanatını asıl ustalık gerektiren yeri burasıdır. Eldeki birikim, somut görevlerin dayatması karşısında adeta sınavdan geçer. Ve bir devrimciyi, her gün köşesinde düşünce çeşitlenmesi yapan falanca gazete yazarından ayıran önemli bir özelliktir bu. Teorik/pratik repertuarını, siyasal görevlerin karşılanması yönünde bir üretkenliğe dönüştüremeyenler hayatın karşısında bir cehalet durumunu oynarlar. Ve helki ancak o zaman; meselenin sayfa doldurmak veya yazı yazmak olmaktan çok daha öte anlamlar içerdiğini fark ederler." (Devrimci Hareket, Sayı:6).

Türkiye Solu'nun geçmiş dönemlerde yoğunlukla taşıdığı ve bugüne dek belirli oranlarda sarkıttığı özelliklerden biri de; yapılan üretimin yaşamla başına ve koca bir sisteminin bir parçası olusundaki özgünlüğe bakmak yerine, "bir şeyler arama" gayretine girmektir. Adeta, tam teşekküllü ahşap bir dolapta metal arayan ve mecburen çakılmış bir tek çiviye dahi hulduğunda ciyak ciyak öten -dolabı ise görmeyen- dedektörler durumuna düşüldüğünü gördüğümüzde; elimizden uzılmekten öte bir şey gelmiyor. Sınırlı da olsa bizim saflarımızda da izlerine rastladığımız bu özelliğin "aspirin" tedavisiyle geçirilemeyeceğini biliyoruz. Eğer bizlerin elinden bir şey gelecek ise bu, doğru bilinen yöntemde ısrar ve -dostluk sınırları aşılmadığı sürece- hoşgörüyü elden bırakmama biçiminde olacaktır.

Ashında, verilmiş isteneni almaya açık olanlar için, tek bir yazı bile bütünü yansıtan bir ayna özelliği taşıyor. **Kemalizm** yazısına bakılacak olursa, sol'da özel bir jargon oluşturacak kadar yaygınlaşan bazı değerlendirmelerin ve kanaatlerin etkisinde kalınmamış; Osmanlı'dan günümüze dek uzanan bir sürecin eğrisi çizilmiştir. Çeşitli onyıllarda farklılıklar gösteren Kemalizm'in özellikleri ve arka planı verilmiştir. Mahir Çayan'ın Kemalizm'i dolaylı ihtiyatlar içerisinde saymış olmasının dün ve bugün açısından taşıdığı farklılığa değinilmiş; kaçak güreşme yoluna gidilmemiştir.

Değinmeden geçemeyeceğimiz bir başka sorun da kimi dostlarımızın zaten sınırlı olan enerji ve olanaklarını, kendi problemlerini çözmeye yöneltmek yerine, başkalarıyla uğraşta tüketmeleridir.

Bizler, bir devrimci hareket söz konusu olduğunda, siyasal mizaha konu olabilecek pratikler ile karşılaşsak dahi, karşıımızdakinin mücadele samimiyeti gösteren ve kavga alanlarında yer alan devrimci bir örgütlenme olduğu bilinciyile hareket ediyor ve O'nu, yazacağımız yazılar için uğraşılacak "uygun" bir malzeme değil; mümkünse eğer yapıcı katkılarda bulunacağımız bir dost olarak görüyoruz. Böyle bir dostluğun hakkını verebilmenin koşullarından biri de muhatapların bugünü gibi geçmiş konusunda da doğru bilgilenmeye sahip olmaktır. Daha açık söylemek gerekirse, bir devrimci hareketi eleştirisine konu edecek olan kişi, o devrimci hareketin tarihine vâkıf olmaktonu tanımak gibi bir yükümlülük ile karşı karşıya kalır. Örneğin, **MÜCADELE BİRLİĞİ**'nin 11. sayısında kullandığı şu ifadeye bakın: "DY'nin 70'li yıllarda geliştirdiği 'direniş komiteleri' anlayışındaki ana mantık daha sonra bütün devrimci hareketi etkisi altına aldı." (Uğur Dağlı)

Direniş Komiteleri nedir, böyle bir örgütlenmeye neden ihtiyaç duyulmuştur, o gün için siyasal pratiğin hangi sorunlarını çözmüştür ve daha önemlisi; bugün solun büyük çoğunluğu neden "benzer" örgütlenmelere başyurmaktadır? Evet bunlar, Uğur Dağlı'nın ilgi alanına girmiyor olsa gerek. Öyle sayıyoruz ki, kendi oluşturduğu yapay hedefleri onikiden vurma alışkanlığı, Devrimci Yol ile Direniş Komitelerinin bambaşka örgütlenmeler olduğunu görebilmeyi; görülemiyorsa, yazılıp çizilenleri ve yapılan uyarıları incelemeyi olanaksız kılıyor. Bunlar, çabalarımıza denk düşmeyen karşılıklardır ve üzücüdür.

Bizleri halk saflarında yer alan ve mücadele samimiyeti taşıyan tüm yapılanmalara, yürek sahamızda yer vermeye yönelten gücü ve genişliği durumumuzdaki sağlamlıktan ve özgüvenden alıyoruz; bu durumumuzu korumaya devam edeceğiz.

Geçen sayıda yaptığımız dizgi hatalarını bu sayıda tekrar etmeyerek, kendimizi başışlatmış olmayı umuyoruz.

Sevgiyile kalın...

DEVİRİMCİ HAREKET Aylık Siyasi Dergi

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü : Elif Akkaya

Adres: Alemdar Mah. Çatalçeşme Sok. No.6/1 D.4 Cağaloğlu/İST.

<http://www.devrimcihareket.net>

Tel-Fax: (0212) 513 95 53

Hesap No: Yapı Kredi Bankası, Çemberlitaş Şubesi, 0104169-8

DM Hesap No: Yapı Kredi Bankası, Bahçelievler Şubesi, 3007082-1

Abone Yurtiçi Yıllık: 2.5000.000.- TL. Abone Yurtdışı Yıllık: 80 DM.

Fiyatı : 250.000.- TL.

Baskı : Eren Ofset

Hollanda Temsilciliği
Beresteinlaan 166 2542 KE
Den Haag - Hollanda
Tel: 0031 1622022382

Almanya Temsilciliği
Postlagerkarte Nr 034041
64283
Darmstadt - Almanya

İÇİNDEKİLER

Gündem

1-2

Tekelleşen Kapitalizm,
"Yenilenme" Şansını

Yitirmiştir

3-4

Temmuzda Yürekler Hızlı
Çarpar

5

Sosyalizm, Bir Kalkınma
Projesine İndirgenmeyecek
Denli Zengin ve Zorlu Bir

Süreçtir

6-9

Gerillanın Sahip Olduğu
Üstünlükler, Teknolojik
Gelişmelerle Yok Edilemeyen

Türdendir

10-11

Endonezya'da İsyan
"Geliyorum" Dedi

12-13

15-16 Haziran İşçi Direnişi

14-15

Sol İçi Birlik ve İttifaklar
Sorunu

16-23

Yoldaşlar Gerektiğinde
Battaniye Değil, Can Verir!...

24

Değerlendirme - Yorum

25-28

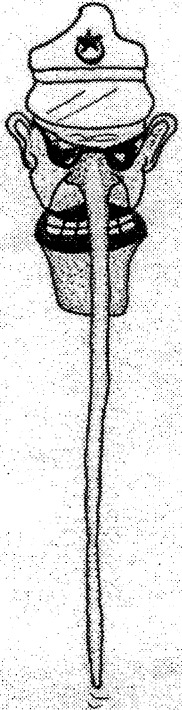
Okurdan

29-31

GELECEĞİMİZİN KARARTILMASINA İZİN VERMEYELİM!...

İnsanlık öncesi dönemin son aşaması olan kapitalizm, Adana'daki depremle, insana karşı olan yüzünü bir kez daha gösterirken; Türkiye'nin yapısal problemleri, bir "afet" sebebi olmaya devam ediyor.

Siyasal iktidarın varlık gösterdiği en küçük birimde dahi, halkla ilişkilerin yalan/aldatma üzerine kurulması bir gelenek haline gelmiştir. Hatırlanacağı gibi, "sosyal demokrat" Nurettin Sözen, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı yaptığı dönemde, ulaşım ücretlerini iki katına çıkardığı günün ortesinde bir anketle halka "belediye otobüslerinin renginin ne olması gerektiğini" soruyordu. Halkın iradesine saygının bir ifadesiymiş gibi yansıtılan bu gelişmenin gölgesinde halk sadece maddi değil, manevi açıdan da sömürülüyordu. Üzerinde yaşadığımız coğrafyada, bu türden örnekler hemen her gün başvurulduğunu ve manipülasyonun adeta

kurumlaştırıldığını söyleyebiliriz.

Son olarak, 55. Hükümet'in bir yıllık icraatını anlatırken, Mesut Yılmaz'ın başvurduğu yalanlar da hem benzer bir yanıtmanın hem de egemenler nezdinde başarı sağlamış olmanın görüntüleriydi. Geçmişte, icra edildiğinde hükümeti halka karşı suçluluk psikolojisine sokan pek çok gelişme, artık adeta özelleştirmeler, reform diye yansıtılan düzenlemelerle yaşam seviyesinin aşağı çekilmesi, vb.

vb. gelişmeler hep bir başarı olarak yansıtılıyor. Bunlardan biri de enflasyonun düştüğü yalanıdır. Hükümetin işbaşına geldiği zaman devraldığı enflasyon %75 iken, Haziran ayı itibarıyla %90,6'ya çıkmış durumda. İşte buradaki artış bile, Haziran ayı toptan eşya fiyatlarındaki 1,6'lık oran gerçekçe gösterilerek bir başarı olduğu intibai yaratılmak istenmektedir. Kaldı ki, Türkiye açısından toptan eşya fiyatlarındaki %1,6'lık enflasyonun yanında, imalat sanayii sektöründeki %2,1'lik enflasyon bir tehlike olarak değerlendirilmektedir. Bunun yanında çayda %189, dana etinde %120, toz şekerde %119,4 fiyat artışı olduğu bilinmektedir.

Rakamlarla oynayıp akı kara göstermek, her sömürücü devletin en "bildik" marifetlerindedir. Bu marifete son olarak; SSK, Emekli Sandığı ve Bağ-Kur'un tasfiyesini amaçlayan ve her yıl toplanacak 3 katrilyonluk primi özel sağlık kurumlarına aktarmayı planlayan bir tasarının "herkese sağlık hizmeti" yalanıyla gündemleştirilmesi eklenmiştir.

IMF HER ZAMAN BAŞ TACI EDİLMİŞTİR

IMF'nin en ufak bir olumlu ifadesi karşısında, "aferin" almış çocuklar gibi sevinen hükümetin, sık sık "IMF'ye ihtiyacımız yok" biçimindeki açıklamalarla bağımsızlık görüntüsü

vermeye çalışması; bağrında taşıdığı ve aşılması olanaklı olmayan çelişkilerden sadece birini yansıtır.

Gerçekte ne IMF, Türkiye'nin yakasını bir an olsun bıraktı; ne de hükümet IMF'ye bir kez olsun sırtını dönmedi.

"IMF'nin dayatmaları dikkate alınmayacak" intibai uyandırılmaya çalışılsa da son olarak IMF'nin önerdiği 'şok paket'in ana eksenlerini; özelleştirmeyi hızlandırma, sosyal güvenliğin tasfiyesi ve 'vergi reformu'nun oluşturduğu bilinmektedir." (Devrimci Hareket, Sayı:7)

Ziyaretlerle, uyarı mektuplarıyla, tehdit ve vaadlerle müdahaleci varlığını sürekli olarak hissettiren IMF'nin; artık, nelerden memnun olduğu, emek cephesinde yer alan hemen herkes için somut bir olgu haline gelmiş durumda.

"İyi ki IMF'nin istediklerini yapmadık. Yoksa Endonezya'ya dönerdik" (Mesut Yılmaz) sahtekarlıklarıyla atbaşı giden uygulamalar; IMF Birinci Başkan Yardımcısı Stanley Fischer'in övgüyle söz ettiği uygulamalardır. Sosyal güvenlik sistemini bir bütün halinde ortadan kaldıran, emeklilik yaşını yükselten, kamu çalışanlarının maaş zamlarını %20'lerde tutan ve enerji santrallerinden dağıtım şebekelerine, POAŞ ve TÜPRAŞ'tan PET-

Bir taraftan, parçaladıkları gerilla bedenlerini sergileyip, yürekleri korku yoluyla teslim almayı amaçlarken; diğer taraftan "en iyi şefkati ben gösteririm" mizansenleriyle yine aynı yüreklere seslenerek vıcık vıcık bir bulamaç halini alan imajlarını, "kişilik" ve "insaniyet" normu olarak medyanın tüm bileşenlerine konu etmektedirler.

KİM'e, TürkTelekom'dan THY'ye, TEKEL'den kamu bankalarına kadar pek çok kuruluşu haraç mezat satmakta olanlar IMF ile ilişki kesmeyi değil, daha çok yakınlaşmayı amaçlamaktadır.

Ve nihayet, geçtiğimiz aylarda

dan durum, eskisi kadar kolay görünmüyor.

Yaratılmak istenen bilinç bulanıklığı ve pompalanan şovenizmin etkisi, kimi kesimlerde gerçeğin görülmesini geciktirebilir. Ama, bu ne kadar sürebilir ki?... Güneşi balçıkla sı-

yup, sonra da "bir avuç eşkiya" edebiyatı yapmak artık hiç kimseye inandırıcı gelmiyor. Bir taraftan yama atarken, diğer taraftan patlayan eskimiş bir gömleği halkın sırtında zorla tutmaya çalıştıkça, problemler durmadan çoğalıyor ve rejimi daha büyük açmazlara sürüklüyor. Adım adım tasarlanarak gerçekleştirilen AKIN BİR-DAL'a yönelik saldırı, amaçlandığı gibi muhalif sesleri kısamamış, aksine daha da gür çıkmasına sebep olmuştur. Bu, yaşamın her alanında, akıntıya karşı kürek çekenlerin bildik akıbetidir. Her şeyi cop darbeleri ve kurşunlarla çözeceğini zannedenler, her yeni gün kaçınılmaz sona bir adım daha yaklaşmaktadır. Bunu hızlandıracak en önemli etken, devrime sevdalı yumrukların ortak hedefe vurmasıdır.

Bugüne dek devlet eliyle gerçekleştirilen ve sayısı giderek artan kayıplar karşısında gösterilen, "yavuz hırsız" tavrı, nasıl bir düşmanla karşı karşıya olunduğunun çarpıcı bir örneğidir. Hazırlığı yapılmakta olan ve tüm muhalif kesimleri fişlemeyi amaçlayan "Gestapo Yasası"na gerekçe olarak "kayıplar" gösterilmektedir. Bu, alçaklığın hangi seviyelere ulaşabileceğinin de göstergesidir. Ve bundan, gerekli sonuçlar çıkarılmamıştır.

Bizler, attığımız adımlara elbette ki dikkat edecek ve mümkün olduğunca, aleyhimize kullanılacak "açıklar" vermemek için gerekli özeni göstereceğiz. Ancak, bu hassasiyetin, geliştirilecek politikalarda bir ayakbağı oluşturmasına izin verilmemelidir. Madem ki, karşımızdaki düşman, kayıpları bile aleyhimize kullanabilecek denli alçakça yöntemlere başvuruyor; o halde, gardını alıp bekleyerek faka basmaktan kurtulmak değil, kendine ve yöntemlerine güvenerek sahnede mümkün olan tüm güç ve olanaklarla yer almak daha doğru olacaktır.

Devrime sevdalı yüreklere halkın ilgisi önlenemiyor. "Son yüzyılın en büyük operasyonu"na ihtiyaç duyup, sonra da "bir avuç eşkiya" edebiyatı yapmak artık hiç kimseye inandırıcı gelmiyor. Bir taraftan yama atarken, diğer taraftan patlayan eskimiş bir gömleği halkın sırtında zorla tutmaya çalıştıkça, problemler durmadan çoğalıyor ve rejimi daha büyük açmazlara sürüklüyor.

IMF ile yapılan anlaşmayla beraber, bu sahtekarlık adeta tescil edilmiştir. Kısa bir süre önce IMF'ye "efelenme" görüntüsü vermeye çalışanlar; kamu emekçilerinin maaş zamlarını %20'de tutmayı, IMF'ye söz vermiş olmakla gerekçelediler.

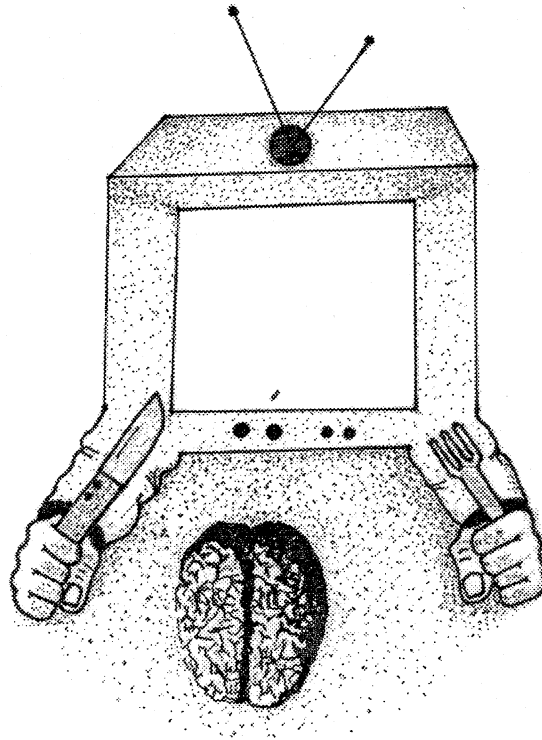
ÇÖZÜM; DEVRİME SEVDALI YUMRUKLARIN, ORTAK HEDEFE VURMASIDIR

Bütün bir toplumun beynine ve yüreğine "onursuzluğun, teslimiyetin, karakter yitiminin" tohumlarını atılarak egemenliklerini kalıcılaştırma hesapları yapanlar; mevcut tüm olanaklarını bu işe seferber etmiş durumdadılar. Bir taraftan, parçaladıkları gerilla bedenlerini sergileyip, yürekleri korku yoluyla teslim almayı amaçlarken; diğer taraftan "en iyi şefkati ben gösteririm" mizansenleriyle yine aynı yüreklere seslenerek vıcık vıcık bir bulamaç halini alan imajlarını, "kişilik" ve "insaniyet" normu olarak medyanın tüm bileşenlerine konu etmektedirler.

Cumhuriyet tarihi boyunca, şovenizme her dönem ihtiyaç duyulmuş ve çeşitli biçimlerde sonuç alınmıştır. Bugün de faşizmin yelkenlerini, şovenizm rüzgarıyla şişiren oligarşi açısın-

vama çabalarının başarıyla sonuçlandığı görülmemiştir. Kürt coğrafyasında, taşlarını birleştirerek panzerleri şaşkına çeviren çocuklar, İstanbul varoşlarında kavga içinde büyüyen çocuklar, özgür bir dünyanın en gerçekçi habercileridir.

Devrime sevdalı yüreklere halkın ilgisi önlenemiyor. "Son yüzyılın en büyük operasyonu"na ihtiyaç du-

TEKELLEŞEN KAPİTALİZM, “YENİLENME” ŞANSINI YİTİRMİŞTİR

20. Yüzyıl'a girerken, serbest rekabetçi sermayenin hakimiyeti yerini tekelin, kartellerin ve tröstlerin hakimiyetine bırakmıştır. Asalaklaşmanın, çürümenin ve cançekişmenin ifadesi olan tekelleşme, kapitalizmin eşitsiz gelişim yasasını bütün çıplaklığı ile ortaya çıkarmıştır.

Uluslararası alanda belirleyici rol oynayan tekeli kapitalist birliklerin varlığı ve ekonominin dünya ekonomisine dönüştürmesi bunalımı da genellemiştir. Tek tek ülkeler, dünya ekonomisini oluşturan zincirin birer halkası haline gelmiş; eşitsizlik, halkalara farklı büyüklük, biçim ve dayanıklılık vermiştir.

“Yenilenme” ve “yapısal değişim” işlevi yüklenerek gündeme sokulan bilimsel ve teknolojik gelişmeler, geride kalanı ileriye, ileriye olanı geriye düşürebilme potansiyeli ile emperyalistler arası rekabeti boyutlandırmış ve çatışmaya zemin hazırlamıştır.

Söz konusu teknolojik gelişmelere baktığımızda; bugün için “teknolojik devrim, bilgi çağı, uygarlığın sonu, robot çağı” vb. biçimde adlandırılan yanıltıcı görüntüye kaynaklık ettiğini görürüz. Aynı biçimde, uluslararası sermayenin gücünün, etkisinin ve ulus ötesi özelliğinin bir ifadesi olarak egemen kılınmaya çalışılan yaklaşımlar; kaynağını, yüzyılın başındaki sermayenin uluslararasılaşmasından almıştır.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla beraber, emperyalist-kapitalist sistemin ideologları sistemi ayakta tutmaya, beslemeye, devamını sağlamaya yönelik yeni bir savunma yöntemi geliştirdiler. Söz konusu olan, sosyalizm karşıtı yoğun bir kampanyaydı. Buna göre:

Sosyalizm, kapitalizm karşısında son ve kesin yenilgisini almış, tarihe karışmıştı. Kapitalizmin bunalım içerisinde olduğu doğru değildi. Aksine, kendini yenilemiş ve yeni ufuklara doğru ilerliyordu. İnsanlık tarihinin gördüğü ve göreceği en son ve en müreffeh toplum biçimiydi. Gerçekleştirdiği bilimsel ve teknolojik gelişmeler, devrim niteliğinde olup, artık

işçi sınıfına ihtiyaç duymadan üretimi arttırabilecek ve sonsuz bir refah sağlayabilecekti.

Sınıflar mücadelesi, miadını doldurmuş, yerini barış, eşitlik ve kardeşliğe bırakmıştı; sömürü sona ermişti. Kapitalizm, mevcut teknolojik düzey sayesinde uluslararası eşitliği sağlayacak, dünya nimetlerinden adilane bir biçimde yararlanmaya imkan tanıyacaktı. Bu bağlamda öne çıkan parlamentarizm, piyasa ekonomisi, bireysel özgürlükler, ulusal ekonomilerin uluslararası sermayeyle bütünleşmesi vb. ölçütler etrafında ifadesini bulan değerler “Yeni Dünya Düzeninin yükselecek değerleri” adını aldı. Artık, tarihin sonu gelmiş, dünya yeni bir düzene girmişti. Parlamenter demokrasinin ilkeleri etrafında globelleşen dünyada ülkelerin birbirine müdahalesi, savaşlar, darbe dönemleri bitmişti.

Gerçekte ise;

Tekelleşen kapitalizmin, insanlığın yararına yükselttiği hiçbir değer kalmamıştır; dokularına, tam bir çürümeye ve alçalma hakim olmuştur. “Yükselen değerler” biçiminde kavramlaştırılan tablonun özü budur. Bu çaba, insanlığa karşı duran; alçalmanın bataklığında değer yitimi, çürümeyi, iflası yaşayan kapitalist sistemi suni teneffüs ile ayakta tutma çabasıdır.

Barış havarisi kesilen ve dünya halklarını, iletişim araçlarının yarattığı yanıltıcı anafurun etkisi ile belirli bir süre yanılmayı başaran emperyalistler; Panama işgalinde Noriega'yı, Körfez Savaşı'nda Saddam'ı bahane etmiş, ancak, Somali'de baltayı taşa vurmuştur. Her türden yumuşatıcı manevraya rağmen, Somali'de içine düştüğü bataklıktan tüm maskelerini yitirerek çıkmıştır.

Hatırlanacağı gibi Malta zirvesinde bir araya gelen Gorbaçov ve Bush, bundan sonra diktatörlerin, darbecilerin desteklenmemesi ve batı demokrasisine ait normların yaygınlaştırılması yönünde karar alıyor; peşinden, “Paris Şartı” ve AGİK ilkeleri “Yeni Dünya Düzeni”nin

normları olarak yansıtılıyordu. Ancak, kısa bir süre sonra -çıkarlarına ters düşmediği sürece- en kanlı diktatörlerle dahi gül gibi geçindikleri ortaya çıktı.

KRİZ, EMPERYALİZMİN AYRILMAZ BİR PARÇASIDIR

Kapitalist dünya ekonomisinde üstü örtülemez bir biçimde ortaya çıkan bunalım ve kaotik görüntü, sistemin sözcükleri tarafından değişik dönemler, değişik biçimlerde gerekçelenmiştir. Örneğin, 1989'da reel sosyalist cepheye yaşanan çözümler ve bu çözümlerin mevcut ku-

Barış havarisi kesilen ve dünya halklarını, iletişim araçlarının yarattığı yanıltıcı anafurun etkisi ile belirli bir süre yanılmayı başaran emperyalistler; Panama işgalinde Noriega'yı, Körfez Savaşı'nda Saddam'ı bahane etmiş, ancak, Somali'de baltayı taşa vurmuştur. Her türden yumuşatıcı manevraya rağmen, Somali'de içine düştüğü bataklıktan tüm maskelerini yitirerek çıkmıştır.

rumlaşmalar -statükolar- üzerindeki etkisi, bunalıma sebep gerekçelerden biri olarak öne çıkarılmıştır. Ancak, ikinci yenden paylaşım savaşı sonrası oluşmuş dengeler üzerinde değiştirici bir etki yaratmış ise de, söz konusu kaosun/bunalımın sebebi "1989 Çözülmesi" değil, 1970'lerin başından beri süren yapısal sorunlardır. Hatta Doğu Avrupa pazarının emperyalist istismara açılması bağlamında düşünüldüğünde, rahatlatıcı bir etki yaptığı da söylenebilir.

Önceki süreçte, emperyalist-kapitalist sisteme karşı sosyalist bir alternatifin varlığı, bütünleştirici bir etki yaparken; sistemi, iç çelişkilerini iktisadi planda tutmaya zorluyordu. Böyle bir tehdidin ortadan kalkması ve ABD'nin eski otoritesinin sarsılması, çatışmaları daha geniş bir zeminde ve daha keskin biçimde su yüzüne çıkardı.

1970'lerin başında yaşanan durumluk, yapısal bir problem olarak kendini üretirken, bugüne kadar sarkmış ve aşılammıştır.

Muhalefet hareketlerini nötralize eden, işsizlik ibresini belirli bir düzeyde tutan ve bunalımın yükünü bağımlı ülkelere aktarmayı başaran emperyalist burjuvazi, son yıllarda yaşanan "kötüye gidiş" karşısında çözümsüzlüğü yaşıyor. İşsiz kitlelerdeki yoğunlaşma, ücretlerin düşürülmesi ve "sosyal kazanımlar"ın budanması; uzun süredir yaşanan sınıfsal çatışma dengesini, emperyalizmin aleyhine bozmuştur.

Uluslararası finans çevrelerinin "istikrar paketleri"ne ve alınan tüm önlemlere rağmen protestolar, grevler, çatışmalar, "iç barış" döneminin kapanmakta olduğunu ve sürecin çok daha geniş kapsamlı çatışmalara gebe olduğunu göstermektedir.

Sermayenin uluslararasılaşmasını, teknolojik gelişmelerle beraber üretim süreçlerinin uluslararasılaşması takip et-

miş; ancak bu durum, çelişmelerin, rekabetin entegrasyonla çözümlenmesini değil, ekonomik, ticari, askeri alanlarda farklı kutuplaşmaları gündeme getirmiştir.

Almanya önderliğinde Avrupa Birliği'nin, Pasifik'te Japonya'nın, ABD'nin eski otoritesini kırıcı/dengeleyici bir karşı güç ve bloklamalar sürecine girdiği bilinmektedir. Avrupa, kendi askeri gücünü (BAB) oluşturmaya başlamış, Japonya da bu tür çabalar içerisine girmiştir. ABD'nin vesayetini kırma çabalarının süreci militarize etmesi ve tırmandırması olasılık dahilinde olan gelişmelerdir.

Aslında, tıkanan sistemin çözüm arayışları ve yeniden yapılanma ihtiyacı daha eskilere dayanıyor. Ancak bu çaba 1989 sonrasında farklı bir retorik ile sahneye çıktı. Yeni Dünya Düzeni, Globalleşme gibi kavramlar bu retorik'in unsurlarıdır ve büyük ölçüde ieoloji yüklüdür. Globalleşmenin önündeki en büyük engel çıkar çatışmalarıdır.

Uzun süren Uruguay görüşmeleri sonrasında, Ocak 1995'te GATT'ın yerine WTO (Dünya Ticaret Örgütü) kurulmuştu. Tüm dünyadaki gümrüklerin büyük ölçüde indirilmesi sağlanacaktı ve bu örgüt, ticari uyumsuzluklarda hakem rolü oynayacaktı. İç ve dış ticaret engellerinin kaldırılması yönünde atılan bu adımın globalleşme açısından önemi açıktır. Ancak WTO'nun kurulmasından kısa bir süre sonra özellikle ABD, çıkarları söz konusu olduğunda böyle bir örgütü tanımayacağını gösterdi. Ve gerektiğinde kota ve gümrük vergisi koyarak bildiğini okumaya devam etti. Bir taraftan entegrasyondan bahsedilirken diğer taraftan dağıtım, ayrışma veya farklı bir araya gelişlerin yaşandığı görülüyor. Varolan teknolojik gelişmeler, üretilme süreçlerinde bazı çabaları uluslararası temelde bir araya getirmiş ise de ulus-devletin varlığını koruduğu ve paylaşımına dayalı çatışmanın da sürdüğü bir gerçektir.

Muhalefet hareketlerini nötralize eden, işsizlik ibresini belirli bir düzeyde tutan ve bunalımın yükünü bağımlı ülkelere aktarmayı başaran emperyalist burjuvazi, son yıllarda yaşanan "kötüye gidiş" karşısında çözümsüzlüğü yaşıyor. İşsiz kitlelerdeki yoğunlaşma, ücretlerin düşürülmesi ve "sosyal kazanımlar"ın budanması; uzun süredir yaşanan sınıfsal çatışma dengesini, emperyalizmin aleyhine bozmuştur.

Dünya ölçeğinde çıkara dayalı bir savaşın hüküm sürdüğü ve mutabakat sağlanmış bir çerçevenin olmadığı bu istikrarsızlık koşullarında, "Yeni Dünya Düzeni" nitelemesi mevcut düzensizliği örtmeye yetmiyor.

Sermayenin planları arasında, globalleşmeye emekçi sınıfların uydurulması projesi kapsamında iş gücü piyasasının esnekleştirilmesi de yer almaktadır. Buna göre, ücretler istenildiği gibi değiştirilecek ve emek süreci istenildiği gibi örgütlenebilecek. Böyle bir esneme, iktisadi konjonktürdeki dalgalanmaların acısını işçilere çektirme ve kârlılık oranında düşüşü önleme amacı taşımaktadır.

Bugüne kadar, egemen finans çevreleri tarafından bağımlı ülkelere Bretton Woods kurumlarınca (IMF, Dünya Bankası) "Yapısal Uyum Programları" dayatılarak, dünya ekonomisinde en talihsiz yerde demir atmaları sağlanmıştır. Bu programlar, aynı zamanda istikrarsızlık ve yapısal bozulma sebebi olmuştur. Kalkınma ve sanayileşme hedeflerinden uzaklaştırma, bağımlılık ilişkisini derinleştirme gayesi ile özelleştirme, dış açılma, kamu harcamalarını kısma, tarıma yönelik sübvansiyonları ortadan kaldırma bir yöntem olarak dayatılmıştır.

Aslında, tıkanan sistemin çözüm arayışları ve yeniden yapılanma ihtiyacı daha eskilere dayanıyor. Ancak bu çaba 1989 sonrasında farklı bir retorik ile sahneye çıktı. Yeni Dünya Düzeni, Globalleşme gibi kavramlar bu retorik'in unsurlarıdır ve büyük ölçüde ieoloji yüklüdür. Globalleşmenin önündeki en büyük engel çıkar çatışmalarıdır.

TEMMUZ'DA YÜREKLER HIZLI ÇARPAR

*Bulutların hoşgörüsüne
sığınmaktansa,
ıslanarak yaşamayı seçenler;
er ya da geç,
kızıl bir güneşin eşliğinde,
bronz bir yolculuğa
çıkacaktır.*

Üstünde yaşadığımız topraklar-
da kılıçlar kınından çekileli çok oldu.
Çok kan aktı, çok bedel ödendi. Kanı
geri toplamanın, canı geri getirmenin
mümkünü yok. Bu kavgada, kavgayı
yok etmeden kılıcı kınına sokmanın da
imkanı yok.

Savaş, silahla yürütülür ve si-
lahlar bir hayli çeşitlidir. Bir savaşçı-
nın donanması gereken en önemli si-
lah da savaş bilincidir. Dost ve düş-
man ayrımını yapan; savaşın nedenle-
ri gibi gereklerini de kavrayan bir in-
san, kazanmanın rotasına girmiş de-
mektir. Devrimci savaş cephesinin
içerdiği haklılık/meşruiyet bilinçle
birleştiğinde, devrimci savaşçıyı güç-
lü kılan asıl mayayı oluşturur. Savaşın
zorluğu, karşı devrimin kural tanımaz
vahşeti; ancak, bilinçli bir duruş ile
karşılanabildiği durumlarda boşa çı-
kartılıp aşılabılır.

Güzelliğe sevdalı bir yürek, ger-
çeği kavramış bir beyinle beraber yü-
rürdüğünde, savaşın acımasızca işle-

yen kuralları karşısında yalpalama
göstermez. Karşı devrimin pek çok
alandaki başvurduğu katıksız şiddet,
halk saflarında tereddüt oluşturma ve
sindirme amaçlıdır. Saflarda barındı-
rılan her eksik, açılan her gedik; kar-
şı tarafta, güç arttırıcı etki yapar.

Savaş varolduğu sürece, acının
kendisi gibi, çeşitleri de varlık göste-
recektir. Savaş şiddetlendikçe "daya-
nilmaz" cinsten görüntüler, savaş
sahnesinin "doğal" kareleri haline
gelmeye başlar. Ve bir devrimci, ken-
disine her türden vahşeti reva gören
bir sınıf düşmanı karşısında -ateş al-
tında- dahi değerlerini tereddütsüz
korumayı öğrenir. Bu özellikler, an-
cak kavga içinde kazanılabilen tür-
dendir.

Dünyada daha az kanlı, daha az
çatışmalı örnekler aramak; bu örnek-
leri kendi örneğimizin karşısına koy-
mak ve daha ileri giderek, "dayanıl-
maz cinsten görüntülerin" sebepleri
içerisinde devrimcileri de anmak,
sağlığını yitirmemiş bir beynin yapa-
cağı iş değildir. Sınıflar mücadelesi-
nin, hangi coğrafyada ne türden bi-
çimler alacağı çelişmenin şiddetiyle
de ilintilidir. Hiçbir devrimci hareket,
savaşın ileri aşamalarda alacağı bi-
çimler üzerine mutlak şeyler söyleme
koşuluna sahip değildir. Savaşın ala-

cağı biçimler gibi, şiddetlenme oranı-
nı da kestirmek güçtür. An geldiğinde
kavganın ihtiyaçları neyi gerektiri-
yorsa, yapılması gereken odur.

Düşman cephesinde yer alma-
yanlar, düşmandan "daha az şiddet"
beklenmeyeceğini bilir. '93 Tem-
muz'unda, insanları ateşte diri diri
yakarak Madımak'ı tarihe yazdıran
düşman; '96 Temmuz'unda bu kez
bedeli tutsaklardan istedi ve tarih,
dünyanın en büyük ölüm orucuna
sahne oldu.

Bunlar, kavganın başında kim-
senin ismarlamadığı gelişmelerdi ve
dünyanın bir başka yerinde benzeri-
nin yaşanmış olması şart değildi.
Kendi ülkesinin gerçekliğini bu biçim-
de kavramayanlar için sürprizler, sa-
nıldığından daha fazla olacak ve ha-
zırlıksız olanlar kenara düşecektir.
1981 Ocak'ında önce, kendisine iş-
kence yapılan karakolda astsubayı,
bekçiyi ve askeri cezalandırarak fırar
eden bir ÖZENÇ yoktu; ama artık
var. 1996 Haziran'ından önce, düş-
manın orta yerinde bombalaşan bir
ZİLAN yoktu; ama artık var. 1996
Temmuz'undan önce, mücadele tari-
himizde SAG ve ÖLÜM ORUCU'nda
ipi göğüsleyen 12'ler henüz yoktu;
ama artık var.

-İdil'e-

*Yapraklarına
kirmizinin en yoğununu yükleyip
uzun tutmadan yaşamını
bir gelincik gibi göçüp giderken
boğazımıza
çiçeksiz bir yalnızlığın
düğümünü attı.*

Çanakkale Cezaevi'ndeki
Devrimci Yol dava tutsakları

SOSYALİZM, BİR KALKINMA PROJESİNE İNDİRGENEMEYECEK DENLİ ZENGİN VE ZORLU BİR SÜREÇTİR

*Ayağı takıldığında
kendisi düşen
ama
sırtındaki yükü düşürmeyen
insanların işidir sosyalizm*

Yıkan, yapan ve yapıları koruyan özelliği ile varlık gösterecek olan proletarya diktatörlüğünün; üzerinde durulması gereken en önemli yanı yapıcılığıdır. Ruhsal şekillenmeden, maddi alt yapıya kadar yeni tipte bir toplum örgütlenmesinin yukarıdan aşağıya inşa edileceği böyle bir süreçte, tüm deneyler ve bilinlenlere rağmen, bilinmeyen pek çok yan bulunmaktadır.

Yıkarken kurmanın, yaparken irade kullanmanın ve her yapıları, irade üzerinde etki yapma olanağı tanımının başlı başına bir örgütlenme, bir ustalık işi olduğu bilinmelidir. Düş gücüne ihtiyaç duyulacak denli yaratıcı bir etkinlik olmadan; salt yıkılacak olanın envanterini çıkararak veya kitabi normlarla yetinerek, sosyalizmin maddi bir gerçekliğe dönüşemeyeceği artık pek çok örnekle kanıtlanmış bulunuyor.

Verili koşullarda toplumun ufku nu zorlayacak projeleri kendine amaç edinen ve insanlığın, bugüne dek ancak düşünü kurabildiği bir dünyaya ulaşma gayreti içerisinde olan devrimcilerin, yaşamlarında düşer yer vermesi kadar doğal ne olabilir ki? "Ne Yapmalı?" adlı eserinde, kendine Pissarev'i dayanak edinen Lenin, düş ile gerçek arasındaki ilişkiye dikkat çeker.

" (...) eğer insan böyle düş görme yeteneğinden tamamen yoksun olsaydı, ara sıra zihni ilerilere atlayarak ellerinin henüz biçim vermeye başladığı ürünün tam ve eksiksiz tablosunu gözünün önünde canlandırmamasaydı, o zaman insanı, sanat, bilim ve pratik çaba alanında büyük ve zahmetli işlere girişmeye ve

tamamlamaya hangi itici gücün sürükleyeceğini düşünemezdim bile. (...) Eğer düş gören kimse, düşünce ciddi olarak inanırsa, yaşamı dikkatle gözler, gözlemlerini gökte kurduğu şatolarla karşılaştırırsa ve eğer, genel olarak söylemek gerekirse, düşünün gerçekleşmesi için bilinçli olarak çalışırsa, düş ile gerçek arasındaki ayrılığın hiçbir zararı olmaz. Düşlerle yaşam arasında bir bağ varsa, her şey yolundadır." (Ne Yapmalı? s:182-183; Lenin, burada D.İ.Pisarev'in "Ham Düşünce Gaflları" adlı makalesine değiniyor).

Yıkarken kurmanın, yaparken irade kullanmanın ve her yapıları, irade üzerinde etki yapma olanağı tanımının başlı başına bir örgütlenme, bir ustalık işi olduğu bilinmelidir. Düş gücüne ihtiyaç duyulacak denli yaratıcı bir etkinlik olmadan; salt yıkılacak olanın envanterini çıkararak veya kitabi normlarla yetinerek, sosyalizmin maddi bir gerçekliğe dönüşemeyeceği artık pek çok örnekle kanıtlanmış bulunuyor.

Bugünün, topluma devrimci mayaya çalma işlevinden; yarının, inşada öncülük yapma iradesine kadar, hiçbir rol öncünün tek başına gerçekleştireceği türden değildir. Öncü, kitleyi harekete geçirebildiği ve mevcut olanakları devrimin hizmetine sokabildiği ölçüde başarıdır. Tüm öğreticiliğine rağmen, kitleden öğrenen ve tüm yaratıcılığına rağmen, kitlenin yaratıcılık olanaklarını devrim için seferber edebilen ön-

cü, gerçek öncüdür. Sosyalizmin sorunları ne denli çok ve karmaşık ise, kitlelerin yetenekleri de o denli gelişkindir. Yeter ki bu yeteneklere, sosyalizmin inşası yolunda, duyulan ihtiyaca göre rol alabilme imkanı tanınsın... Çözülmez sanılan sorunların çözülmesi, aşılmasız sanılan engellerin aşılması çok daha kolay olacaktır. Öncünün buradaki rolü, nihai amacın sürekli olarak gözetilmesini sağlayan bir inisiyatif, sürece içermektedir. Aksi takdirde, her şeyi kendine vazife edinen öncü, o vazifelerin altında boğulacak ve giderek bünyeyen yükü kaldıramayacağı olacaktır.

Sosyalizmin bir geçiş toplumu olması, kurucu inisiyatifin rolüne özel bir önem katar. Bu bağlamda, vurgulamaya çalıştığımız boyut, öncünün rolünün zayıflatılması değil; yükün altına tek başına girmesinin yanlışlığıdır. Hiçbir ülkede birbirine benzeme olasılığı olmayan ihtiyaçların saptanması ve eldeki imkanların, söz konusu ihtiyaçlar gözetilerek en verimli biçimde değerlendirilmesi; bugünden yarına hazırlanacak olan programlara sığdırılmayacak türden olacaktır.

Hatırlanacağı gibi, geçmişte, sosyalizmin kapitalizme üstünlüğü, Sovyetler Birliği'ndeki ekonomik göstergelerin emperyalist ülke verileriyle kıyaslanmasına dayandırılırdı. Bu, aynı zamanda sosyalizmin bir kalkınma modeli olarak algılanmasına sebep olan bir yanılgıyı beslemiştir.

Çalışmanın niteliği itibarıyla, komünizmi kapitalizmden ayıran ölçüt; salt çalışma saatlerinin düşmesi değil, aynı zamanda -ve daha önemlisi- çalışmanın bir angarya olmaktan çıkarılıp, bir zevk haline dönüşmesidir.

Herkesin emeğine göre karşılık aldığı sosyalizmde de, mesele daha çok

çalışma, daha fazla üretme amacını aşmalı ve komünizm hedefine -adım adım da olsa- evrildiğini gösterir bir içerik/ anlam kazanmalıdır. İnşanın ilk evresinde ihtiyaçların çokluğu ve yakıcılığı sebebiyle, kurucu irade, dikkatleri emeğin üretkenliği noktasına yoğunlaştırabilir. Ancak bu türden zorunluluklar, asıl amacın daha çok üretim olduğu biçiminde bir sonucun çıkarılmasına sebep olmamalıdır.

Proletaryanın diktatörlüğüne, kurucu süreçlerin içerdiği gerekliliklere, -yanlış anlamaya mahal vermeyecek düzeyde- yer veren teorik ve pratik birikime rağmen; burjuva liberalizmin küf kokan argümanlarına yaslanarak, "sosyalizm cephesinde" varlık göstermek, sosyalizm için bir "baş ağrısı" sebebidir.

**NE ULUSAL ÇAPTA
SAF BİR KÜLTÜRÜN,
NE DE DÜNYA ÖLÇEĞİNDE
EVRENSEL BİR KÜLTÜRÜN
VARLIĞINDAN
SÖZ EDİLEBİLİR**

Sanata ve genelde kültür alanına dair bitirilmiş/tamamlanmış sosyalist normlara sahip olunmadığı için, bu alandaki çaba -çoğu kez hafife alındığının aksine- en zorlu uğraşlardan biri olacaktır.

Devralınabilecek çeşitli pratiklerin ve birikimlerin varlığına rağmen; ne ulusal çapta saf bir kültürün, ne de dünya ölçeğinde evrensel bir kültürün oluştuğu söylenemez. Bu, ne zaman ve nasıl olacak; buna hangi sınıf muktedirdir? sorusu bugün için erken ise de; en azından, böyle bir şeye ancak işçi sınıfının muktedir olduğunu söyleyebiliriz.

Soruna, tarihsel materyalizmin yol göstericiliği ışığında baktığımızda, bugüne kadarki toplumsal ilişki biçimlerinin böyle bir gelişmeye neden olanak vermediğini daha kolay anlarız. Bizler bunu işçi sınıfına havale ederken; onun, ihtiyaç duyulan çözümü dağarcığından

"şapkadan tavşan çıkarır gibi" çıkarmayacağını biliyoruz. Çözümünün, başarıya ulaşmış sosyalist ilişkilere; insani üretkenliğin önündeki tüm engelleri kaldıran bir özgürlük ortamına bağlı olduğu gerçeği, bizlere bunları söyletmektedir. Ayrıca bugüne dek yaşanan pratiğin dili de söylenecek başka türden şeylere işaret etmiyor.

Yeni bir kültür, yeni bir insan yaratma ideali kadar güzel ne olabilir ki? Ancak bu güzellik bize, bitirilmemiş bir yolu bitmiş gibi gösterme hakkını vermez. Ayrıca, bu işi ne denli hafife alırsak, o denli yolu uzatıyoruz demektir. **Kültür öğelerinin kendi doğal yapısında varolan "ayrıştırılması güç özellikler"; sorunu "ezilenlerin kültür-ezenlerin kültürü" biçiminde bıçakla keser gibi ayrıştırmayı güçleştiriyor.**

**SOSYALİZM, MÜMKÜN OLAN
EN ÇOK SESE
KAZANDIRILMIŞ ARMONİK
BİR UYUMDUR**

Sosyalizm, ses tonlarının kısıldığı değil, daha gür çıktığı ve ses çeşitlerinin en zengin biçimiyle varlık gösterdiği; insanın özgürleşmesine olanak tanıyan ve komünizmin habercisi olan bir toplum biçimidir.

Özellikle proletarya diktatörlüğünün ve inşanın bıraktığı yanlış intiba nedeniyle; sosyalizm, özgürlük kısıtlayıcı bir süreç veya "düşük yoğunluklu bir demokrasi" olarak algılanabilmektedir.

Dünya ölçeğinde koca bir sistem olarak varlık gösteren "karşı-devrim" in organize olmuş yıpratıcı etkisi dışında, sosyalizme "içerden" yönelmiş güçlerin de etkisi azımsanmayacak boyutlardadır.

Proletaryanın diktatörlüğüne, kurucu süreçlerin içerdiği gerekliliklere, -yanlış anlamaya mahal vermeyecek düzeyde- yer veren teorik ve

pratik birikime rağmen; burjuva liberalizmin küf kokan argümanlarına yaslanarak, "sosyalizm cephesinde" varlık göstermek, sosyalizm için bir "baş ağrısı" sebebidir. Devrim sonrası için içereceği eksiklere -ve hatta yanlışlara- bakarak bir "günah çetesi" tutmak, dünyanın en kolay işidir; bunu meslek edinip tellalığını yapmak ise dünyanın en hayasızca işlerinden biridir.

Stalin gibi, Castro gibi devrim önderlerini değerlendirirken, "diktatörlük, hanedanlık" gibi yakıştırmalarda bulunarak, karşı-devrimin değirmenine su taşıyanların "uygulanabilir bir sosyalizm"den ne denli haberdar olduklarını anlamak için; evlerinde, arkadaş çevrelerinde ve örgütsel ilişkilerinde olanak verdikleri demokrasinin çapına bakmak gerekiyor. Böyle bir inceleme, onları karalamak veya teşhir etmek için değil; demokrasinin uygulanması fiiline ne denli yabancı olduklarını anlamak için yapılmalıdır.

Böyle bir araştırmayı yapan yoldaşlarımız, söz konusu çevrelerde, sosyalizme dair lafzi düzeyden öte maddi hiçbir olguya rastlamayacaklardır. Kendi eşinin ve çocuklarının farklılıklarına dahi tahammül etmeyen, onlara günlük sıradan faaliyetlerde bile irade dayatan; 5-10 kişilik parti lokallerinde veya dergi bürolarında bile demokrasinin normlarını yaşama geçirmekte güçlük çeken insanlarla karşılaştığımızda onların, "Sovyetler Birliği" hakkında ahkam keserken neden cüceleştiklerini daha iyi anlayacağız.

Bugünkü embriyon halinden, gelecekteki somutlanmış biçimine kadar; uygulama halinde olanın, bu özgürleşme projesi olduğunun bilinciyle yürüyen kavga güçlerinin, hareketin ana eksenlerinde sapmaya sebep olmayacak ölçüde düşecekleri yanlış ve hatalar hoş görülmemelidir. *"Bireyler için doğru olan şey, oranlar korunmak koşuluyla, siyaset*

İnsanın yaratıcı etkinliğinin önündeki tüm engelleri kaldırmayı kendine görev edinenler; sahip oldukları sanatçı duyarlılığını sadece yıkarken değil, yaparken de gösterirler. Devrimci kimliğin bir bileşeni haline gelmiş böyle bir duyarlılık, güzelliğe hanel getirecek ve ortaya konan ürünün kalitesini bozacak gelişmelere karşı bir sigorta işlevi görür.

için de, partiler için de doğrudur. Akıllı adam, yanlış yapmayan adam değildir. Böylesi yoktur ve olamaz. Akıllı adam odur ki, pek ağır olmayan yanlışlar yapar ve onları kolayca ve çabuk düzeltir.” (Lenin, “Sol” Komünizm, s.25)

Sahip olunan kimliğin özgünlüğü; devrimcilerde, daha az hata yapma biçiminde bir hassasiyetin oluşmasına ve bu konuda özel sigortaların geliştirilmesine sebep olabilir. Amaçla bağlantılı olarak bu tür eğilimlere olumluluk atfetmek mümkündür. Ancak, haklı çıkma isteğinin amaç haline geldiğini ve söz konusu eğilimlerin, koşulları gözetmeyen öznel programların dayatılmasına sebep olduğu durumlar farklı bir kategoride değerlendirilmelidir.

Parça-bütün ilişkisinde, bütünü oluşturan pek çok parçanın bütünüle girdiği ilişki kadar, kendi içinde taşıdığı etkileşim; mevcudun içinden, mamkün olan en geniş ve en nitelikli uyumu çıkarmakla yükümlü olanların hesaba katılması gereken bir olgudur. **İnsanın yaratıcı etkinliğinin önündeki tüm engelleri kaldırmayı kendine görev edinenler; sahip oldukları sanatçı duyarlılığını sadece yıkarken değil, yaparken de gösterirler. Devrimci kimliğin bir bileşeni haline gelmiş böyle bir duyarlılık, güzelliğe hanel getirecek ve ortaya konan ürünün kalitesini bozacak gelişmelere karşı bir sigorta işlevi görür.**

İnsanlığın sınıflı toplum serüveni-ne son veren ve yeni bir toplumsal düzeni mümkün kılacak olan gelişmelerin, kendisi gibi tarifi de zordur.

Devrim süreçleri, karmaşıklığı kadar, kendine özgü yanlarıyla da değerlendirme konusu yapılmalıdır. Örneğin 1917 Ekim Devrimi'nden hemen sonra yayınlanan kararnameleler, içerik olarak proleter devletin amaçlarıyla bağdaşır ise de; uygulamadaki zaman ve biçim açısından farklı duruşlara sebep olacak nitelikteydi. Henüz önlerinde hiçbir deneyin olmadığı Bolşevik'lerden çok, bugün için politikalarına tarihten uygun (!) örnekler seçenler açısından durum böyleydi. Bolşevik'lerin, iktidara gelir gelmez hedeflerini kararnameyle açıklaması anlaşılır bir durumdur. Ancak, bunca deneyimden sonra bugün devrimcilerin, böyle bir uygulamayı mutlaklık düzeyinde kavraması ve kararnamelele iş

görme eğilimi taşımalarıysa, anlaşılması güç bir durumdur. O gün için alınmış kimi kararların fotokopisini, bugünün program maddesi yapmak, düşündürücüdür.

Pek çok yanıyla, tekrarı olanaksız özellikler taşıyan Sovyet Devrimi, ders çıkarmak ve öğreticilik açısından ise tam bir hazinedir. Bugün adeta, “sel gitti kum kaldı” haksızlığına tabi tutulan bu eşsiz deneyim; çoğu kez, tarih sayfalarından işine geleni seçmekle meşhur çevrelerin, ürettikleri “sosyalizm” söylemli garabetlere kurban edilmektedir.

Göçebe yaşam süren veya kabile aşamasında bulunanların da olduğu, toplam 150 ulustan oluşan Sovyetler Birliği, dışarıdan bakıldığında imkansız gibi görünen bir gelişmeyi gerçek kıldı. Özbekistan, Tacikistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Sibiry, Orta Asya vb.'nin Orta Çağ derinliklerinden çekilip çıkarılması ancak bir devrim ile mümkün olabilirdi. Ve aynı devrim, devrimci bir iradenin yönlendiriciliğinde, muazzam bir makineleşmeyi gerçek kıldı. 160 milyon insanın 130 milyonu okuma yazma bilmezken, 1937'de bu sayı hemen hemen sıfırlanmıştır.

1936'da oluşturulan anayasanın ne denli demokratik yöntemlerden süzülerek netleştiği bilinirse, kimi iddiaların dayanaksızlığı daha çıplak hale gelir. Birkaç örnek: Anayasa tasarısı, bütün ulusların dillerine çevrilerek 60 milyon

nüsha dağıtıldı. 10 bin gazetede yayımlandı. 527 bin mitinge konu oldu. Çeşitli kitle örgütleri, organ ve alanlarda değerlendirildi. 154 bin değişiklik önergesi verildi.

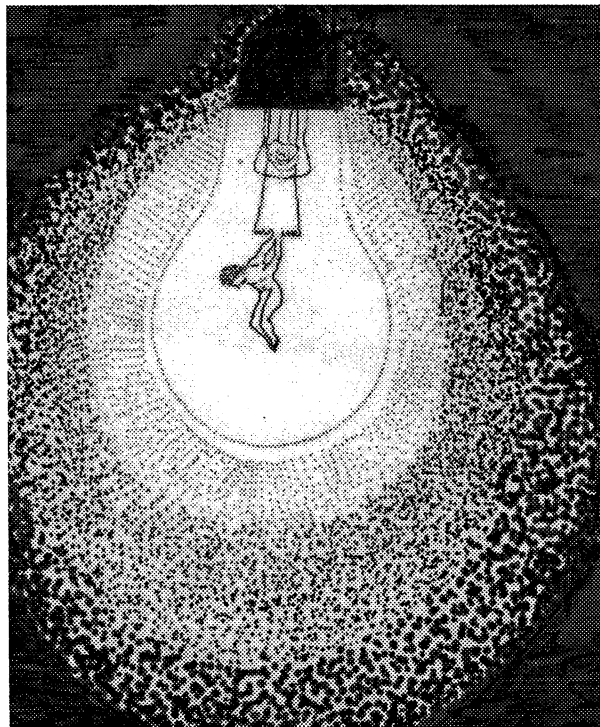
ÖZGÜRLÜĞE SEVDALI YÜREKLER, KAVGAYI BİR ŞİİR GİBİ DOKUR

Acı, eşitsizlik, sömürü, şiddet, vb. kavramlar; insanın varoluşuyla beraber açığa çıkan değil, sonradan, çeşitli dönemlerin ürünü olarak gündeme gelen olgulardır. Asıl olarak sınıflı toplumun ürünü olup, değişik biçimler olarak bugüne dek varlık göstermiştir.

Tarihte, faşizmin müsebbipleri ve uygulayıcıları gibi, ona karşı direnenler de arkalarında bıraktıkları kimlikle anılırlar. “Güden” ve “güdülen”in olduğu yerde, bu ilişkiye karşı duranlar, sınıflı toplumlar tarihinde ayrı bir kategoride anılırlar. Mücadele değerleri gibi, teslimiyetin ölçüsü de; yaşanmakta olan ilişki ve çelişiklere, maddi ortama göre değişik biçimler alır.

İnsanlar, içinde yaşayacakları tarihsel kesiti seçme koşuluna sahip değildir. Ancak, var oldukları her tarihsel kesitte; sürece müdahale etme, etken olma ve dayatılanları reddederek “kader”ine razı olmama imkanına sahiptir. Devrimci fikirlerin bir bilim haline gelmesi öncesinde de; tarih, pek çok kişiyi, “baş kaldıran” veya “boyun eğen” özelliği ile o kalın defterine kayıt etmiştir.

Ancak, devrimci fikirlerin bir bilim haline gelmesi de uygulamada **yanılmazlık** sonucunu doğurmuyor. Hangi durumda, neyin ölçü alınması gerektiği test edilirken; soyutlama yeteneğinden, sahip olunan birikime kadar çeşitli faktörler rol oynar. Geçmişte yaşanmış örnekler, iz bırakmış kişilikler her zaman için yardımcı/destekleyici rol oynar. Bu, bazen STEINBECK gibi bir yazar; bazen de, roman kahramanı olan genç bir kadındır. Kısa bir hatırlatma yapmak gerekirse:

Devrimciliğin en belirgin özelliği; sizden çok daha güçlü de olsa, haksızlığın sahibine karşı durabilmektir. Sizden daha güçlü diye, dayak yiyebilir ve hatta ölebilirsiniz diye zorbalığın sahibine karşı durmuyor ve baş eğmeyi kabulleniyorsanız; devrimci kimliğin gereklerinden uzaksınız demektir. Karşı duruşun yöntemi tabi ki çeşitlidir. Ancak, her biçiminde, zarara uğrama riski mevcuttur. Devrimciler, bu riski bile bile göze alır.

Steinbeck'in "Gazap Üzümleri"ne konu olan Joad ailesi, bir semboldür. Vahşi kapitalizm, yerlerinden yurtlarından eder insanları; göç, yoksulluk ve açlık umudu tüketmez. Umuda, başkaldırı eşlik eder. Bugün hâlâ kapitalizm, sömürü ve vahşetini; Joad aileleri de direnişini sürdürmektedir. Göçertilen her aile, yeni bir Joad ailesi olarak savaşım sahnesinde yer almakta ve haramilerin sonunu bir adım daha yaklaştırmaktadır.

Steinbeck, romanını alışılmadık bir mesajla noktalyor. Göçten, çalışma kamplarından, yokluktan yorgun düşmüş ve yeni doğum yapmış genç kadın, selden kaçarken sığındığı bir kulubede, açlıktan ölmek üzere olan bir adamla karşılaşır. Onu kurtarması gerekiyordur. Elindeki tek şey olan, göğüslerindeki sütünü vermek ister; adamın tüm itirazlarına rağmen kararlı davranır, adamı ikna eder ve emzirir.

Yayıncılar, bu bölümü romandan çıkarması için Steinbeck'e baskı yapar. Ancak, Steinbeck bunu çıkarırmaz... Ne iyi yaptın Steinbeck, ne iyi yaptın ki umudu emzirenlerin romanını yazdın.

Devrimciliğin en belirgin özelliği; sizden çok daha güçlü de olsa, haksızlığın sahibine karşı durabilmektir. Sizden daha güçlü diye, dayak yiyebilir ve hatta ölebilirsiniz diye zorbalığın sahibine karşı durmuyor ve baş eğmeyi kabulleniyorsanız; devrimci kimliğin gereklerinden uzaksınız demektir. Karşı duruşun yöntemi tabi ki çeşitlidir. Ancak, her biçiminde, zarara uğrama riski mevcuttur. Devrimciler, bu riski bile bile göze alır.

Bir insanın, sömürücü sınıf ege-menliğine ve onun sonuçlarına karşı alacağı tutum; koşullara göre farklı biçimler alabilir. Önemli olan, baş kaldırı ruhuyla donanmaktır. Bunun biçimi bazen Picasso gibi, yerle bir edilmiş Guernica kentindeki acıyı resmetmek; protestosunu resimle gerçekleştirmektir. Bir söylenceye göre, 1938'de Paris'de bir nazi

subayı Picasso'ya "Bu resmi siz mi yaptınız?" diye sorunca, Picasso "Hayır siz yaptınız" diye cevap verir. Bu cevap, Picasso'nun resmini daha da anlamlı kılar.

Tarih boyunca, insanlığın zorbalığa karşı baş kaldırısı; resimden sinemaya, müzikten halaya ve "haklı şiddet"e kadar pek çok biçimde kendini gösterir. JOSE MARTİ, "şiiirlerimi akademik mürekkeple değil, kanımla yazdım" der. PAUL ELUARD'ta ise; özgürlük sevda şiiirine konu olur.

"(...) Nazi askerlerinin Paris'i işgal etmelerinin ardından, faşizme karşı direnenlerin yalnızca 'kurşuna dizilenler partisi' nin üyeleri olduklarını gören Paul Eluard, ayrılmış olduğu arkadaşlarının yanına döner ve direnişe katılır. Sistemin tüm partileri faşistler ile iş birliğindedir. Çünkü sermaye vardır hepsinin de arkasında. Oysa, halkın 'kurşuna dizilenler partisi' Fransa'nın özgürlüğü için savaşmaktadır. Çünkü o, işçi sınıfindan almaktadır gücünü... Kurşuna dizilenler partisi... Yani, Fransız Komünist Partisi!...

Bir kadına aşiktir Eluard. Paltosunun cebinde onun için yazmakta olduğu uzun bir şiir gezdirmektedir. Sevgilisinin adını açıklayacaktır şiirin sonunda. Ama, direniş sürecinde beyninin her hücrelerini dolduran sözcüğün sevdiği kadının adı olmaktan çıkıp, bambaşka bir şey olduğunu görür ... Ve şiirin sonunda onun adını haykırır: 'Ey özgürlük' (Sunay Akın)

Ve sevda baş kaldırıyla bir araya geldiği her yerde baş kaldırını kamçılayarak büyür.

Üzerinde yaşadığımız coğrafyada, kahramanlıklardan söz edeceksek; akla ilk gelmesi gerekenler, devrim yolunda şehit düşenler olmalıdır. Onlar, tarihin kahramanlara özgü olarak ördüğü çelengi taşıma onurunu sonsuza dek kazanmıştır.

İnsanlığın, sınıfsız bir toplum oluşturma amacına kuşkuyla bakan ve insanlığa böyle bir yeteneği yakışık görmeyen kişi ve çevrelere aşağıdaki yazıyı ithaf ediyoruz.

ARILAR

Bal arılarının sergiledikleri çeşitli danslardan bir tanesi de mutluluk dansıdır. Kovana yeni bir kraliçe gerektiğinde yavrulardan bir kaç işçi arılar tarafından özel bir besleme ile beslenerek, kraliçe olarak gelişmeleri sağlanır. Bu yavrulardan birisi kraliçe olarak geliştiğinde, özel besimle beslenen diğer yavruların kraliçe olarak gelişmeleri işçi arılar tarafından engellenir. Kraliçe görevini devraldığında kovanda büyük bir mutluluk yaşanır; binlerce arı yan yana gelir ve halay çekmeye başlarlar. Kanatlarını çirparken hepsinin aynı ayakları tempoyla bir iner bir kalkar. İnsanoglundan daha beceriklidirler, çünkü onlar altı bacaklarını da hiç sırasını şaşırmadan kullanırlar. Kraliçe göreve başlar başlamaz inanılmaz bir düzen kurulur kovan içerisindeki kolonide. Genç işçiler kovanın temizliği, havalandırması ve yavruların bakımıyla uğraşırken deneyimli işçiler gerekli besimi taşırlar. Kraliçe yalnız yumurta bırakır gibi görünürse de, temel görevi yönetmektir. Kimsenin kimseyi incitmediği, hiç kimsenin hakkının yenmediği bir düzendir bu. Kovandaki popülasyon yoğunluğu belirli bir düzeye ulaşınca kraliçe binlerce arıyı arkasına alarak yeni bir toplumu oluşturmak üzere uçuşa geçer. Oradaki görevinin bittiğinin bilincinde, nöbeti yeni oluşacak genç kraliçeye bırakarak yeni düzenlemeler oluşturmak için görev değişikliği yapar. Bu olayın halk arasındaki adı "oğul vermek"tir.

(Erdal Şekeroğlu)

GERİLLANIN SAHİP OLDUĞU ÜSTÜNLÜKLER, TEKNOLOJİK GELİŞMELERLE YOK EDİLEMİYEN TÜRDENDİR

Dönem dönem, ortaya atılan ve çoğu kez psikolojik savaşın bir ögesi olarak işlev gören, "gerillanın modern teknoloji karşısında acze düştüğü" biçimindeki iddialar; en iyi, gerillanın kendisi tarafından cevaplanıyor ise de biz, özellikle GECE GÖRÜŞ SİSTEMLERİ konusunu incelemeyi gerekli gördük.

GECE GÖRÜŞ SİSTEMLERİ

Gece görüş sistemlerinde, çok farklı teknikler ve araçlar kullanılıyor. Basitten karmaşığa pek çok araç, bu amaçla uygun olarak kullanılmaktadır.

Kullanılmakta olan teknikleri basitten karmaşığa sıralamak gerekirse:

1- Bugün için kullanılan en gelişmiş bir kameranın bile, algılayıcı yüzeyinin ışığa duyarlılığı ancak insan gözü düzeyindedir. Daha geniş bir merceğe yüzeyine gelen ışınlar toplanarak göze ulaştırıldığında, gözün görme özelliği 15-20 kat artırılabilir. Büyük dürbünlerdeki benzer düzeneklerle, alaca karanlıkta ve ay ışığında oldukça net bir görüntü elde edilebilir. Bu araçları "0" büyütme katsayısına sahip bir dürbüne benzetmek mümkün. Normal dürbünlerde oldukça büyük büyütme katsayıları olduğu için, gece görüşünde önemli bir avantaj sağlamazlar.

Basit merceklerle yapılan bu düzenekler, NATO tarafından 20-30 yıldır kullanılıyor.

2- PIR (Pasif İnfrared Dedektör)

Bütün cisimler, dalga boyu sıcaklıklarına bağlı olarak değişen bir ışık yayarlar. Oda sıcaklığına yakın sıcaklıklardaki cisimlerin yaydığı ışıklar, infrared (kızılötesi) bölgededir ve gözle görülmezler. Özel filtreler kullanılarak, sadece istenilen sıcaklık bölgesindeki ışığa hassas sensörler yapılabiliyor. Yaygın kullanılan, insan vücut sıcaklığındaki cisimlerin yaydığı ışığa hassas sensörler olup çok ucuza temin edilebilmektedir. Bu sensörler kullanılarak insanı algılayan dedektörler, çeşitli araçlar yapmak mümkün

(otomatik açılan kapılar gibi). Bu sensörler kullanılarak yapılan dedektörler, askeri amaçlı olarak da kullanılabilir. PIR dedektörler, kendi mercekleriyle en fazla 15-20 metreyi algılayabilirler. Büyük mercekler kullanılarak (büyüteç) birkaç yüz metrelik alanı kontrol etmek mümkün.

Benzer şekilde bu prensiple çalışan kameralar da yapılmakta, sahip oldukları güçlü merceklerle yüzlerce metre uzaklıktaki 36° - 37° sıcaklıktaki cisimler (insanlar, hayvanlar, aynı sıcaklıktaki cansız cisimler) tam karanlıkta bile görülebilmektedir.

3- "Termal Kamera" olarak tanımlanan kameralar da infrared-kızılötesi ışınlarla çalışmaktadır. Ancak, çok daha geniş bir dalga boyundaki kızılötesi ışığı algılayabilirler. Vücut ısısında oluşan ışık yanında, daha geniş bir sıcaklık bölgesindeki sıcak cisimlerin oluşturduğu ışığı algılayabilirler. Gerillanın yaşama alanlarındaki sıcak cisimlerin oluşturduğu ışıklar (alevi çok iyi gizlenmiş olsa bile yakılan ateşin, silahların ısınan namlularını oluşturduğu ışıklar vb.) bu tip kameralarla, yüzlerce metre uzaktan algılanabilirler. Sıcak cisimler kadar, onların çıkardığı ışığı yansıtan soğuk cisimler de görülebilir.

4- Gözle görülmeyen çok güçlü kızılötesi projektörler kullanılarak arazi aydınlatılabilir. Ve bu ışığa hassas kameralarla bölge çok net bir şekilde görülebilir.

SAVAŞTA İNSAN ROLÜNÜN KAÇINILMAZLIĞI, GERİLLANIN ÜSTÜNLÜĞÜNÜ KAÇINILMAZ KILIYOR

Askeri araçlar ve silahlar ne kadar güçlü ve olağanüstü özelliklere sahip olsalar da kendi aralarında savaşmazlar. **Savaş, doğrudan insana dayanan ve insan unsurunun içinde yer aldığı bir olaydır. Hiçbir teknolojik gelişme, bu gerçeği ortadan kaldıramaz.** Özellikle gerilla savaşı ve gerillaya karşı savaş, insan unsurunun önemini en fazla olduğu

savaş türüdür. Savaş araç ve gereçleri geliştikçe, bu araçları kullanacak olan insanın da, gelişmesi kaçınılmazdır. Geliştirilen her yeni "silah", savaşıacak "insan"a yeni olanaklar sunar. Ancak bu olanakları kullanacak olan da insandır. Ve bu silahlar, kullanacak kişinin becerisi oranında işlevsel hale gelebilir. Özellikle gerilla savaşında ya da gerillaya karşı mücadelede (bazen her ikisi de benzer özellikler taşır) bu olgu daha belirgindir. Daha önceden belirlenemeyen, tanımlanamayan durum ve koşullarda, bu araçların kullanım düzeyini insanın becerisi sınırlar. Bu gerçek, silahı kullanan için de karşı taraf için de geçerlidir.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz; bilimsel ve teknolojik gelişmelerin savaşın emrine soktuğu her yenilik, savaşıacak insanın daha ileri düzeyde eğitimini zorunlu kılmaktadır. Egemen sınıfların, kısa süreli "zorunlu" askerlik tercihinden profesyonel orduya geçiş tercihleri de bundan kaynaklanıyor. Aynı şey gerilla için de geçerlidir. Burjuvazinin gelişmiş ve karmaşık savaş makinelerini karşısında, gerillanın da çok iyi eğitilmiş olması zorunludur. Artık giderek "bir kaç aylık" eğitimden sonra gerillanın savaşa katılması dönemi bitiyor. Neredeyse, teorik-pratik yönleriyle bir kaç yıllık bir eğitim zorunlu hale geliyor. Gelişmiş savaş araçları ve tekniklerini özellikleriyle tanıyan, en zor koşullarda onu kullanabilen ve onun etkisinden kendini koruyabilen bir insan olmak zorundadır gerilla (siyasal eğitimin yanında)...

Çok iyi eğitilmiş bir gerillanın, çok iyi donatılmış bir düzenli orduya üstünlüğü hâlâ tartışılmaz; bu konudaki genel doğru hala değişmiş değil.

GECE GÖRÜŞ SİSTEMLERİNİN ETKİSİNİ, UYGUN KARŞI TEDBİRLERLE AZALTMAK MÜMKÜNDÜR

Geliştirilen gece görüş sistemlerinin, sahip olan kişiye önemli olanaklar sunduğu bir gerçektir. Ancak, uygun kar-

şı tedbirlerle bu sistemlerin etkisi azaltılabilir. Gece görüş sistemlerinin özünü "sıcak" cisimler oluşturduğu düşünülürse, sıcak olan her şeyden kaçınma ve onu çok iyi kamufle etme temel alınmalıdır. Bilinen gerilla yöntemlerinde, gerillanın kullandığı ateşin alevinin ve dumanının gizlenmesi temel alınıyordu. Geceleri mağaraların iç kesimlerinde yakılan ateşler iyi bir gizlenme sayılıyordu. Ancak mağaraların çıkışında görülen sıcak gazlar, termal kamera için çok basit hedefler oluşturmaktadır. Ve pek çok operasyon bu şekilde gerçekleşti.

(Yeni tip roketatar benzeri bazı silahlarda, yön değiştirebilen mermiler kullanılıyor. Bu mermiler doğrudan kızılötesi ışığın kaynağına kendiliğinden yöneliyor. Kızılötesi ışık kaynaklarına yönelen basit güdümlü füzeler, uzun zamandan beri kullanılıyor. Bu tip küçük füzeler uçak, helikopter ve yer araçlarından atılabiliyor.)

Açık arazide, ateşin etrafı taş duvarlarla örülerek geceleri iyi bir gizlenme sağlanabiliyordu. Ancak ısınan taşların oluşturduğu kızılötesi ışıklar, etrafındaki 40-50 m. çapındaki alanı neredeyse gündüz gibi aydınlattığı, çıkan dumanın da geceleri beyaz fosfor gibi parladığı düşünülürse; artık böyle bir gizlenme yönteminin emniyetli olduğu söylenemez.

Gerilla için en önemli handikaplardan biri de silahının namlusunun bir - iki el ateşten sonra ısınmasıdır. Namludan çıkan alev basit yöntemlerle gizlenebilir; fakat ısınan namludan çıkan ışıklar, mevzi değiştiren gerillanın yerinin kolaylıkla tespit edilmesine neden olur. Gerilla zorunlu kalmadıkça gece ateşinden kaçınmalı, zorunlu hallerde sıcak namlusunu da iyice kamufle etmelidir.

Normal koşullarda gece için en iyi kamufraj, siyah veya ona yakın renklerdir. Ancak, en fazla kızılötesi ışık yayan renk de siyahtır. Kızılötesi ışık emisyonu en az olan cisimler beyaz cisimlerdir. Hatta, metalize film kaplı yüzeyler daha az kızılötesi ışık yayar. Fakat bu yüzeylerin, en küçük bir ışığı yansıtmaları da büyük bir açmazdır.

Gerillanın yaşama alanlarında zorunlu kalmadıkça ateş yakmamalı; zorunluluk durumlarında ise, ateşin alevi ve dumanı kadar sıcaklığı da gizlenmelidir. Mağara içinde yakılan ateşin dumanını, ancak iyice soğuduktan sonra dışarıya veren düzenekler geliştirilmelidir. Açık alanda yakılan ateşlerin etrafında alevi gizleyen duvarların yanında, dumanı soğutarak dağıtan-yayan düzenekler, sıcak taşların yaydığı ışığı engelleyen perdeler (yapraklı ağaç dalları, ikinci bir taş duvar, kumaş parçaları, kâğıt vb. malzemeden yapılabilir) oluşturulmalıdır.

Geceleri yer değiştirmeler sırasında sıcak silah namluları mutlaka kamufle edilmeli; bu amaçla giysi parçaları, çar-

mur ile karartılmış gazete parçaları kullanılabilir.

Vücudun çıplak-sıcak bölümlerinin (el-yüz) bir giysi -özellikle yün- ile kapatılmış olması da özellikle PIR dekteöre karşı önemli bir koruma sağlar.

Bunun dışında, yanıtma amacıyla çok yavaş ve içten yanan maddeler (tezek, odun talaşı+kömür tozu karışımı gibi) arazide değişik yerlere yanar halde bırakılabilir.

Kızılötesi ışık ile çalışan sistemlerin en etkili oldukları dönemler, genellikle dış ortam sıcaklığının çok düşük olduğu kış aylarıdır. Yaz aylarında ısınan kayaların 80° - 100° kadar bir sıcaklık oluşturduğu düşünülürse, bu araçların kullanımını da zorlaştırır.

GERİLLA NEDİR?

Ernesto Che Guevara

Gerilla en üstün derecede bir kurtuluş savaşıdır. Halkın kurtuluş mücadelesinde öncü savaşçılar olmak üzere halktan seçilir. Gerilla savaşı, çoğu kez sanıldığı gibi, küçük çapta bir savaş ya da güçlü bir orduya karşı gruplaşan bir azınlığın yönettiği bir savaş değildir. Hayır; gerilla savaşı hüküm süren basıya karşı bütün halkın savaşıdır. Gerilla hareketi onların silahlı öncüsüdür. Gerilla ordusu bir bölgenin veya ülkenin bütün halkını içine alır. Kuvvetinin ve iktidar bastırma için ne yaparsa yapsın, sonunda zafere ulaşmasının nedeni budur, yani gerillanın temelini ve dayanağının halk olmasıdır. Küçük silahlı grupların, araziye ne kadar alışkın ve ne kadar hareketli olurlarsa olsunlar, tam donanımlı bir orduyu örgütlü bir şekilde sıkıştırma, böyle güçlü bir yardım olmaksızın sürdürülecekleri düşünülemez. Deneyler göstermiştir ki, bütün haydutlar, bütün eşkiya çeteleri, sonunda merkezi iktidara yenik düşerler ve hatırda tutulmalıdır ki, bu haydutların eylemi bölge halkına çoğu zaman gerçek gerilla eyleminden daha önemli gibi görünür: Yani, tam anlamıyla onun bir karikatürü olsa da bir kurtuluş mücadelesi izlenimini uyandırır.

Gerilla ordusunun, ya da en üstün haliyle halk ordusunun her üyesi, dünyanın en iyi askerinin niteliklerine sahip olmalıdır. Orda sıkı bir disiplin uygulamalıdır. Köhnemiş askeri hayatın formalitelerinin gerilla hareketine tekabül etmemesi, topuk vurarak ya da hararetle selamlamanın, secdeye gelerek üstlere tekmil vermenin bulunmayışı, bir hayal gücü genişliğiyle disiplinsizlik olarak yorumlanı. Gerilla disiplini bireyin kendi içindedir, derin inancından ve sadece, bir üyesi olduğu silahlı grubun etkinliğini muhafaza etmek için değil, aynı zamanda kendi hayatını korumak için üstlerine itaat etme gereksiniminden doğmuştur. Ordudaki bir askerin herhangi küçük bir dikkatsizliği en yakındaki arkadaş tarafından kontrol edilir. Her askerin başlı başına bir birim teşkil ettiği gerilla savaşında ise bir hata öldürücü olabilir. Hiç

kimse dikkatsiz olamaz. Hiç kimse hem kendinin, hem arkadaşlarının hayatı tehlikede olduğu için en ufak bir yanlışlık bile yapamaz. Bu gayri resmi disiplin çoğunlukla göze çarpmaz. Bu konuda bilgisi olmayan bir kimseye, üst dereceli subaylara gayet etraflı saygı gösterme sistemi dolayısıyla, nizami bir asker, bir gerilladan çok daha disiplinli görünür. Herhangi bir gerilla, önderlerinin talimatını basit ve canlı bir saygıyla yerine getirir. Bundan başka, kurtuluş ordusu, insanın en küçük zaafına hile yer vermeyen kusursuz bir ordu. Baskı unsurlarına, bireylerin bir kışkırtmaya kurban olmalarını önleyecek istihbarat servisine sahip değildir. Etkili güç; kendi kendini kontroldür, sıkı bir görev ve disiplin bilincidir.

Disiplinli bir asker olmanın yanı sıra, gerilla fiziksel ve zihinsel olarak da çok çeviktir. Durgun bir gerilla savaşı düşünülemez. Gece, bu savaş için biçilmiş kaftandır. Arazi hakkındaki bilgisine dayanarak, gerilla geceleri harekete geçer, mevzilenir, düşmana hücum eder ve çekilir. Bu, eylem alanından çok uzağa çekilmesi demek değildir, sadece çekilme çok süratli olmalıdır. Düşman bütün bastırıcı güçlerini derhal hücum edilen noktada yoğunlaştıracağı, hava bombardımanına başlayacak, alanı kuşatmak için tedbirli birlikler ve aldatıcı mevziler tutmak için askerler gönderecektir. Gerillalar ise sadece, düşman için bir cephe teşkil etmek ile yetinirler. Kısa bir mesafe geri çekilip düşmanı bekleyerek, hücum edip yeniden geri çekilmek özel görevlerini yerine getirmiş olurlar. Böylece bir kaç saat, nihayet bir kaç gün içinde ordunun gücü tüketilebilir.

Halk askerleri, elverişli bir anda pusuda hücum ederler. Gerilla taktiklerinde başka temel aksiyonlar da vardır. Arazinin bilinmesi bir zorluluktur. Gerillanın hücum alanına alışkın olması ve aynı zamanda bütün bağlantıları, geri çekilme yollarını, çıkamazları, dost veya düşman olanların evlerini, yaralı bir arkadaşın gizlenebileceği ya da geçici bir kamp kurulabilecek en emin yerleri bilmesi gerekir. Başka bir deyimle, eylemin sahnesini avucunun içi gibi bilmelidir ve bu mümkündür de. Çünkü halk, gerilla ordusunun büyük çekirdeği, her eylemin arkasındadır. Alanın sakinleri; taşıyıcılar, haberciler, hemşireler, yeni takviye kaynaklarıdır. Kısacası silahlı öncülerine çok önemli yardımcıları sağlarlar.

Fakat bütün bunlar karşısında, gerillanın milyonlarca ihtiyacı karşısında, "Niçin savaşıyorsunuz?" diye soranlar olabilir. Bu sorunun yanıtlanan cevabı şudur: "Gerilla, bir sosyal reformcudur. Gerilla halkın, kendini ezenlere karşı öfkeli bir protestosu olarak silaha sarılır. Gerilla, silahsız kardeşlerini boyun eğmeye ve yoksulluğa mahkum eden sosyal sistemi değiştirmek için savaşır. İdarenin belirli bir andaki özel koşullarına karşı çıkar ve durumun izin verdiği nispette, bütün gücüyle idarenin kalıplarını parçalamaya azimlidir."

(Havana, 3 Aralık 1967)

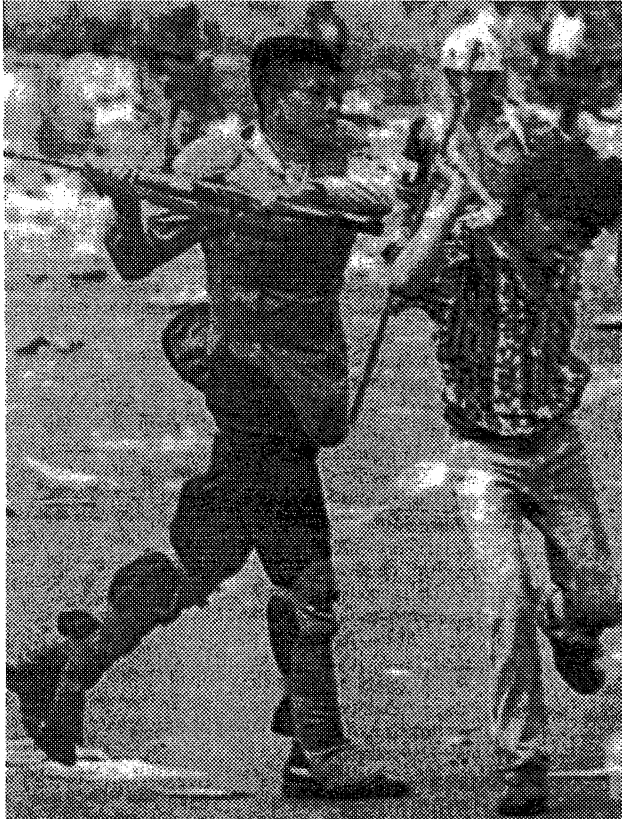
ENDONEZYA'DA İSYAN

"GELİYORUM" DEDİ

IMF ve Dünya Bankası'nın dayatmaları, genellikle, ezilenlerin sindirilmişliği ve tepki göstermesi halinde şiddet kullanılarak bastırılabilir varsayımı üzerine kurulur. Ne zaman ki ezilenler, başkaldırır ve şiddete şiddetle cevap vermeye başlar; işte o zaman tüm hesaplar bozulur.

32 yıl boyunca, Suharto diktatörlüğü tarafından yönetilen Endonezya'da bir yılı aşkın süreyle emekçi yığınların yürütmüş olduğu isyan, Mayıs ayının ortalarında iyice doruğa ulaştı. "Asya krizi" ile birlikte işsizlik ve yoksulluğun arttığı Endonezya'da, IMF ve DB'nin "çözüm" olarak gündeme getirdiği özelleştirmenin hızlandırılması ve fiyatların yükseltilmesi "önerileri" hayata geçirilince, halkın tepkisi önlenemeyen bir selev dönüştü.

Sokağa dökülen yığınların, Suharto'nun gitmesi ve adil bir sistem talebi; Suharto karşıtı güçlerce de sahiplenilince, ortak paydada buluşanların çapını bir hayli büyüttü.

"Karşı-devrimci zor, devrimci zoru doğurur."

Gerçekte Endonezya'da isyan, "geliyorum" dedi. Krizin ağır yükünü emekçilerin sırtına yıkma yoluna giden diktatörlük, varolan çatışma potansiyelini sürekli büyüten bir etkide bulunmuştur.

"Asya ülkelerinde sosyal patlama tehlikesinin en yüksek olduğu ülke Endonezya'dır. Enflasyon artışı ve ulusal para biriminin değer kaybetmesinden dolayı çok sayıda işveren iflas etti. İşçiler işten atıldı ve kitlesel işsizlik kısa bir sürede büyük boyutlara ulaştı. Ülke 30 yıldır diktatörlükle yönetiliyor ve başkan Suharto'nun varisinin kim olacağı bile henüz belli değil. Devlet ve ekonomide yolsuzluklar diz boyu. Sharto ailesinin serveti 40 milyar doların üzerinde." (Le Monde Diplomatique, Mayıs 1998).

Bir yanı sıra, Suharto'nun işbirlikçisi olduğu emperyalizme yönelmiş olan bu tepki, dağılık ve örgütsüz de olsa emperyalizmin çıkarları açısından ciddi tehlikeler içeriyordu. Bu nedenle ABD, nüfus ve stratejik açıdan önem taşıyan Endonezya'ya "askeri delegasyon" göndererek, Endonezya ordusu üzerinden sorunu çözme yoluna gitmiş ve bu konuda pek de zorlanmamıştır.

Suharto'nun "ikna" edilmesi ve yerini yardımcısı Baharuddin Yusuf Habibi'ye bırakması; açıktır ki, bugüne dek Suharto'ya destek veren güçlerin tercihi olarak gündeme gelmiştir. Sokağa taşan tepkilerin bir halk devrimine dönüşme olasılığı karşısında bu "çözüm", gelişmelerin "ucuz" atılması anlamına da gelmektedir. Asker ve sivil bürokrasi, varlığını ve etki gücünü korurken - şimdilik - salt Suharto'yu feda etmekle yetinmiş görünüyor.

Yığınların örgütlülüğü yetersiz kaldığı oranda, Suharto'suz bir Suharto diktatörlüğünün, özgür-

lük talebi yerine geçirileceği ve manipüle edilmiş kitlelere tekrar eski koşulların dayatılacağı, süreci kavrayabilmiş olanlar için yabancı bir yöntem değildi. Böylesi durumlarda, geriye alınan zamlar, iptal edilen kimi uygulamalar genellikle bir "sus payı" özelliği taşır. Bu tür dönüşüme doğru zorlayan güçler olmadıkça; rejimin böylesi dalgalanmaları "ucuz atlatma" olasılığı vardır.

Halkın tepkisi ile gerçekleşen iktidar değişiklikleri, daha ileri gelişmeler için uygun koşulların bulunmadığı durumlarda bile, toplumsal bilinç üzerinde yaratacağı etki itibarıyla önemlidir.

SUHARTO GİTTİ; SÜREÇ DEVAM EDİYOR

Yüzbinlerce insanın kanını dökecek iktidara gelen ve 32 yıllık diktatörlüğü boyunca, ülkede terör estiren Suharto, halkın büyüyen öfkesi karşısında, tahtını yardımcısına bıraktı. ABD'nin müdahalesi, ordunun ve işbirlikçi egemenlerin çakışan temennileri bu türden bir değişikliği "kayıpları büyütmeden" sağlamış görünüyor. Bu gelişme, örneğin Zaire'de görüldüğü gibi -şimdilik- süreçte bir durulmaya sebep olabilir. Muhtemelen, henüz soğumamış olan dalgayı yeniden harekete geçirmemek için, biçimsel duruşa dikkat edilecek; zamların geri alınması, seçime gitme gibi uygulamalarla manipülasyon yoluna gidilecektir.

Bu tür geçişler, kısa vadede egemenlerin sorununu çözebilir; ancak, kiriti halkın sırtına yıkmaktan başka yolu olmayanların, halkla karşı karşıya gelmeleri kaçınılmazdır. Üstelik, Endonezya halkı artık, kendi gücü ile diktatörü tahtından indirme pratiği yaşamış bir halktır. Bu, pek çok şeyin eskisi gibi olmayacağını önemli bir işarettir. **Kaldı ki, yol gösteren ve öfkeyi doğru kanallara çekebilen bir öncüye sahip olunması halinde sonuç, tahttakini değil, tahtın kendisini indirme biçimini alabilecektir.**

Bu noktada, ZAİRE için söylediklerimizi anımsamakta yarar var:

"Mevcut gelişmelerin karşısında

her şeye rağmen, 'hiçbir değişiklik olmayacak' biçiminde değerlendirmeye yap- mak; yaşanan gelişmeleri küçümsemek ve Afrika'yı tanımamak anlamına gelir. Bu tür direnişlerin bir özgürlük dalgası olarak yayılması gibi, ülke içerisinde boşularak etkisizleştirilmesi de müm- kündür. Yine de değerlendirme yaparken çoğu kez gözden kaçan bir yön var ki, bizce en önemli halkayı oluşturmaktadır. Bir halk düşünün ki, 32 yıl boyunca var- lık gösteren bir diktatör, ayaklanıp kısa sürede devirerek ülkeyi terk etmesine se- beb oluyor. Yaşanan bu pratiğin halk üzerinde sağladığı değişimi, kendine gü- veni, öğreticiliği vs. düşündüğümüzde; sonuç alınmamış da olsa 'bir şey değiş- medi' demenin pek kolay olmadığını gö- receğiz. Tarih sayfalarına yazılan kimi kazanımlar bazen kendini gecikmeli olarak veya farklı biçimlerde gösterir. 'Ha Mobutu, ha Kabila ne fark eder?!' deyip yaşanan pratiği yok saymak, sınıf savaşlarının tarihinden haberdar olan- lar için pek yakışık kaçmayacaktır." (Devrimci Hareket Sayı:4).

Evet, ENDONEZYA için de, top- lumsal bilinç üzerinde gerçekleşmiş olan etkiyi yok sayarsak "Ha Suharto, ha Ha- bibi; ne fark eder?!" demek, yukarıda ifade ettiğimiz yanlıya düşmek anla- mına gelecektir.

FIRTINADAKİ DURULMA GEÇİCİDİR

Kullandığı çeşitli araç, kurum ve şahısları miadı dolduğunda kaldırıp çöpe atmaya alışkanlık haline getiren emper- yalistler ve işbirlikçileri için, Suharto'yu "kenara koymak" zor olmadı. Bu geli- şme sonrasında, kavganın dalga boyunda yaşanan farklılaşma; bir hayal kırıklığı ve umut kırılmasına sebep olmamalıdır. **Kavganın dalga boyu, zaten sıkça farklılıklar gösteren bir karaktere sa- hiptir. Önemli olan, bu fırtınanın din- mesindeki geçiciliği kavrayabilmek- tir; halkın gücünün her zaman Suhar- to'lara üstün gelebileceğinin kanıtlan- mış olmasıdır. Ve dahası, Endonez- ya'da atılan sloganların, dünya ölçe- ğinde etkisini bulmasına yetecek sayı- da yansıtıcıya ulaştığının biliniyor ol- masıdır.**

Karşı devrim kalelerinde oluşturu- lan her çatlak -eşzamanlı olmasa da- ye- ni çatlakların habercisidir. Zafere, uzun sürece yayılmış ve adım adım gerçek- leşen kazanımlarla ulaşılacağını bilenler

için; Endonezya'daki fırtına, devrimci kazanımlar hanesine yazılmış önemli bir gelişmedir.

Aslında, devam etmekte olan gös- terilere bakılırsa, Habibi'nin bir "makyaj değişikliği" olduğunu, Endonezya halkı büyük ölçüde kavramış durumda. Habibi ise, Suharto'nun gittiğini, demokrasinin

Kavganın dalga boyu, zaten sıkça farklılıklar gösteren bir karaktere sa- hiptir. Önemli olan, bu fırtınanın dinmesindeki geçiciliği kavrayabilmek- tir; halkın gücünün her zaman Suharto'lara üs- tün gelebileceğinin kanıt- lanmış olmasıdır. Ve da- hası, Endonezya'da atı- lan sloganların, dünya öl- çeğinde etkisini bulması- na yetecek sayıda yansıtı- cıya ulaştığının biliniyor olmasıdır.

geldiğini anlatma ve kamuoyu oluşturma yönünde çeşitli manevralara başvurmak- tadır. Bunlardan biri de Doğu Timor konusudur. Doğu Timor'a özel bir statü düşündüğünü söyleyen ve Timor'lu 10 siyasi tutukluyu affetmeyi öngören kararnameyi imzalayan Habibi; Doğu Timor'un, Endonezya'nın bir parçası ol- ma konumunda ısrarlı olacağını ise giz- leme ihtiyacı duymamaktadır. Bilindiği gibi, Portekiz kolonisi olan Doğu Timor, 1975'in Aralık ayında Endonezya tarafından işgal edilmiş ve bugüne dek 250 bine yakın insan öldürülmüştür. Doğu Timor'luların, Suharto sonrasında devam eden "kendi kaderini tayin hakkı" yönündeki talep ve gösterileri karşısın- da; bir taraftan şiddete başvurmayı sür- düren Habibi, diğer taraftan "Doğu Timor'a, Cakarta, Aceh ve Yogyakarta eyaletlerinde olduğu gibi özel bir statü vermeyi düşünmeye hazırım" diyor. Sonuçta, kazanımların çapını, her zaman olduğu gibi yine kavganın çapı belir- leyecektir.

HALKA KARŞI HIÇBİR İKTİDAR, SONSUZ DEĞİLDİR!...

ZAFER, DİRENEN HALKLARIN OLACAKTIR!...

Bir diktatörlüğün öyküsü

30 Eylül 1965: 6 komünist generali öldü- ren tuggeneral Suharto komutayı ele aldı.

21 Mart 1967: Halk Danışma Meclisi (MPR) tarafından resmen Devlet Başkan Ve- killiğine getirilen Suharto, bir yıl sonra Devlet Başkanı oldu.

Mart 1973: Suharto, MPR tarafından ikinc- i 5 yıllık dönem için Devlet Başkanlığı'na atandı. Suharto, 1978, 1983, 1988, 1993 ve 1998 yıllarında da Devlet Başkanlığı görevine getirildi.

Aralık 1975: Batı'nın desteğini zimni olarak alan Endonezya askerleri, eski Portekiz kolonisi Doğu Timor'u işgal etti.

Kasım 1991: Endonezya askerleri Dili'deki bir mezarlığı ziyaret edenler üzerine ateş açtı, pek çok kişinin öldüğü olay dünya çapında kinandı.

Haziran 1994: Hükümet, basın özgürlüğüne sınırlama getirerek, önde gelen üç gazeteyi yasakladı.

8 Temmuz 1997: Asya'yı etkisi altına alan finansal kriz Endonezya'yı da etkiledi. Endonezya parası rupi, değer kaybetmeye başladı.

8 Ekim 1997: Endonezya, IMF'den mali

yardım isteyeceğini açıkladı.

31 Ekim 1997: IMF'nin paketi açıldı.

6 Ocak 1998: Rupi 5 günde yarı yarıya değer kaybetti.

15 Ocak 1998: Suharto ile IMF Başkanı ekonomik reformların güçlendirilmesini içeren bir anlaşma imzaladı.

27 Ocak 1998: Endonezya, dış borç ödemelerini kısa bir süre için durdurduğunu bildirdi.

17 Şubat 1998: Suharto Merkez Bankası Başkanı'nu görevden aldı ve yerine ABD'de de eğitim görmüş Sjahril Sabirin'i getirdi.

10 Mart 1998: Suharto 7. kez 5 yıllık süre için Devlet Başkanlığı'na getirildi.

11 Mart 1998: Suharto resmi olarak Devlet Başkanlığı görevine başladı. Ülke çapında öğrenci gösterileri yayılmaya başladı.

23 Mart 1998: IMF'nin günler önce açıkladığı koşullar çerçevesinde, Endonezya Merkez Bankası faiz oranlarını artırdı, hükümet döviz alım vergisini iptal etti.

16 Nisan 1998: Suharto'yu "Tüm felaket- lerin nedeni" olarak nitelendiren öğrencilerin gösterileri başladı.

GÜNDEM Gazetesi'nden alınmıştır.

15 - 16 HAZİRAN İŞÇİ DİRENİŞİ

15-16 Haziran İşçi Direnişi'ne dair yapacağımız değerlendirmeye geçmeden önce, yöntem konusunda kısa bir hatırlatma yapma ihtiyacı duyuyoruz.

Kapitalizme sonsuzluk atfeden fikri sistematüğün, Marksistlik iddiasında olan kimi çevrelerden doğrudan veya dolaylı biçimde aldığı destek özellikle son on yılda ciddi boyutlarda artmıştır. Sömürü toplumlarının sonucusu olan kapitalizme yapılan övgüler; farklı biçimler gösterse de, değişime karşı durmak ortak paydasında toplanabilirler.

Değişim/yenilik iddiasıyla makaylanarak ortaya atılan fikirlerin, Marksizm adına Marksizme rağmen gerçekleştirilmesi savunusu; açıkça telaffuz edilmese de Marksizmi, en barışık olduğu olguyla, **yenilikle** çeliştirir!...

Bunu yaparken kendi geçmiş duruşunu da yadsıyan, mücadele değerlerini yok sayan "yenilik"çilerin hareketini tarif eden duruş; siyasette pragmatizm, teoride eklektizmdir. Böyle bir duruşun öznelere, doğaldır ki geçmişle kurulan bağda bir devamlılık kaygısı taşımayacak; hedef tahtasına, bir zamanlar kendilerinin de

uğrunda bedel ödedikleri değerleri koymaktan sakınma ihtiyacı duymayacaktır.

1980 sonrasında, bilimsel ve teknolojik gelişmelere dayandırılan kimi değerlendirmeler; sınıfta nicel bir düşme yaşandığına ve nitel bir değişime uğrandığına işaret ediyordu. Sınıfın artık eski sınıf olmadığı ve kapitalizmin kendi sorunlarına çözüm üretebildiği, ana fikrinde özetlenebilecek olan bu yaklaşım; burjuva liberal çevrelerin çeşitli biçimlerde gündeme getirdiği düşüncelerle birbirini besleyen bir özellik taşıyordu.

Eskiye reddetme, yeni olanı keşfetme ve gelişmeyi dikkate alma iddialarıyla gündeme gelen bu türden değerlendirmeler; gelişmeyi, asli dinamiklerinden kopardığı ve söylem değişikliğine indirgediği için gerçekte "eski"dir. **Her şeyin her an değişmekte olduğu fikri; diyalektik ve tarihsel materyalizmin yol-göstericiliği altında değerlendirilemezse, hiçbir şeyin bilinmeyeceği gibi anlamsız bir sonuca vardırır. Veya eldeki bilginin bir bütün halinde yadsınmasına gerekçe edilir.**

Yönteme dair yaptığımız bu hatırlatmadan sonra, değerlendirmemize geçebiliriz.

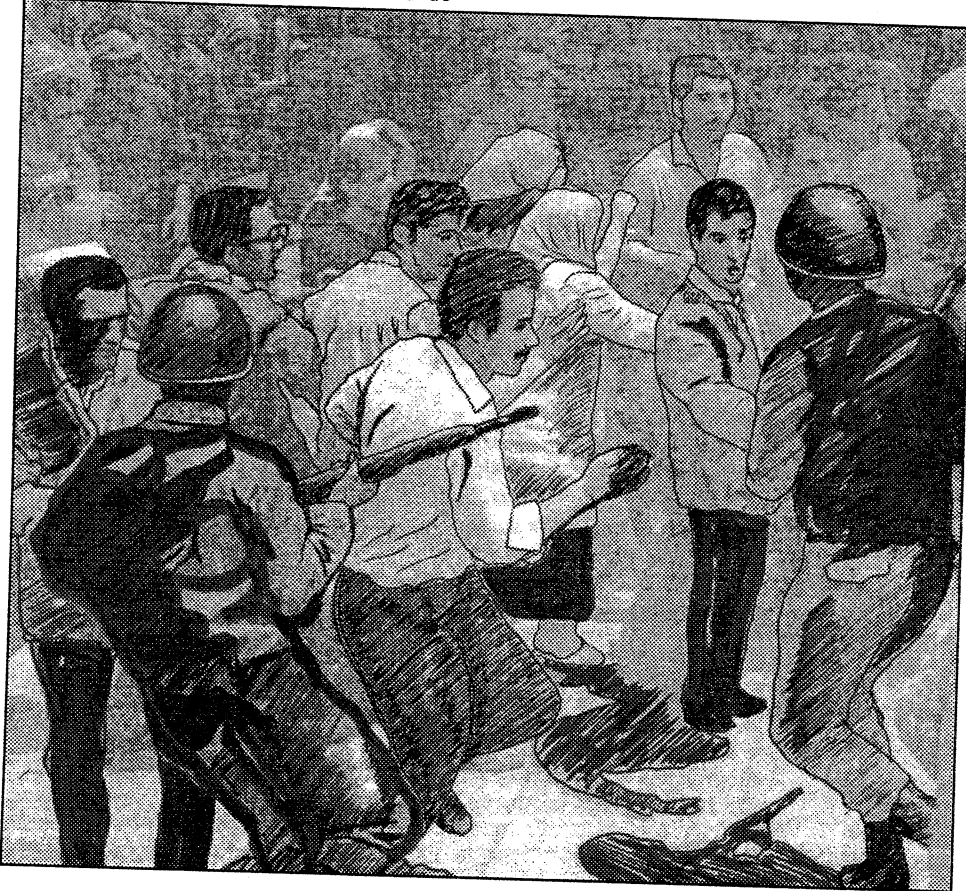
DERSLER - SONUÇLAR

* 15-16 Haziran işçi direnişi, 1960 sonrasında yaşanan dinamizmin, siyasal ve toplumsal uyanış/bilinçlenme sürecinin bir sonucudur. Bu süreçte, Sol Hareket içerisinde devrimci çizginin gelişimi ve kitleler ile buluşma düzeyine bağlı olarak, işçi eylemlerinin niteliğinde bir sıçrama gözleniyor.

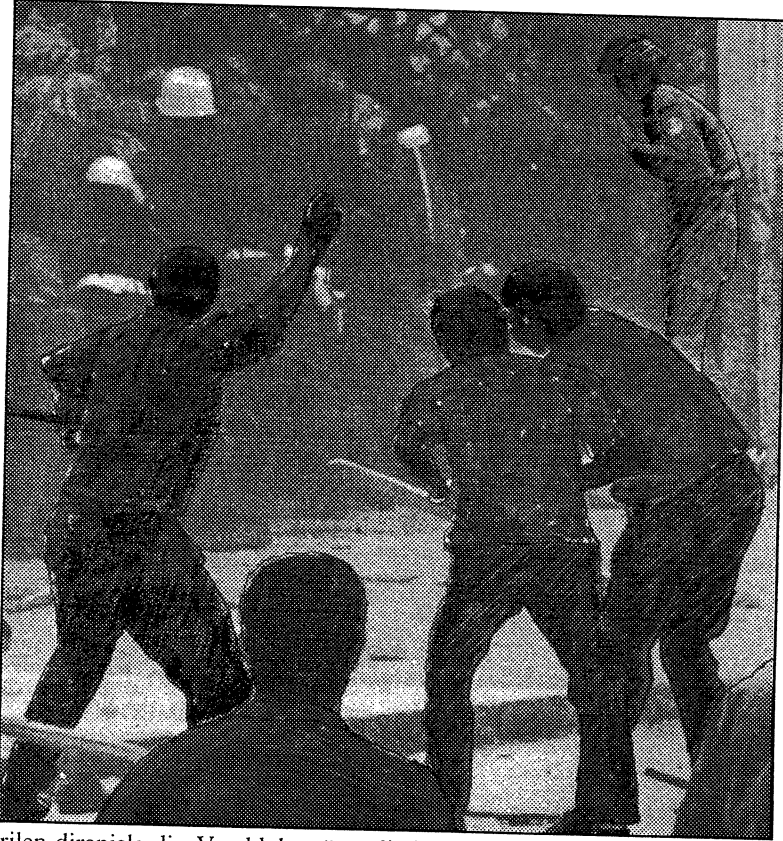
1970'ler gelindiğinde, siyasal düzeyde uzlaşmacı, reformist siyasal eğilimler arasında devrimci düşünce ayrışarak netleşmeye başlamıştır. **15-16 Haziran 'da yaşananlar devrimci düşüncenin kitleler ile bütünleşmesiyle oluşabilecek gücün, siyasal ve toplumsal olarak neleri başarabileceğinin de göstergesi olmuştur.** Direniş sırasında yaşananlar, mücadelede çok değişik araçların nasıl kullanılabilceği konusunda edinilen deneyimler, daha sonra sürdürülen militan kitle hareketlerinin ve farklı mücadele araçlarının kullanılabilmesinin ön koşullarından birini yaratmıştır.

15-16 Haziran direnişinin içerdiği öğreticilik, daha sonra gelişen kitle mücadelesinde kullanılan araç ve yöntemlerde zenginleşmeye neden olmuştur.

* 15-16 Haziran direnişi, Tariş direnişi, '89 Bahar eylemleri, Zonguldak madencilerinin yürüyüşü gibi eylemler tek ele alındığında; toplumu derinden etkileyen, siyasi iktidarları sarsan, bir süre siyasi gündemi belirleyen, sınıfın kendine olan güvenini arttıran eylemler olarak değerlendirilebilir. Ancak, işçi sınıfının mücadelesi tarihinde bu tür eylemlerin varlığı, ülkede güçlü bir işçi sınıfı hareketinin varlığına kanıt olamaz. Bu hareketler dönem dönem parlayan, konjonktürel nedenlerle yükselip alçalan **genellikle** kendiliğindenci eylemlerdir. Ancak, bunlardan 15-16 Haziran direnişi, Tariş direnişi gibi eylemleri ayırmak gerekir. Çünkü bu eylemler, önemli oranda devrimci önderliğin inisiyatifinde düzenlenen ve gelişti-

kazanımların da etkili olduğu söylenebilir. Ancak 15-16 Haziran olayları sırasında kitlelerin tamamen barışçıl gösterileri karşısında, devletin tüm kurumlarıyla aldığı karşı ve katı tavır, devletin sınıfsal niteliğinin kitlelerce daha kolay görülmesine neden olmuştur.

kesintiye uğramamıştır.

Ancak, THKP/C saflarında yaşanan ayrışma, partinin bu kesimlerle olan bağlarını koparmıştır. Sürdürülen mücadeleye bu kesimlerden ilişkilerin katılması sağlanamamıştır.

* Türkiye Solunun en tartışmalı konularından birini de proletaryanın devrimdeki rolü meselesi oluşturur. MARKS, Manifesto'da ve diğer yazılarında, kapitalizmin alternatifi olarak, bir toplum ve yaşama biçimi anlamında sosyalizmi kuracak olan bir işçi sınıfı devriminden söz eder. MARKS'ın bu tanımı, klasik anlamıyla sosyalist devrimdir. Ve böyle bir devrimi yapabilecek, başarabilecek tek güç işçi sınıfıdır. Böyle bir devrim, ancak işçi sınıfının ideolojik ve örgütsel önderliğiyle başarılabilir.

Demokratik halk devrimi aşamasındaki toplumlarda ise durum daha karmaşıktır. Demokratik devrim -sosyalist devrimin pek çok görevini üstlenmiş olmasına rağmen bir üretim biçimi olarak kapitalist üretimin alternatifi olacak olan sosyalist üretimi, doğrudan hedefleyen bir devrim değildir. İşçi sınıfı ideolojisinde demokratik devrim, toplumu sosyalizme ulaştırmada bir ara evredir. Günümüzde demokratik devrimin asıl hedefi, toplumun demokratikleştirilmesi ve bunun önündeki engellerin kaldırılmasıdır. Böyle bir devrimde ise, güçlü demokratik talepleri olan çeşitli sınıf ve katmanların belirleyici güç olması da mümkündür; ve bu doğal karşılanmalıdır.

Ancak, sosyalist topluma ulaşmada bir ara evre olan demokratik devrimin başarılı olabilmesi ve kesintisiz bir biçimde sosyalist topluma ulaşabilmesi için, devrime önderlik edenlerin işçi sınıfı bilincine sahip olmaları zorunludur. Bu aşamada önderlik, ideolojiktir. Fiili önderlik ise -ne denli isteniyor da olsa- işçi sınıfının nicel ve nitel olarak gelişim düzeyine bağlıdır. Bu koşullarda demokratik devrimde işçi sınıfının fiili önderliğini dayatmak, devrimi belirsiz bir döneme ertelemek anlamına gelir.

riken direnişlerdir. Ve oldukça önemli siyasal kazanımlarla sonuçlanmıştır.

Özellikle '80 sonrası yaşanan kitleseleylemlerde, devrimci iradenin yoksunluğu nedeniyle; tüm elverişli koşullara, kamuoyu desteğine, yaygın kitlesel katılıma rağmen önemli kazanımlar elde edilememiştir. Çoğu kez, kitle hareketlerinin pasifize edilmesine yönelik kısmi kazanımlarla ve vaatlerle yetinilmiştir. Direnişlerin, yeterli hazırlık yapılmadan başlatılmış olması, farklı alanlardaki değişik mücadele biçimleriyle bağlarının kurulamaması, sürekliliğinin sağlanamaması gibi nedenlerle kazanımlar sınırlı kalmıştır.

Kitle hareketlerinin başarısı, mücadelenin başka alanlardaki mücadeleler ile desteklenerek bütünlüklü bir politikanın parçası olmasına büyük oranda bağlıdır. Bu da ancak, kitle eylemlerinin güçlü merkezi siyasal hareketler aracılığıyla sürdürülmesi koşullarıyla mümkündür.

* 1960'lı yıllara kadar ordu ve devlet bürokrasisine egemen olan Kemalist çizginin sınıflar üstü görünümü; devletin ve kurumlarının sınıfsal özünün, emekçi yığınlar tarafından görünmesini güçleştirmiştir. Bu olumsuz gelişmede, 1960 müdahalesinin ve getirdiği sınırlı demokratik

Birkaç günlük direniş, çok önemli bilgi ve deneyimlerin edinilmesini sağlamış; bu yönüyle, **yaşanan siyasal pratik bir okul özelliği kazanmıştır.**

* Demokratik Halk Devriminde temel mücadele alanının kırlar, temel gücün de köylülük olarak saptanmış olmasına karşın; militan bir işçi sınıfı hareketinin devrimci mücadele için öneminin somut bir biçimde görüldüğü olaylar, 15-16 Haziran'da yaşandı. (*) Ancak, militan işçi sınıfı hareketinin bu öneminin bazı kesimlerde abartılması, THKP/C pratiğinde önemli bir ayrışmanın da nedeni olmuştur.

* 15-16 Haziran direnişi ve sonrasında edinilen en önemli deneyimlerden birini de, sıkıyönetim koşullarında devrimci kitle çalışmasının nasıl yürütülebileceği konusunda kazanılan deneyimler oluşturur. Direnişler sonrasında ilan edilen sıkıyönetim nedeniyle, bir süre tüm siyasal örgütlenme çalışmaları ve kitlesel çalışmalar durmuştur. Ancak, daha sonra yeni koşullara uygun, yeterli gizliliği içeren mücadele ve örgütlenme biçimleri yaratılmıştır. Kazanılan deneyimler sonucudur ki, 12 Mart müdahalesi sonrasında sıkıyönetim koşullarında işçi bölgelerindeki siyasal çalışmalar önemli bir siyasal

(*) Temel-tali mücadele alanlarının tanımlanmasındaki katı ayrımların gereksizliği siyasal pratik ile kanıtlanmıştır.

SOL İÇİ BİRLİK VE İTTİFAKLAR SORUNU

Hatırlanacağı gibi PKK ile DHKP-C arasında imzalanan cephe protokolü sonrasında, dergimizin ikinci sayısında "Birlik Sorununu Kavrayabilmenin Önemi Üzerine" yazısına yer vermiştik. Aslında bu yazı, yapılan çağrıya "yanıt" olma özelliğinin yanında; gerek birlik meselesinin, gerekse ittifaklar sorununun nasıl kavranması gerektiğinin altını çiziyordu.

Aradan geçen süre içerisinde yaşanan gelişmelerin, yazımızı ne denli doğruladığı ve bizleri haklı çıkardığı biçimindeki değerlendirmelere girmeden ve birlik konusunu böyle "ucuz" hesaplara kurban etmeden; bugün için vurgulanmasının ihtiyaç haline geldiğini düşündüğümüz, birlik ve ittifaklar konusundaki kimi ayrıntılara açıklık getirmeye çalışacağız. Son olarak oluşturulan **Devrimci Birleşik Güçler Platformu** da dikkatle izlediğimiz bir gelişme olarak, sahnede yerini almıştır. Gerek, tüm birimlerimizde yoldaşlarımızın sahip olması gereken kavrayışa bir kez daha işaret etmek; gerekse de **birlik potansiyeli** oluşturan tüm dostlarımıza yaklaşımımızı ifade etmek açısından, bu yazımızı önem taşıdığını düşünüyoruz.

İkinci sayıdaki yazımızda "(...) tüm birlik çağrılarımıza olumlu yargı-

Baş çelişmenin çözülme biçimindeki tercihlerde ortaya çıkan benzerlikler ve ortak noktalar ittifakların temel nedenini oluşturur. Tek başına süreçte belirleyici olamayacak siyasal yapılar (sınıf veya katmanlar) bu tür ittifaklarla süreçte belirleyici olmaya çalışırlar.

larla/iyi niyetle yaklaşılması gerekir" demiştik. Aynı yazıda "ol' deyince gerçekleşen cinsten bir olay olmadığı geçmiş mücadele pratiklerinden çokça bilinen 'birlik' meselesi, bugüne dek 'ya hep, ya hiç' biçiminde ele alınmıştır. Türkiye sol geleneğinde örgütler çoğu kez aralarındaki farkın altını çizerek işe

çıkarıcı ön adımlar gibi ön oluşumlar da gereklidir. 'Birlik' adımları somut ve uygulanabilir olmalıdır." diyerek, ne türden birliklere açık olacağımızı tanımlamaya çalışmıştık. **Aslında bugünkü koşullarda çeşitli biçimlerde gerçekleşen, birimler düzeyindeki eylem birlikleri yaygınlaştırılabilir ve ortaklaşabilmenin kültürünü örmeye hizmet ederse,**

Aslında bugünkü koşullarda çeşitli biçimlerde gerçekleşen, birimler düzeyindeki eylem birlikleri yaygınlaştırılabilir ve ortaklaşabilmenin kültürünü örmeye hizmet ederse, en büyük adımlardan daha büyük işlevler görecektir. Aynı zamanda bu türden pratikler, çekincelerin yaşam içerisinde sınanması şansını vereceği için, daha ileri adımların da yolunu açacaktır. Yoldaşlarımız, buldukları birimlerde birlik olgusuna bu bilinçle yaklaşmalıdır.

başlamış ve bu farkı büyütüştür. Birlik olamama sebepleri dahi bir ayrıcalık, bir üstünlük gerekçesi olmuştur. İşte bu gelenek, bir araya gelinmesi gerektiğinde doğal olarak **'Birlik olmak için birlik'** ve birliğin hafife alınması biçiminde ürünler vermiştir.

(...)

Güç ve eylem birliğinin üzerinde yükseleceği bir zemin ve yakınlaşma atmosferi olmadan alınan 'birlik' kararları somutlanma güçlüğü çekecektir. Mücadelenin kimi ihtiyaçlarını karşılamak üzere gündeme getirilen eylem birlikleri, cephesel oluşuma hizmet eder; ancak o örgütlenmenin kendisi değildir. Lokal düzeyde yaşanan ve giderek yaygınlaştırılan güç ve eylem birlikleri, örgütler arası cephesel birliğin daha kalıcı ve gerçekçi biçimde oluşumuna basamak teşkil eder; belki gecikmiş ama daha sağlam biçimde örülü birlikler üretir. Pratiğin gücü, varolan koşulların yıkarken, bu tür adımlar yakınlaştırıcı ve karşılıklı güveni besleyici rol oynar.

(...)

Demokrasi bilinci, birlik çabalarının tutkalıdır. Böyle bir bilincin olmadığı yerde farklılıklara tahammülsüzlük vardır; ki bu, cepheleşmenin önündeki en büyük engellerden biridir. Birlikte hareket etme alışkanlıklarını geliştiren, örgütler arası mesafeleri engel olmaktan

en büyük adımlardan daha büyük işlevler görecektir. Aynı zamanda bu türden pratikler, çekincelerin yaşam içerisinde sınanması şansını vereceği için, daha ileri adımların da yolunu açacaktır. **Yoldaşlarımız, buldukları birimlerde birlik olgusuna bu bilinçle yaklaşmalıdır.**

SOL İÇİ BİRLİK VE İTTİFAKLAR SORUNU

İttifaklar; toplumların tarihsel gelişmelerinin herhangi bir evresinde, toplumdaki farklı sınıf veya katmanların temsilciliğini üstlenen siyasal yapıların belirli bir ortak hedef ve program doğrultusunda oluşturdukları uzun süreli birlikliklerdir. İttifakların birliklerden farkı, mutlaka siyasal yapılar arasında olması, belirli sınıf veya katmanlara dayanması, ortak hedef veya programlar çerçevesinde uzun süreli olmasıdır.

Bütün birliklikler, bir ihtiyacın ürünü olarak, ortaya çıkar. İçinde yaşanan objektif koşullarda somut bir ihtiyaca dayanan birliklikler düşünülemez. Ya da varsa bile bu tür birliklikler kısa sürede ayrışır. İttifaklar da bir ihtiyacın sonucudur. Toplumların gelişiminde iktisadi, sosyal, kültürel gelişim düzeyine bağlı olarak, toplumsal yaşamı etkileyen ve şekillenen bir dizi çelişme vardır. Bu çelişmelerden biri, yaşanan tarih-

Yeni sömürge ülkelerdeki ittifakların oluşumu, iktisadi gelişim düzeylerinin birbirlerine yakın olması nedeniyle genellikle benzerlikler taşır. Orta ve küçük burjuvazinin ikili niteliği nedeniyle tercihleri farklılık gösterebilir. Aynı şekilde yeni sömürge ülkedeki -varsa- çok uluslu yapı, farklı etnik ve kültürel, dinsel kimlikler tavır alışlarda önemli farklılıklara neden olabilir. Bu tür durumlarda ittifaklar genişleyebileceği gibi daralabilir de.

sel kesitte tüm çelişmelerden daha belirleyici olacak şekilde öne çıkar (baş çelişki). Toplumdaki farklı sınıf veya katmanlar bu çelişme karşısında şu veya bu biçimde tavır alırlar (çoğunlukla bu tavır alışta iktisadi nedenler belirleyicidir).

Baş çelişmenin çözümlenme biçimindeki tercihlerde ortaya çıkan benzerlikler ve ortak noktalar ittifakların temel nedenini oluşturur. Tek başına süreçte belirleyici olamayacak siyasal yapılar (sınıf veya katmanlar) bu tür ittifaklarla süreçte belirleyici olmaya çalışırlar.

Devrimci hareketler için ittifaklar bir zorunluluktur. Bir işçi sınıfı hareketi olan devrimci hareketlerin işçi sınıfının nicelik ve nitelik açısından gelişim düzeyine bağlı olarak, süreçte (kast edilen, ülkenin koşullarında demokratik halk devrimidir) tek başına belirleyici olma şansı hemen hemen hiç yoktur. **(Aslında işçi sınıfının gerçek hedefi olan sosyalizm yerine, demokratik halk devrimi hedefini seçmesi bile ittifakları geniş tutma tercihinin sonucudur.)** Bu nedenle işçi sınıfı, baş çelişmenin çözümlenmesinde olabildiğince geniş ittifaklar oluşturabilecek şekilde bir politika izlemek zorundadır. İttifakların oluşunda -devrimin hemen sonrasında da- birlikte tavır alınabilecek sınıf ve katmanlara yönelinmelidir.

Yeni sömürge ülkelerdeki ittifakların oluşumu, iktisadi gelişim düzeylerinin birbirlerine yakın olması nedeniyle genellikle benzerlikler taşır. Orta ve küçük burjuvazinin ikili niteliği nedeniyle tercihleri farklılık gösterebilir. Aynı şekilde yeni sömürge ülkedeki -varsa- çok uluslu yapı, farklı etnik ve kültürel, dinsel kimlikler tavır alışlarda önemli farklılıklara neden olabilir. Bu tür durumlarda ittifaklar genişleyebileceği gibi daralabilir de.

Ülkemizde ise demokratik halk devriminin hedefine ulaşmasında en doğal müttefiki Kürt halkı olacaktır. Aynı şekilde AB sürecinde tarımsal üretimdeki -farklı gelişim düzeyleri nedeniyle- giderek yoksullaşan köylüler, sürecin son evrelerine kadar işçi sınıfının yanında olacak müttefikleridir. Sadece, devrimdeki temel güç olma konumları önemli oranda sarsılmış, kentler ve kentlerdeki mücadelenin devrimdeki rolü artmıştır.

Küçük burjuvazinin devrimde müttefik olma olgusu, son on-onbeş yılda büyük oranda sarsılmıştır. Ancak, mücadelenin gelişim düzeyine bağlı olarak tercihler hızla değişebilir. Program aşamasında, bu kesimlerin beklentileri ve hedefleri gözardı edilmemelidir. Bilindiği gibi, 1960 sonrası yaşanan süreçte, ekonomik alanda kapitalist üretim ve tekelleşme hızla yaygınlaşırken; siyasal ve kültürel alanda sol düşünce daha büyük bir hızla yaygınlaştı. Burjuvazi ekonomik alandaki üstünlüğünü, siyasal ve kültürel üst yapıda gösteremedi ("Toplumsal uyanış, ekonomik gelişmenin önüne geçti"). Sol düşünce, işçi sınıfının dışına taşan, toplumun çok daha geniş kesimlerini -özellikle küçük burjuvaziye- etkiledi. Aydınlar, öğrenciler, köylüler, memurlar arasında sol düşün-

ce geniş bir destek buldu. Burjuvazi, sol düşünce karşısında, geleneksel tutucu kesimlerin ideolojik çizgisiyle çakişti. Küçük burjuvazi ise, egemen sınıflardan çok sola yakın oldu.

Ancak, 1980 sonrasında süreç değişti. Bir yandan sol örgüt ve düşüncenin ard arda aldığı yenilgiler (içte ve dışta), diğer yandan burjuva liberal düşüncenin medya aracılığıyla topluma enjekte edilmesi bu durumu değiştirdi. Sol düşünceden genel olarak toplumda, ama en çok da küçük burjuva kesimlerde bir kaymaya neden oldu. **Günümüzde küçük burjuvazi ideolojik olarak soldan çok sisteme yakın noktada görünüyor. Bu durum sol hareketin kendi sorunlarını çözerek, siyasal arenada daha etkili biçimde yer alması, bir bütün olarak sisteme alternatif politikalar üretmesiyle aşılabılır.**

Ayrıca, sistemle önemli çelişmeleri bulunan tüm dinsel, etnik, kültürel farklılıklara sahip kesimler, marjinal gruplar devrimci hareketin müttefikleri sayılmalıydılar. Ancak, devrimci mücadelenin salt bu kesimlere dayandırılması doğru olmaz. Bir toplumda herhangi bir tarihsel kesitte, söz konusu kesimlerden/katmanlardan bir veya birkaçıyla olan çelişmeler ön plana çıkabilir. Bu çelişmeyi dikkate alan bir devrimci hareket, sürdürdüğü mücadelede salt bu kesimlere dayanarak belki başarı da sağlayabilir; ancak bu başarı uzun süreli olamaz. Devrimci saflarda ayrışmalar kaçınılmaz hale gelir. Bu nedenle, saydığımız kesimlerin talepleri, bütünlüklü bir devrim stratejisinin bileşenlerinden sadece biri olarak ele alınmalı, bütünü yerine konmamalıdır.

Bunun yanında, Nikaragua'da olduğu gibi devrimin son evrelerinde ittifaka katılacak olan orta-büyük burjuva katmanları, devrim sonrası uygulamalarda kısa sürede ayrışacaklardır. Bu ne-

Emperyalist-kapitalist sistem ve oligarşi ile önemli çelişme içinde olan sınıf ve katmanlardan anti-emperyalist, anti-oligarşik demokratik halk devrimi hedefiyle talepleri çakişan sınıflarla ittifak öncelikle hedeflenir. İttifak sağlanamayan sınıfların ise, tarafsızlaştırılmasına çalışılır. Ancak, tekrarlamakta yarar var; ittifaklar, farklı sınıf ve katmanların ve onların siyasal temsilcileri olan siyasal yapılanmaların arasındaki bir sorundur.

Devrimci hareketlerin ittifaklar politikasını belirleyen, toplumun iktisadi gelişim düzeyi, egemen sınıfların bileşimi, emperyalizm ile girilen ilişkilerin niteliği olarak sayılabilir. Bu faktörler, aynı zamanda, toplumdaki hedeflenecek devrimin de niteliğini belirler. Egemen ittifakın oligarşik yapısı, oligarşi kapsamı dışındaki çok geniş kesimlerin oligarşik ittifak ile önemli çelişmeler yaşamasına neden olur. Özellikle ülkemizde olduğu gibi oldukça güçlü bir orta burjuvazinin bulunduğu toplumlarda, oligarşi ile çok yaygın çatışmalar yaşanır.

denle, bu kesimlerle yapılacak ittifaklar çok yönlü incelenmelidir.

"Sol içi birlik sorunu ve ittifaklar sorunu birbirlerinden ayrı sorunlardır. Ele alınış ve çözümlenmiş şekilleri de farklıdır. Sol içi birlik sorunu -sol'un aşılammış problemleri sebebiyle- büyük oranda siyasal pratiğin gelişimine bağlıdır. Siyasal pratiğin gereklerini yerine getiren örgütsel yapılar birlik sorununu da çözer; ya da en azından sorunun çözümünü kolaylaştırır.

İttifaklar sorunu ise daha karmaşıktır. Her sınıf veya katman her şeyden önce kendi sınıfsal bilincine sahip olmalı, uzun ve kısa vadeli çıkarlarının nerede olduğunu farkedebilmeli, uzun vadeli çıkarlarını korumak için mücadele azminde olmalıdır. Bu bilinçteki sınıf ve katmanların siyasal temsilcileri ile ittifak sorunu, sürdürülecek siyasal mücadelenin gerekleri doğrultusunda ele alınır. İttifaklar gerçek işlevini ise siyasal mücadelenin içinde kazanır. " (Devrimci Hareket Sayı:2)

Cephesel birlikteliklerin oluşumunda, siyasal pratiğin dayattığı sorunlar öncelik taşır. Ortak hedefe, düşmana karşı sürdürülen mücadelede karşılaşılan sorunlar cephe olgusunu dayatır. Bu yönüyle, cephe sorununun çözümü de pratik bir sorundur. Temelleri siyasal pratik içinde atılan, şekillenen ve gide-

rek kurumlaşan bir yapıdır. Pratiğin sorunlarının, gereklerinin dışındaki yapılanmalar uzun süre varlığını koruyamaz. Örneğin 1982'de yurt dışında oluşturulan FKBDK bu türden bir yapıdır. Ancak, aynı yapılanma örneğin 1978-79 sürecinde yaşanabilseydi; hem daha kalıcı olabilir, hem de süreç bu biçimde gelişemeyebilirdi.

★★★

Sol içi birliğe ve ittifaklar meselesine yaklaşımımızın daha iyi anlaşılması, yoldaşlarımızın çeşitli uygulama alanlarında karşılaşılabilecekleri özgün durumlara çözüm getirebilmesi ve ayrıntılarda doğabilecek tereddütlerin aşılması amacıyla çeşitli sorular hazırladık. Yazımızın bu bölümünde yer alacak olan soru ve cevapların, kavrayıştaki problemleri en aza indireceğine inanıyoruz.

SORU : Devrimci Hareket'in birinci sayısında, ittifakların çerçevesi "Türkiye devrimcileri açısından, devrimci mücadelenin bu evresinde sistem ile ekonomik demokratik, siyasal kültürel herhangi bir alanda çatışma -ya da çelişme- içinde bulunan tüm sınıf ve katmanlar doğal müttefiklerdir." biçiminde ifade edilmişti. İttifakların bu denli geniş tutulmasının nedeni ne? Müttefikliği belirleyen ölçütler nelerdir?

CEVAP : Devrimci hareketlerin ittifaklar politikasını belirleyen, toplumun iktisadi gelişim düzeyi, egemen sınıfların bileşimi, emperyalizm ile girilen ilişkilerin niteliği olarak sayılabilir. Bu faktörler, aynı zamanda, toplumdaki hedeflenecek devrimin de niteliğini belirler. Egemen ittifakın oligarşik yapısı, oligarşi kapsamı dışındaki çok geniş ke-

simlerin oligarşik ittifak ile önemli çelişmeler yaşamasına neden olur. Özellikle ülkemizde olduğu gibi oldukça güçlü bir orta burjuvazinin bulunduğu toplumlarda, oligarşi ile çok yaygın çatışmalar yaşanır. (Sık sık gündeme gelen askeri müdahaleler ve günümüzdeki siyasal gelişmeler bunun bir göstergesidir).

İttifakların geniş tutulması gerektiği, çeşitli devrim örneklerinde ve Marksist klasiklerde yanlış anlamaya mahal vermeyecek bir açıklığa kavuşturulmuştur. Bunlardan, Lenin'in köylülüğe dair yaklaşımını anımsayalım.

"Yerli yersiz muzımlık etmek, her şeye karşı çıkmak illetinin kurbanı olmak istemeyen her kimse, Lenin'in yoksul köylülüğe dayanmayı, orta köylüyle anlaşmayı ve kulaklara karşı mücadeleyi öğreten sloganının anlamının derinliğine inmek isteyen her kişi, orta köylü ile anlaşma politikasının, onunla sağlam ittifak politikası demek olduğunu anlamaktan geri kalmaz." (J. Stalin, Leninizmin Sorunları, s:253)

Amacı devrim yapmak olan bir hareket, en geniş ittifakları arar. Emperyalist-kapitalist sistem ve oligarşi ile önemli çelişme/çatışma içinde bulunan tüm sınıf ve katmanlarla ittifakın hedeflenmesi son derece doğaldır. Bu, bir strateji sorundur; ancak, ittifakın "hedeflenmesi" ile "gerçekleşmesi" aynı şeyler değildir. Çok gerekli olduğu halde, birçok ittifak gerçekleşmeyebilir.

Emperyalist-kapitalist sistem ve oligarşi ile önemli çelişme içinde olan sınıf ve katmanlardan anti-emperyalist, anti-oligarşik demokratik halk devrimi hedefiyle talepleri çakışan sınıflarla ittifak öncelikle hedeflenir. İttifak sağlanamayan sınıfların ise, tarafsızlaştırılmasına çalışılır. Ancak, tekrarlamakta yarar var; ittifaklar, farklı sınıf ve katmanların

Devrimci hareketlerin, farklı demokratik talepleri olan kesimlerle ittifak oluşturması başka bir şey; kendi ideolojik yapılanmasına bu kesimlerin ideolojik motiflerini taşımasıysa daha başka bir şeydir. Örneğin, varolma koşulları hızla ortadan kaldırılan Süryani'lerin bu coğrafyada özgürce yaşamak istemesi hakkı, demokratik bir haktır ve desteklenmelidir. Ama bu, onların özgün düşüncelerinin devrimci saflara taşınması anlamına gelmez.

Bir toplumda egemen sınıflar tarafından kendilerini ifade etmeleri engellenen kesimlerin, "kendilerini ifade etme" talebi demokratik bir taleptir. Ve bu taleplerin önemli bir kısmı, verili koşullarda köklü değişiklikler olmadan da gerçekleştirilebilir. Ancak devrimciler, devrim cephesini genişletebilmek için bu talepleri de -demokratik devrimin temel hedefleriyle çelişmemek kaydıyla- demokratik devrim hedefine bağlı olarak ele alırlar; bu doğrultuda mücadele ederler.

sal yapılanmaların arasındaki bir sorundur. Farklı sınıf ve katmanlar arasındaki birliktelikler, ittifak olarak tanımlanır. Sol'daki yapılanmalar içinde hedeflenen birliktelikler, ittifak olarak tanımlanamaz.

SORU : Bir devrimci hareket, hangi taleplerin "demokratik", hangi kesimlerin de "müttefik" olduğunu neye göre saptar; bu konudaki kıstaslarımız nelerdir?

CEVAP : Bir toplumda egemen sınıflar tarafından kendilerini ifade etmeleri engellenen kesimlerin, "kendilerini ifade etme" talebi demokratik bir taleptir. Ve bu taleplerin önemli bir kısmı, verili koşullarda köklü değişiklikler olmadan da gerçekleştirilebilir. Ancak devrimciler, devrim cephesini genişletebilmek için bu talepleri de -demokratik devrimin temel hedefleriyle çelişmemek kaydıyla- demokratik devrim hedefine bağlı olarak ele alırlar; bu doğrultuda mücadele ederler. Demokratik devrimin, toprak sorununu çözecek bir köylü devrimi olmaktan çıkmasıyla birlikte, demokratik yanı daha fazla öne çıkmaktadır. Bir bütün olarak sistemin dayatmalarıyla çelişme içindeki tüm kesimlerin, demokratik talepleri/beklentileri devrimciler için önemli bir çalışma alanıdır.

Ancak, tüm bu kesimleri, devrimciler için temel çalışma alanı olarak görmek doğru değildir. Temel çalışma alanını sistem ile emek-sermaye çelişmesi ekseninde çatışma içinde olan sınıf ve katmanlar oluşturur. Bu konuda işçi sınıfı, köylülük, küçük ve orta burjuvazi önceliklidir. Ve devrimde belirleyici öneme sahiptirler.

SORU : Bir devrimci hareketin, müttefiklerini bu denli geniş tutması; söz konusu çevrelerin etkisine girmesine ve bağımsız bir siyasal varlık ol-

ma özelliğini yitirmesine sebep olmaz mı?

CEVAP : Devrimci hareketlerin, farklı demokratik talepleri olan kesimlerle ittifak oluşturması başka bir şey; kendi ideolojik yapılanmasına bu kesimlerin ideolojik motiflerini taşımasıysa daha başka bir şeydir. Örneğin, varolma koşulları hızla ortadan kaldırılan Süryani'lerin bu coğrafyada özgürce yaşamak istemesi hakkı, demokratik bir haktır ve desteklenmelidir. Ama bu, onların özgün düşüncelerinin devrimci saflara taşınması anlamına gelmez.

Bunun dışında, devrimciler, sistemin egemen yapılanışı ile önemli bir çelişme içinde olmayan kesimlere özgü motifleri, örgütlenme malzemesi yapmazlar. Bilinir ki, egemen ideolojiye yakınlaşarak kitle tabanı genişletilemez. Egemen dini motiflerin devrimci saflara taşınması, o ideolojinin güçlenmesinden başka bir sonuç yaratmaz.

Alevilik olgusu ise, hassasiyetle ele alınması gereken özgün bir konudur. İslamiyetin, sistem tarafından kabul edilen yorumunun, tüm topluma dayatılması karşısında; alevilerde, oldukça güçlü demokratik bir tepkinin olduğu gözleniyor. "İnanç özgürlüğü" eksenindeki bu talep, gerici bir talep olarak yorumlanamaz. Bu talebe hoşgörüyle bakılmalı-

dır. Ancak, sistem karşısında "elavilik temelinde" bir muhalefet odağı oluşturmak doğru değildir.

SORU : İttifakları bu denli geniş tutarak, devrimi geciktirmiş ve işi yokuşa sürmüş olmuyor muyuz?

CEVAP : "Kendi sabırsızlığını teorik iddia olarak ileri sürmek ne çocukça bir saflık!" diyor, Friedrich Engels. Kavgada sabırsızlık ve kolaycılık çeşitli biçimlerde kendini gösterir. Bunların en çarpıcı biçimlerinden biri de, ihtiyaç haline gelebilecek ittifakları ve uzlaşma durumunu reddetme kolaylığıdır. Lenin, bu türden bir durum için "(...) reddetmekle yetinerek 'devrimci duygusunu' ifade etmek kolaydır. Ama çok kolay olduğu içindir ki, bu davranış, çetin olan, çok çetin olan bir sorunu çözüme bağlayamaz" ifadesini kullanıyor.

Eğer, "Kendini korumak ve düşmanı yok etmek ilkesi, bütün askeri ilkelerin temelidir" (Mao) diyorsak, bu işin şakaya gelmediğini bilmek ve devrim amaçlı bir ciddiyetle hareket etmek durumundayız. Çünkü "Devrim, bir ziyafet vermek, bir makale yazmak, bir resim çizmek veya bir nakış işlemek değildir. (...) Devrim, bir ayaklanmadır, bir sınıfın başka bir sınıfı devirdiği bir şedit hareketidir" (MAO). Ve gerçekte, ittifakları reddederek, kendini devrime muktadir tek güç olarak görmek, işi yokuşa sürmektir. Tek başına devrim yapmanın olanaksızlığına rağmen, böyle bir yöntemde ısrar, devrimi bir bilinmeyene havale etmek anlamına gelir.

SORU : Bugün Sol'da geniş bir yelpaze içerisinde varlık gösteren ve çeşitli örgütlülük düzeylerine (parti, örgüt, çevre) sahip olan yapıları "dost" olarak görmek ve onları, öngördüğümüz birliktelikler için potansiyel bileşen olarak kabul etmek, bir "normsuzluk" olmuyor mu? Böyle bir duruş "dost" kavramında bir be-

Aynı cephe içinde yer almak, farklı siyasal yapılanmaların olumsuzluklarına liberal davranılacağı, davranılması gerektiği anlamına gelmez. Bu olumsuzluklar açığa çıkarılarak, halka ve devrimci harekete vereceği zararlar önlenir. Herhangi bir siyasal yapılanmadaki "olumsuzluklar", o siyasal hareket tek başına kaldığında da zararlı olmaya devam edecektir. Bu nedenle bazı zaafılar, hatalar öne sürülerek, cephesel örgütlenmelerden kaçınılmamalıdır; tersine, cephesel örgütlenmeler, hataları tartışarak aşmanın araçlarından biridir.

İşçi sınıfı, köylülük, orta ve küçük burjuvazi halk saflarındaki sınıf ve katmanlar olarak tanımlanabilir. Bu sınıf ve katmanların siyasal temsilcileri ile ittifak aranması mümkündür. Ancak, bu kesimlerin temsilciliğini yapan her örgütlenme, müttefikimiz değildir. Asgari programları, demokratik halk devrimi hedefleriyle çelişmeyen siyasal yapılanmalar müttefik sayılabilir.

bir duruş "dost" kavramında bir belirsizliğe düşmek ve sahip olunan zaafalara prim vermek anlamına gelmiyor mu?

CEVAP : Egemen sınıflarla doğrudan işbirliği içinde olmayan tüm sol yapılanmalar, birbirlerine "müttefiklerinden" çok daha yakındırlar. Neredeyse tümü "proletaryanın öz örgütü" olma sıvı ile hareket ederler. Kendi aralarındaki tüm sorunlara rağmen, egemen sınıflar karşısında birbirlerine oldukça yakın bir duruş noktasındadırlar. **Devrimcilik, boş zamanlarda ilgilenilen bir "hobi" değil, çok ciddi bir iş olarak algılanmalı; devrimi olanaklı kılabilcek tüm adımlar en kararlı biçimde atılmalıdır.** "Tarihin izlediği yol Nevski'nin kaldırımı değildir (Petersburg'un boydan boya düzgün ana caddesinin dosdoğru geniş ve düz bir kaldırımı); kimi zama tozlu, kimi zaman çamurlu, bazen bataklıklar arasında, bazen sık ormanlıklar geçerek hep yolların dışında ilerler. Tozlanmaktan ve ayakbıplarının kirlenmesinden korkanlar toplumsal eylemlere katılmamalıdır" (N. Çernişevski, bkz. "Sol" Komünizm, s: 127) Dünyanın en iyi militarize olmuş devletlerinden biri ve kontrgerilla örgütlenmesi karşısında devrim gibi bir amaç taşıyorsa, bunun gerekleri yapılmalıdır. **Askeri stratejide en temel amaç; dost cepheyi genişletmek, düşman cepheyi daraltmaktır.** Siyasal programları, hedefleri çok farklı sınıf ve katmanları de-

mokratik devrim hedefine kanalize etmeyi amaçlayan bir siyasal hareket, öncelikle Sol'daki çeşitliliğe katlanmak zorundadır. Aralarındaki bir dizi farklılığa rağmen; önce devrimci eylemin birliğini, giderek .sol hareketin birliğini sağlama hedefi temel bir görevdir.

"Onlarca örgütlenmenin, onbinlerce insanla beraber; dünya ölçeğinde bir zemine de uzanarak oluşturduğu normların, kavga ve yaşam kültürünün bir anda mükemmeli tarif eder duruma gelmesi beklenmemelidir. Hele ki farklılıklarımızın devrim sonrasına dek sarkacağına bilen ve dostluklarını bu bilinç ve olgunluk içerisinde geliştirmeye çalışan bizlerin, bu konuda daha hassas olması gerekiyor. Kuracağımız dostluklar, muhataplarımızı asimile ederek (haklarını yok edip kendimize benzeme koşulunu dayatarak) olacaksa, bilinmelidir ki, böyle bir girişim, dostluğun ruhuna aykırı düşecek ve büyük olasılıkla lafta kalacaktır." (Devrimci Hareket, Sayı: 8, Bahadır Deniz)

"Dost" olarak kabul edilmek, devrimci saflarda görülmek; sol içi tartışmaların bittiği, bitmesi gerektiği anlamına gelmez. Ancak, sol içi mücadelenin platformu, ideolojiktir. Ve bu alandaki mücadele sürekli varolacaktır.

Cephesel örgütlenmelerde bağlayıcı olan; cephenin programı, ilkeleri ve hedefleridir. Bunun dışında -bununla çatışmamak kaydıyla- tüm yapılanmalar iç işleyişinde, çalışmalarında bağımsızdırlar. Bu durumda da sol içi ideolojik mücadele devam eder. Ve bu ideolojik mücadele, doğrunun ortaya çıkmasının tek biçimidir.

Aynı cephe içinde yer almak, farklı siyasal yapılanmaların olumsuzluklarına liberal davranılacağı, davranılması gerektiği anlamına gelmez. Bu olumsuzluklar açığa çıkarılarak, halka ve devrimci harekete vereceği zararlar önlenir. **Herhangi bir siyasal yapılanmadaki "olumsuzluklar", o siyasal**

hareket tek başına kaldığında da zararlı olmaya devam edecektir. Bu nedenle bazı zaafılar, hatalar öne sürülerek, cephesel örgütlenmelerden kaçınılmamalıdır; tersine, cephesel örgütlenmeler, hataları tartışarak aşmanın araçlarından biridir.

Ülkede oldukça geri düzeyde seyreden devrimci mücadele, sağlıklı cephesel örgütlenmelerin oluşumunu da engelliyor. Toplumsal olaylara "benzer pencere"lerden bakan yapılanmaların oluşturduğu cephe de benzer hataları içeriyor. Yapıların sahip olduğu zaafılar, o ortam içinde yaşama şansı buluyor. Sorunun çözümü, sınıflar mücadelesinin-devrimci mücadelenin boyutlarını yükseltmek; bunun araçlarını, olanaklarını yaratmak olmalıdır. Ancak sağlıklı bir devrimci mücadelenin gelişimi ile sorunlar aşılabılır.

SORU : Peki, dostu düşmandan, ilerici olanı gerici olandan, halk saflarında olanı halka-karşı olandan ayırmak gerekiyor mu?

CEVAP : Öncelikle belirtmeliyiz ki, eğer böyle bir soru, sol içi yapılara yönelik olarak soruluyorsa; başlı başına bir yanlışlığı içermektedir. Genellikle, toplumdaki çeşitli sınıf ve katmanlar arasındaki ilişkinin/mesafenin tanımlanması bağlamında kullanılan bu sıfatları, devrimci örgütlenmeler arasındaki ilişkilere taşımak ve o alanda "gerici", "düşman" vs. aramak; kavrayışta çok ciddi bir problemin varlığına işaret eder. Bu anlamda; ittifaklar meselesi ile sol içi birlikteliği, sınıflar arası ilişki ile devrimciler arası ilişkiyi birbirine karıştırmadan inceleyebilmek, yorumda bulunmak gerekiyor.

"Halk" ve "düşman" kavramlarının daha iyi anlaşılmasını sağlamak açısından, MAO'nun ÇİN'e dair yaptığı tanımlamaları anımsatmakta yarar görüyoruz.

"Biz, iki çeşit toplumsal çelişkiyle karşılaşırız : Bizimle düşmanlarımız

Solda yer alan ve yöresel nitelik taşıyan bazı hareketler, kaynaklandıkları toplumsal yapının bir özelliği olarak; bazı feodal değerlere, diğer siyasal yapılanmalara göre daha fazla bağlı olabiliyor. Ancak, bu sınırlı öğelere bakılarak, sol içi tartışmaları ilerencilik-gericilik boyutuna indirgemek son derece yanlış olur.

arasındaki çelişkiler ve halk arasındaki çelişkiler. Bu iki tip çelişki; doğasında birbirlerinden tamamen farklıdır.

Çelişkinin bu farklı iki tipini, doğru olarak anlamak için, önce "halk" sözünden, sonra da "düşman" sözünden ne anlaşılması gerektiğini açıklığa kavuşturmalıyız. "Halk" kavramı, çeşitli ülkelerde ve aynı ülkenin farklı tarihsel dönemlerinde değişir. Örneğin ülkemizi alalım. Japon saldırısına karşı koyan bütün sınıflar, katlar, toplumsal zümreler halk kategorisine giriyordu. Buna karşılık Japon emperyalistler, Çin'li vatan hainleri ve Japon yandaşları, halkın düşmanı kategorisindeydi. Kurtuluş savaşı sırasında Amerikalı emperyalistler ile bunların uşakları (bürokrat kapitalistler ile toprak ağaları ve bu iki sınıfta temsil eden Kuomintang gericiileri) halkın düşmanı; düşmanlara karşı koyan öteki sınıflar, katlar ve toplumsal zümreler ise halk kategorisine giriyorlardı. Bugünkü sosyalizmi kurma aşamasında, sosyalist kuruluş davasını benimseyen, destekleyen ve onun için çalışan bütün sınıflar, katlar ve toplumsal zümreler, halk kategorisine girerler; sosyalist devrime karşı koyan, sosyalist kuruluşa düşman olan ve onu yıkmaya çalışan toplumsal güçler ise halkın düşmanıdır." (TEORİ VE PRATİK, MAO, s:75-76)

"DÜŞMANLARIMIZ kimlerdir? Dostlarımız kimlerdir? Bu, devrim için en önemli sorulardan biridir. Çin'deki geçmiş bütün devrim hareketlerinin pek az başarılı olmalarının temel nedeni, gerçek düşmanlarına saldırmak için gerçek dostlarıyla birleşmekteki beceriksizlikleridir. Devrimci bir parti, kitlelerin kılavuzudur, ve devrimci parti, yığınları saptırırsa, hiçbir devrim zafere ulaşamaz, gerçek düşmanlarımıza saldırmak için gerçek dostlarımızla birleşmeye dikkat etmeliyiz. Gerçek dostları gerçek düşmanlardan ayırdetmek için Çin toplumundaki çeşitli sınıfların eko-

Bizim, yakın geçmişte gerçekleşen merkezi birliklerde yer almayıp, lokal düzeydeki eylem birliklerini tercih etme biçimindeki tavrımızın içsel ve dışsal çeşitli nedenleri var ise de; bilinmelidir ki bunun, "zaafların bizlere bulaşabilme olasılığı" biçimindeki kaygıyla hiçbir ilgisi yoktur. Hatta, devrimci örgütlerle sağlanacak ortaklaşmalara dair bu türden kaygılar beslemek, başlı başına bir sağlıksızlık sebebidir. "Birlik-eleştiri-birlik" yöntemini benimseyen devrimciler, bilirler ki; birlik eleştiriye, eleştiri de birliğe engel değildir.

nomik durumlarının ve bunların devrime karşı tutumlarının genel bir tahlilini yapmamız gerekir." (age. s:127-128, abç)

"Devrimimizin kılavuz gücü, sanayi proletaryasıdır. En yakın dostlarımız, tüm yarı-proletarya ile küçük-burjuvazidir. Sallantıdaki orta burjuvazinin sağ kanadı düşmanımız sol kanadı dostumuz olabilir, ama bunlara karşı her zaman dikkatli olmalı saflarımızda karışıklık çıkarmalarına izin vermemeliyiz." (age, s:137)

Toparlarsak; halk kavramının kapsamı, her toplum için farklılıklar taşır. Genellikle, egemen sınıf ittifakı dışında kalan tüm sınıf ve katmanlar, halk kapsamında sayılır. İşçi sınıfı, köylülük, orta ve küçük burjuvazi halk saflarındaki sınıf ve katmanlar olarak tanımlanabilir. Bu sınıf ve katmanların siyasal temsilcileri ile ittifak aranması mümkündür. Ancak, bu kesimlerin temsilciliğini yapan her örgütlenme, müttefikimiz

değildir. Asgari programları, demokratik halk devrimi hedefleriyle çelişmeyen siyasal yapılanmalar müttefik sayılabilir.

"İlericilik" "gericilik" kavramları ve bu kavramlara verilen anlamlar ise, kullanan kişinin subjektif kavrayışına bağlı olduğu için, bu çerçevedeki tartışmaları anlamsızlaştırıyor. Ancak, çok genel olarak diyalektik materyalizmde toplumsal gelişmelerin izlemiş olduğu, insan iradesinden ve bilincinden bağımsız gelişen bir seyir vardır. Maddi alt yapıdaki değişimlere bağlı olarak, sosyal ve kültürel üst yapı da süreç içinde bir değişime uğrar. Genel olarak, herhangi bir tarihsel kesitte, mevcut iktisadi yaşam biçiminden daha önceki biçimlere özgü sosyal, siyasal, kültürel değerleri korumak veya korumaya çalışmak "gericilik" olarak tanımlanır. Ancak bu tanımlama, toplumdaki çok daha farklı sınıf ve katmanlar, siyasal yapılanmalar için kullanılır. Sol içi tartışmalarda bu kavram hiçbir şekilde nitelik belirleyici değildir.

Solda yer alan ve yöresel nitelik taşıyan bazı hareketler, kaynaklandıkları toplumsal yapının bir özelliği olarak; bazı feodal değerlere, diğer siyasal yapılanmalara göre daha fazla bağlı olabiliyor. Ancak, bu sınırlı öğelere bakılarak, sol içi tartışmaları ilericilik-gericilik boyutuna indirgemek son derece yanlış olur.

SORU : Devrimci yapılanmaların sahip olduğu zaafları, bilerek ve görerek onlarla cephesel ortaklıklar geliştirmek; zaaflarına prim vermek anlamına gelmiyor mu? Böyle bir birlik, söz konusu zaafların bizlere de "bulaşmasına" sebep olmaz mı?

CEVAP : Cephesel örgütlenmelerde önemli olan, cephenin programı ve hedefleridir. Bu çerçevenin, kendisini ifade ettiğini düşünen siyasal yapılanmalar cephe içinde yer alır ve ortak programlar doğrultusunda mücadeleyi sürdürür. Ancak, hiçbir siyasal hareket çalışmalarını, cephenin çalışmaları ile sınırlandırmaz. Cephenin genel ilkeleri ile çelişmek kaydıyla kendi bağımsız çalışmasını sürdürür.

Salt "zaaflara prim vermemek için" bu tür örgütlenmelerde yer almak, kendine olan güvensizliği mükemmeliyetçi bir görünüm ile kapatma anlayışının ürünüdür. Ve kabul edilemez. İkinci soruya verdiğimiz cevapta da belirttiğimiz gibi, bu türden tavırlar, varo-

Sol yapılanmalar arasındaki oldukça önemli farklılıkları sol hareketin birliğinin önüne koymak, sol harekete yapılacak en büyük kötülüklerden biridir. Sol hareketin taşıdığı çok büyük potansiyele rağmen toplumsal yaşamdaki etkisizliği politik kısırlık yanında büyük oranda da parçalanmışlığının ürünüdür. Bu görünümü aşmak için mücadele etmemek, Sol'un işlevsizliğini sürekli kılmaktan başka bir işe yaramaz.

Bugünkü koşullarda, isimlendirmeler konusunda fazla seçmeci olmanın pek bir anlamı yok. Marksist literatürdeki komünist kavramını kendine benimsetebilen herkes komünist olabilir. Kendisini komünist olarak ilan etmek de kimsenin tekelinde değil; dileyenler kendilerini demokrat, devrimci, yurtsever ya da komünist olarak tanımlayabilir.

lan zaafllara kendi başına büyüme imkanı tanımak anlamına gelir. Bizim, yakın geçmişte gerçekleşen merkezi birliklerde yer almayıp, lokal düzeydeki eylem birliklerini tercih etme biçimindeki tavrımızın içsel ve dışsal çeşitli nedenleri var ise de; bilinmelidir ki bunun, "zaaflların bizlere ulaşabilme olasılığı" biçimindeki kaygıyla hiçbir ilgisi yoktur. Hatta, devrimci örgütlerle sağlanacak ortaklaşmalara dair bu türden kaygılar beslemek, başlı başına bir sağlıksızlık sebebidir. "Birlik-eleştiri-birlik" yöntemini benimseyen devrimciler, birler ki; birlik eleştiriye, eleştiri de birliğe engel değildir.

SORU : Örgütlerin; adalet, demokrasi, hukuk, vb. konularda taşıdığı farklılıkların -oluşan birliklere rağmen- sosyalizm ve yeni insan hedefini zaafa uğratmaması mümkün müdür?

CEVAP : İnsan bilincindeki değişim ve gelişim, demokratik halk devriminin zorluğu ve uzunluğuna kıyasla değerlendirildiğinde, alabildiğine hızlı olduğu görülür. Günlük yaşam kesitlerinin yansıttığı yanıltıcı sonuçların dışına çıkabilen ve sürece dair bütünlüklü bir perspektife sahip olan yapılanmaların bugüne dek bu konuda daha iyimser bir yaklaşım sergilediği bilinmektedir. Sosyalizm ve yeni insana dair normların "gökten zembille" inmesi beklenmeyecekse, söz konusu birlikler de bu türden değerler için bir mayalanma alanı olarak kabul edilmelidir.

Gerçekte, pek çok siyasal yapılanmanın adalet, demokrasi, hukuk, vb. konularda taşıdığı zaafllar, uzun süreli ve sağlıklı tartışma ortamında aşılmaz değildir. Ancak, bu doğrultuda bilinçli bir mücadele sürdürülmezse, bugünün yanlışlarının yarına taşınması önlenemez.

SORU : Bugünkü konjonktürde, çeşitli gerekçelerle, hemen tüm örgütlere dair "bir araya gelinemez" kanaatini taşımak ve onlarla mesafeyi büyütme; ne türden sakıncalar ta-

şır?

CEVAP : Sol'da birlik sorunu, her dönem için önemli ve aşılması çok güç bir sorundur. Bu doğrultuda çok bilinçli ve ısrarlı çabaların sürdürülmesi gerekir. Sol yapılanmalar arasındaki oldukça önemli farklılıkları sol hareketin birliğinin önüne koymak, sol harekete yapılacak en büyük kötülüklerden biridir. Sol hareketin taşıdığı çok büyük potansiyele rağmen toplumsal yaşamdaki etkisizliği politik kısırlık yanında büyük oranda da parçalanmışlığının ürünüdür. Bu görünümü aşmak için mücadele etmek, Sol'un işlevsizliğini sürekli kılmaktan başka bir işe yaramaz. Ancak, bilinmelidir ki sol hareketin birliği için pek çok model düşünülebilir, tartışılabilir; bu doğal karşılanmalıdır. Fakat, belirli bir modelin dayatılması da sakıncalıdır.

SORU : Olası birlikler için "potansiyel bileşen" olma özelliği taşıyan ve birbirini dost olarak gören siyasal yapılanmalar; eleştiri yaparken, aralarındaki bağı tahrip etmemek için nelere dikkat etmelidir?

CEVAP : Mevcut siyasal yapılanmalara yönelik siyasal eleştiriler ve tanımlamalar (oportünist, revizyonist, reformist, vb.) sol hareketin eyleminin birliği için yapılacak mücadeleye engel değildir. Ancak, eleştirilerin de bilimsel bir eleştiri çerçevesi içinde kalması, karalama kampanyası niteliğine bürünmemesi, sol içi çatışmaları körükleyici/tırmandırıcı nitelikte olmaması gerekir.

Ülkemizde, ideolojik mücadele adına yapılan eleştiriler -bazen- dili "silah", ifadeleri de "mermi" haline getirebiliyor. Ve biliyoruz ki bu türden eleştiriler, çoğu kez, aradaki mesafeyi büyütme-ten başka hiçbir işlev görmüyor.

Bu konuda, her duruma uygun genel bir biçim saptamak güçtür. Gözetilmesi gereken olgular, kullanılacak ölçülerdeki hassasiyetler, değişkenliğe uğramaya çok elverişlidir. Muhatap alınan

çevrenin kendi duyarlılıklarından, genelde sürecin taşıdığı özgünlüklere kadar pek çok öge, alınması gereken tavrın biçimi üzerinde etkiye bulunur.

Devrimciler, "bağcıyı dövme" veya "eleştiri olsun diye eleştiri" amacı gütmeyeceği için, asıl olarak; önelerine, aşılması gereken olguyu koyarlar. Ve bunun için psikolojik öğeler dahil olmak üzere pek çok olguyu yöntemlerinin aracı yapabilirler. Problemin kendisini doğrudan ifade etmekten, doğrusunu yapıp örnek olmaya dek çeşitli biçimler, amaca hizmet etmek üzere kullanılabilir.

SORU : Bilindiği gibi, ittifaklar içerisinde "orta sınıflar" meselesi çokça tartışılan bir konudur. Orta sınıflar, ne türden bir niteliğe sahiptir ki, bu denli tartışmalara konu edilebilmektedir?

CEVAP : İttifaklar meselesi içerisinde, orta sınıfların durumunun çoğu kez tartışma konusu olduğu bir gerçektir. Mevcut sınıflar kombinezonu içerisinde sahip olduğu konumdan, devrimin içinde bulunduğu aşamaya kadar pek çok faktörün etkisinde kalabilen kaypak bir yapıya sahip olması, bu tartışmalı durumu daha da boyutlandırabiliyor.

"Ara sınıflar hızla çözülmeye mahkumdur : Bunların bir kesimi sola dönerek devrime, öteki kesimi, sağa dönerek karşı-devrime katılacaktır. Bunların 'bağımsız' kalmaları olanaklı değildir." (MAO, TEORİ VE PRATİK, s:111)

Bu saptamasına ek olarak MAO,

Yazdıkları-çizdikleri ve savundukları ile çok radikal görünen ve kendilerine "komünist" tanımlamasını uygun gören bir siyasal yapılanma, temel siyasi görevler karşısında -şu ya da bu nedenle- gereken tavrı almıyorsa, "oportünist" tanımını haklıydır. Aynı şekilde, siyasal tavır alıştaki yanlışlıklar, ideolojik-politik çizgideki bütünlüklü, sistemli yanlışlardan kaynaklanıyorsa "revizyonist" tanımlaması da doğaldır.

İttifaklar meselesi içerisinde, orta sınıfların durumunun çoğu kez tartışma konusu olduğu bir gerçektir. Mevcut sınıflar kombinezonu içerisinde sahip olduğu konumdan, devrimin içinde bulunduğu aşamaya kadar pek çok faktörün etkisinde kalabilen kaypak bir yapıya sahip olması, bu tartışmalı durumu daha da boyutlandırabiliyor.

Orta burjuvazi için şu önemli değerlendirmeleri yapar: "Çin devrimine karşı kararsız bir tutum içindedir : Yabancı sermayenin darbeleri ile savaş ağalarının baskısı altında canı yanınca devrim gereğini duyar ve emperyalizme karşı, devrimci bir harekete yana çıkar; ama içeride proletaryanın militan eylemi, dışarıda uluslararası proletaryanın etkin desteği ile, devrimin, kendi sınıfının büyük burjuvazi durumuna ulaşma umudunu tehdit ettiğini hissedince devrime karşı kuşkulu bir tavır takınır." (age., s:110)

Orta sınıfın kaygan zemin üzerindeki duruşuna dair "Tai Çi-tao'nun 'çömezlerinden' biri, Pekin'de Çen Pao gazetesinde diyor ki: 'Sol yumruğunuzu emperyalistleri ezmek için, sağ yumruğunuzu da komünistleri yere sermek için kaldırınız.' Bu sözler, bu sınıfın içinde bulunduğu ikilemi ve kuşkuyu gösteriyor." (age, s:111)

MARK da Paris Komünü'nün orta sınıfın büyük bölümü -dükkanlar, satıcılar, tüccarlar- tarafından desteklenmişinden söz eder. Komün, orta sınıfın borç ve alacak meselesini uygun bir biçimde çözmüştür. (Paris Komünü'nün, bütün alacakların ödenmesini üç yıl ertelenmesi ve bu alacaklardan doğan faizlerin kaldırılması üzerindeki 17 Nisan 1871 Kararnamesi) Oysa ki, aynı sınıf Haziran 1848'de işçi ayaklanmasının ezilmesinde rol aldığı zaman Kurucu Meclis tarafından bu tür bir gözetilmeye maruz kalmamış, çözücü ara biçimlerin geliştirilmesine izin verilmemişti. Elbette işçi sınıfının yanında yer almayı tercih ederken tek kistası bu değildir. MARKS bu durumu, Komün ile imparatorluk arasında bir tercih yapma zorunluluğuna bağlıyor. Zaten ara sınıflar, "ara" dönemlerde değil; tercih yapmaya zorlandıkları çatışmalı dönemlerde net tutum almaktadır.

SORU : Sol içi ilişkilerde yapılanmaların birbirine çeşitli sıfatları

yakışık görürken belirli bir ölçek dahilinde hareket etmediği ve isimlendirmelerde, yapaylığın ağır bastığı görülüyor. "Komünistlik" sıfatını herkesin sadece kendine yakışık gördüğü böyle bir kesit içerisinde, isimlendirmeye dair sahip olunması gereken normlar için kısaca neler söylenebilir?

CEVAP : Bugünkü koşullarda, isimlendirmeler konusunda fazla seçmeci olmanın pek bir anlamı yok. Marksist literatürdeki komünist kavramını kendine benimsetebilen herkes komünist olabilir. Kendisini komünist olarak ilan etmek de kimsenin tekelinde değil; dileyenler kendilerini demokrat, devrimci, yurtsever ya da komünist olarak tanımlayabilir.

Ancak, kişilerin kendilerine uygun gördükleri sıfatları gerçekten hak kedit etmediklerinin ölçüsü -her şeyde olduğu gibi- siyasal pratiktir. İçinde yaşanan dönemin dayattığı siyasal görev ve sorumluluklar karşısında takınılan tavırlar, bu konudaki temel ayrıca oluşturur. Yazdıkları-çizdikleri ve savundukları ile çok radikal görünen ve kendilerine "komünist" tanımlamasını uygun gören bir siyasal yapılanma, temel siyasal görevler karşısında -şu ya da bu nedenle- gereken tavrı almıyorsa, "oportünist" tanımını hakkedişiyordur. Aynı şekilde, siyasal tavır alıştaki yanlışlıklar, ideolojik-politik çizgideki bütünlüklü, sistemli yanlışlardan kaynaklanıyorsa "reviz-

yonist" tanımlaması da doğaldır.

Kısacası, yapılanmaların siyasal yelpazedeki yerlerini belirleyen, siyasal pratik karşısındaki tavır alışlarıdır.

Yaptığımız bu çalışmanın, çeşitli yapıların duruş koordinatlarını belirlemek ve sahip olunan yakınlık ve uzaklık mesafelerinin anlamını doğru kavrayabilmek açısından çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Yazının bütünlüğü içerisinde oluşturduğumuz normlar; okurlarımızın, keyfi olarak belirlenmiş sıfatları açığa çıkarmalarında da büyük kolaylık sağlayacaktır. Hele ki, sağını solunu belirleme yeteneğinden yoksun olanların şaşkınlığı, artık daha çıplak biçimde sırtacaktır.

Bu konuya örnek oluşturan bir gelişmeyi, gazete sayfaları arasında yitip gitmemesi için ve hafızalarda yer edineceğine inanarak, devrimci komuoyuna sunmak istiyoruz.

PKK için "gerek milliyetçi ideolojisi, gerek örgüt yapılanması, mücadele biçimi ve kullandığı yöntemler açısından devrimci, sosyalist bir örgüt olarak asla nitelenemez" diyen ve mevcut koşullarda HADEP'le doğrudan ya da dolaylı ittifak yapılmasının, ne Kürt sorununa ne de ülkemizde sol bir dalganın yaratılmasına yararı olmayacağını, hatta zararlı olacağını söyleyen (Nisan '98) "Yeniden"ci Deniz Can Saner'den sonra; ÖDP Genel Başkan Yardımcısı Yıldırım Kaya, sahip olunan ölçüye ve tercihlerine dair, yanlış anlamaya yer bırakmayan, daha net bir tanımlama getirmiştir :

"CHP, siyasi partiler yasasını antidemokratik düzenlemelerden temizlemeli. Bunlar yapılmadığı sürece onları sol olarak görmemiz mümkün değil. İstediklerimiz gerçekleştiği takdirde solun iktidarı için yan yana gelebiliriz. Bu şekilde bir ittifak kurulursa oy potansiyeli de yüzde 40'lardan aşağı olamaz." (Haziran, '98)

Yazdıkları-çizdikleri ve savundukları ile çok radikal görünen ve kendilerine "komünist" tanımlamasını uygun gören bir siyasal yapılanma, temel siyasal görevler karşısında -şu ya da bu nedenle- gereken tavrı almıyorsa, "oportünist" tanımını hakkedişiyordur. Aynı şekilde, siyasal tavır alıştaki yanlışlıklar, ideolojik-politik çizgideki bütünlüklü, sistemli yanlışlardan kaynaklanıyorsa "revizyonist" tanımlaması da doğaldır.

YOLDAŞLAR GEREKTİĞİNDE BATTANIYE DEĞİL, CAN VERİR!...

** Bizim istediğimiz, çölin içerisinde bir vaha değil;
çölin olmadığı bir yaşamdır.*

Çekilen acıları tepkisiz kabullenmek, bir başka acı sebebidir insan için; ama eğer acıları kökten söküp atmak için acı çekiyorsak, o acı, bir büyüklük sebebidir. Yaşamın kolayıyla yaşamın güzeli, aynı şeyler değildir. Yaşamı "kolay" kılmak için, önemli boyutlarda bir çaba gerekemeyebilir. Ama yaşamı güzel kılmak zordur; emek kadar, risk de ister.

Garantiye alınmış bir yaşam oyununda, bir tek taşı dahi yitirmeye tahammül yoktur. "İnsanların büyük çoğunluğu yüzmesini öğrenmeden yüzmek istemez"miş. Yaşamı, bir bütün halinde güzelleştirmek için yola çıkanlar ise; sahip oldukları tüm taşları birden riske sokarak yaşam oyununu kazanmakla kalmazlar, oyun boyunca da çeşitli güzellikler ile tanışırlar. Onlar, ıslanmayı göze aldıkları için, yüzmeye konusunda bir sıkıntı yaşamazlar. Denizle olduğu kadar, derinlikle de barışıktırlar. Eğer yeni güzellikler keşfetmek için açılmaları gerekiyorsa, buna her zaman hazırdırlar. Zaten deniz de, açılmak isteyenler için, sınırları çekilmemiş bir çağrıdır.

İşte, insanlığın özgürlük özlemini gerçek kılmak üzere yola koyulan bu öznelere; ateşi çalıp insanlara sunma kavgasında bazen sağ-solu berelenir, avuçları yanar. Bu türden yaraların, kavgadaki yerini ve olabirliğini kavramak; felaket sebebi saymak yerine, sarılmasıyla uğraşmak, özellikle sahip olunması gereken bir niteliktir. **Hepimiz biliyoruz ki, üzerinde yaşadığımız topraklar, yarası bol bir kavgaya yakınlık etmektedir.**

Geçtiğimiz günlerde, Tokat kırsalında yaşanan bir çatışmada yaralı olarak yakalanan genç bir bayanın tecrübesiz ve ürkek tutumları, söylediği "çok pişmanım, az kalsın 17 yaşında ölecektim, askerler bana kendi battaniyelerini verdi" biçimindeki sözlerle birleşince -her zamanki gibi- burjuva medyaya gün doğdu. Psikolojik savaşın ve devrimcileri karalamanın bir aracı olarak kullanılmak üzere, sineğin yağmırı bile çıkarmaya çalışmak meşhur söz konusu çevreler için aslında yeni bir şey yok. Yalancı, sehtekarlığı, sermaye yardıncılığını ve kirli savaş figüranlığını yapmak; "gazetecilik" diye adlandırdıkları meslek ile özdeşleşmiş durumda. Gerçekte, asıl önemli olan ve üzerinde durulması gereken bir başka

nokta var. Türkiye coğrafyasında kavga sürecine adım atmanın "ölümle sözlenmek" anlamına geldiği, artık verilen binlerce şehit ile beraber tartışma götürmez bir gerçeklik haline gelmiştir. Kavganın bu çıplak seyri, binlerce genç bedeni/yüreği içine çekmekte ve giderek büyümektedir. Öyle ki, Kürt coğrafyasında yaşanan örnekler, kavgaya katılım yaşının, 17'nin bir hayli altına düştüğünü göstermektedir.

Kavganın bu denli yoğun katılımı, zengin ve dalgali yaşandığı hiçbir coğrafyada, ortaya çıkan pratik; kazasız-belasız, hatasız-günahsız olmaz. İsmarlama olarak tasarlanmış bir kavga kesiti olan romanlar bile "mükemmel" değildir. Bu bağlamda, adı geçen genç kızın durumunda anlaşılacak/ açıklanamayacak hiçbir boyut yok. Ayrıca bu örnekte, hiçbir örgütlenmenin, kendini "daha doğru" göstermek için kullanabileceği öznel (yapıya ait) herhangi bir yan da yoktur. "Sihahlı ve ideolojik eğitim görüyordum" diyen bu genç kızın, biraz da tesadüf sonucu çatışma/yaralanma durumuyla erken tanışması bir şanssızlıktır (ama kavgada mümkün olan cinsten). Buna rağmen elbette daha olumlu bir tavır beklenmelidir; ama kavgaya alanında her zaman istenen sonucun alınmayabileceği bilinmelidir.

Yine, dünyanın her yanında yaşanan kavga örneklerinde olduğu gibi, ülkemizde de ihanetlere, zayıflıklara, ayak sürçmesine ve "erken dökülmelere" rastlanabiliyor. Ayrıca, kavganın eskittiği ve kenara düşürdüğü insan sayısının küçümsenmeyecek boyutlarda olduğunun altını çizmek isteriz. Özellikle bu kesim içerisinde, olduğu yerde oturup -samimi davranarak- "benden bu kadar, ama başkalarının devam etmesi güzel" demek yerine; kendi durumunu gerekçelemek için devrimci hareketlerin her pratiğini açık aramak üzere inceleyenler var. Bunlar, "kavga dışında duruyorsam, mutlaka haklı nedenlerim vardır" iddiasını kanıtlamaya kilitlendikleri için, yakaladıkları olumsuz örnekler karşısında ciddi olarak sevinebilmektedir. İşte bu nedenle, bu türden şahıslarla paylaşacağımız en son şey, iç problemlerimiz olmalıdır. Ve hatta, onların dışında, ama kamuya açık değerlendirmelerde de, söz konusu gelişmeleri kendi aynalarında kırmak üzere bekleyen böylesi

kesimlerin varlığı dikkate alınmalıdır.

Devrimciler, kimi tutum alışları olumsuzlar; ama kızıp abartma yoluna da gitmezler. Nedenlerini açıklayabilmek, sorunun en önemli yanındır. İnsanın kendi kendisiyle savaşı, çeşitli çarpışmalardan geçen ve sürekli devam eden bir savaştır. Çarpışmalar biter, yerini başka çarpışmalara bırakır; bu aşamada birtakım gelişmelerin/değişimin yaşandığı görülür, ama savaş devam eder. Bu nedenle, insanın kendisiyle savaşı zorlu bir savaştır ve "değişim", hafife alınacak bir olgu değildir. Aşılacak herhangi bir sorunun salt yaratmış olduğu alışkanlığın aşılması bile kolay değildir. İnsanın, kuramsal olarak karşı çıktığı halde, yaşamında yer verdiği, yapmaya devam ettiği şeyler vardır. Bu da, amaçlanmakta olan ile varolan arasındaki mesafenin varlığına işaret eder. Kısacası, sözü edilen battaniyeden veya "askerin iyiliğinden" birtakım sonuçlar çıkarmaya kalkanlar olur mu bilemiyoruz; ama, böyle bir ucuzluğun sadece sahiplerine yakışacağını düşünüyoruz.

Kavganın sonuçlarını değerlendirmek; işe gelen örnekleri seçip, bunları kendine terapi aracı yapmak değildir. Bu konuda samimi olunacaksa, kavganın ürettiği güzellikler de sergilenmelidir. O zaman, felaket tellallarının kendileri gibi, seçtikleri örnekler de, oluşun büyüklüğün altında ezilecektir. Yazıyı işte böyle bir güzellikle bitirmek istiyoruz:

Bulgaristan Komünist Partisi üyesi olan ve faşizme karşı verdiği kararlı mücadeleye iz bırakan Vaptsarov, 23 Temmuz 1942 tarihinde, kurşuna dizilmeden birkaç saat önce görüştüğü karısının avuçlarına gizlediği kağıtta yazılı şiirinde şunları söyler:

Kavga amansız ve katı
kavga dedikleri destansı
Ben düştim, yerimi başkası alacak...
O kadar
burada, bir kişinin lafı mı olur?

Kurşuna diziliş, dizildikten sonra kurtlar
O kadar yalın ve akla yatkın
Ama birlikte olacağız fırtınada,
halkım, çünkü sevdiğim seni.

DEVLET ÜZERİNE

Hakan YALÇIN

Devlet, sınıf çelişmelerinin uzlaşmaz olmasının ürünü ve belirtisidir. Nerede sınıflar arasındaki çelişkilerin uzlaşması objektif olarak mümkün değilse, orada devlet ortaya çıkar. Başka bir deyişle, devletin varlığı, sınıf çelişmelerinin uzlaştırılmaz olduğunun delilidir.

Marks'a göre; eğer sınıflararası uzlaşma mümkün olsaydı, -ki, bu mümkün değil-devlet ortaya çıkmazdı.

Kimi küçük-burjuva ideologlarına göre, devlet; sınıfları uzlaştırma rolünü üstlenmiştir.

Marks'a göre, devlet; bir sınıf egemenliği örgütü, bir sınıfın bir başka sınıf üzerindeki baskı örgütüdür. Devletin baskıyı uygulamakta kullandığı araçsa, ordusu ve polisidir. Ordu ve polis olmadan devlet olmaz. Devlet, bu iki temel üzerine inşaa edilmiştir.

Devlet, Kendi Ömrünü Tüketerek Ölebilir mi? :

Kendisini "solcu" olarak ifade eden yazar-çizer tayfasının dışında, küçümsenmeyecek derecede bir insan topluluğu; devletin kendi ömrünü tüketerek yokolacağına inanıyor. Bu düşüncelerine teorik (!) dayanak bulanlar da var.

Engels, devletin, ömrünü tüketerek öleceğini söyler. Engels'in bahsettiği ömrünü tüketerek ölme; sosyalist devrimden sonra proletarya devletinden geriye ne kalmışsa, onunla ilgilidir.

Engels, proletarya ihtilaliyle; burjuvazinin devletin "ortadan kaldırılmasından" söz eder. Engels'e göre burjuva devlet "sönmez" (ömrünü tüketerek ölmez) devrim esnasında proletarya tarafından ortadan kaldırılır.

Engels'in, "devletin ömrünü tüketerek" ölmesi teorisi, bazı çevrelerce yanlış anlaşılmıştır.

Burada da anlaşıldığı gibi, devlet, ömrünü tüketerek ölmez. Zor yoluyla ortadan kaldırılır.

Burjuvazi, ezilenler üzerindeki sömürsünü devam ettirebilmek için, devlete ihtiyaç duyar. Ve şekillendirdiği devleti sürekli-leştmek ister, yıkılmasını önlemeye çalışır. Kısacası, burjuvazinin varlığını sürdürebilmesi için devlete gereksinimi vardır.

Proletaryanın da devlete ihtiyacı vardır.

Marks'a göre; ilkin, proletaryaya, ancak "yokolma" yolunda, yani derhal yokolmaya (sönme) başlamış ve yokolmadan edemeyecek biçimde kurulmuş bir devlet gerekir. İkinci olarak, emekçilerin, "egemen sınıf halinde örgütlenmiş" olan bir "devlet"e ihtiyaçları vardır.

Burjuvazinin egemenliği ancak proletarya tarafından alaşağı edilebilir. Proletarya,

ekonomik varlık şartları bu alaşağı etme işini hazırlayan ve ona bu işi başarma imkanını ve gücünü veren biricik sınıftır. Burjuvazi, köylüleri ve bütün küçük-burjuva tabakaları parçalayıp dağıttığı halde, proletaryayı biraraya getirir, birleştirir ve örgütler. Sanayileştirmiz, sanayi teknolojisinin geliştirdiği günümüzde, burjuvazi ister istemez proletaryayı birleştirmek zorunda kalmıştır. Fabrika sayıları artmış, daha fazla işçiye gereksinim duyulmaya başlamıştır. Böylelikle de işçi sınıfı güçlenip birleşmiş, küçük-burjuva katmanlar ise dağılmaya yüz tutmuştur.

Büyük üretimde oynadığı ekonomik rol nedeniyle, proletarya, burjuvazinin çoğunlukla proleterlerden daha çok sömürüp ezdiği ve kurtuluşları için bağımsız bir mücadeleye yeteneksiz bulunan bütün çalışan ve sömürülen sınıfların yol göstericisi olmaya yetenekli tek sınıftır.

Burjuva devlet biçimleri son derece çeşitlidir, ama nitelikleri hep aynıdır : Bütün bu devletler, son tahlilde, şu ya da bu biçimde, ama zorunlu olarak, bir burjuvazi diktatoryasıdır.

Elbette kapitalizmden sosyalizme geçiş de, politik biçimler bakımından büyük bir bolluk ve geniş bir çeşitlilik göstermekten geri kalmaz; ama hepsinin niteliği aynı kalacaktır: Proletarya diktatoryası.

Demokrasiyi sonuna kadar geliştirmek, bu gelişmenin biçimlerini araştırmak, bu gelişmeleri pratiğin deneyinden geçirmek, vb. : sosyal devrim mücadelesinin en önemli görevlerinden biri de budur. Tek başına alındığı takdirde, hengisi olursa olsun, hiçbir demokratizm sosyalizmi sağlamaz; ama gerçek hayatta, demokratizm asla "tekbaşına" değil, "tümün içinde" alınacaktır; demokratizm, bir yandan ekonomik gelişmenin etkisine maruz kalacak, ama bir yandan da, dönüşümünü uyardığı ekonomi üzerinde etkide bulunacaktır, vb. yaşayan tarihin diyalektiği böyledir.

Devlet, bir sınıfın bir başka sınıfı baskısı altında tutmaya yarayan bir makineden başka hiçbir şey değildir; ve bu, monarşide ne kadar böyleyse, demokratik cumhuriyette de o kadar böyledir; bu konuda söylenebilecek tek şey, devletin, sınıf egemenliği mücadelesinde, galip proletarya tarafından devralınmış bir kötülük olduğu, ve, proletaryanın, yeni ve özgür toplumsal şartlar içinde büyümüş bir kuşak, bütün bu devlet, hurdasından kurtulacak duruma gelinceye kadar, tıpkı Paris Komününü gibi, onun en zararlı taraflarını derhal ve azami derecede budamaktan geri kalamayacağıdır.

Demokrasi... :

Proletarya, burjuvaziye alaşağı ettikten sonra, artık özgürlük için değil hasımlarına

karşı baskıyı örgütlemek için devlete ihtiyaç duyar. Ve özgürlükten söz etmenin mümkün hale geldiği gün, devlet, devlet olarak varolduktan çıkar.

Kapitalist toplumda, demek ki sadece kolu-kanadı kırılmış, sefil, tahrip edilmiş bir demokrasiye sahip bulunuyoruz. Proletarya diktatoryası, yani komünizme geçiş dönemi, ilk defa olarak sömürücü bir azınlığın baskı altına alınmasının yanısıra, halk için, çoğunluk için bir demokrasi meydana getirecektir. Ancak komünizm, gerçekten tam bir demokrasiyi gerçekleştirmeye yeteneklidir; ve demokrasi; ne kadar tam olursa, o kadar gereksiz bir hale gelecek, ve kendiliğinden, yavaş yavaş yokolacaktır.

Sosyalizmle komünizm arasındaki bilimsel ayrım açıktır. Genel olarak sosyalizm diye adlandırılan şeyi, Marks komünist toplumun "ilk" ya da alt (aşağı) evresi olarak adlandırmıştır. Üretim araçları ortak mülk haline geldiği ölçüde, bunun tam komünizm olmadığını unutmamak şartıyla, "komünizm" kelimesi kullanılabilir. Marks'ın açıklamalarının büyük değeri, burada da materyalist diyalektiği, evrim teorisini, tutarlı biçimde uygulamak, ve komünizmi kapitalizmden itibaren gelişen bir şey olarak düşünmektir.

İşçi sınıfını; kurtuluşu için, kapitalistlere karşı yürüttüğü mücadele içinde demokrasinin çok büyük bir önemi vardır. Ama demokrasi hiç de aşılamayacak bir sınır değildir; o sadece, feodaliteden kapitalizme ve kapitalizmden de komünizme giden yol üzerinde, bir konak, bir evredir.

Demokrasi, eşitlik demektir. Proletaryanın eşitlik mücadelesinin ve sınıfların ortadan kalkması anlamında olmak şartıyla, eşitlik parolasının büyük önemini anlamak kolaydır. Ama demokrasi, sadece biçimsel eşitlik anlamına gelir. Ve, bütün toplum üyelerinin üretim araçları mülkiyetine göre eşitliği, yani çalışma eşitliği, ücret eşitliği gerçekleştirilmez, biçimsel eşitlikten gerçek eşitliğe, yani "herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre" ilkesinin gerçekleşmesine geçmek için insanlığın karşısına, mutlaka tamamlanması gereken yeni bir ilerleme sorununun dikildiği görülecektir. İnsanlık bu en yüksek ereğe doğru hangi evrelerden, hangi pratik tedbirlerden geçerek gidecektir, bilmiyoruz, bilemeyiz de. Ama önemli olan, sosyalizmin ölü, donmuş, değişmez bir şey olduğu yolundaki yaygın burjuva düşüncesinin içinde sakladığı büyük yalanı görmektir; oysa, gerçekte ancak sosyalizmdir ki, toplumsal ve özel hayatın bütün alanlarında, hızlı, gerçek, hakiki bir yiğit karakterine sahip, ve önce çoğunluğun, sonra da bütün nüfusun katılacağı bir ilerleme hareketi başlayacaktır.

Demokrasi bir devlet biçimidir, çeşitli devlet biçimlerinden biridir. Öyleyse, her devlet gibi, demokrasi de, şiddetin, örgütlenmiş olarak, sistemli biçimde insanlara uygulanmasıdır. İşin bir yanı bu. Ama, öte yandan demokrasi, vatandaşlar arasındaki eşitliğin, herkese eşit olarak devletin biçimini tayin et-

mek ve onu yönetmek hakkının resmen tanınması anlamına da gelir. Ülkemizde olduğu gibi, demokrasiyle yönetilen diğer ülkelerde de böyle bir çelişki mevcut. Bir yandan demokrasinin; vatandaşlar arasındaki eşitlik ve vatandaşların devleti yönetmesi anlamına geldiği söylenirken; öte yandan, devlet biçimi şiddete dayalı bir biçimde şekillendirilmiştir. Ve bu şiddet kendi ülkemizin vatandaşlarına uygulanmaktadır.

Yaşadığımız topraklarda herkes demokrasiden bahsediyor. Bir turnike gibi herkesin ağzında demokrasi kelimesi dönüp dolaşıyor. Ve, en çok demokrasi kelimesini telafuz edenler daha ilerici sayılıyor. Demokrasi kelimesini duyan herkes, masal dinleyerek uyumaya çalışan çocuğa benziyor. Kimse başını kaldırıp da sormuyor, "Nedir bu demokrasi?" diye. Evet, nedir bu demokrasi? Konumuzun devlet olduğunu hatırlayarak, bu konuya fazla derinlemesine girmeden kısaca ifadedirip çıkmak istiyorum.

Biz Marksistler için demokrasi; komünizmin ilk evresine (sosyalizme) gitme yolunda büyük bir kilometre taşıdır, bir geçiş sürecidir. İşçilerin, öğrencilerin, bütün halk katmanlarının sosyalist ideoloji ve ahlakla eğitildiği, geriye kalan burjuva ve feodal katmanların ve bunların ahlak (!)larının tasfiyesi, konut sorununun çözülmesi, ve sosyalizmin ekonomik temellerinin oluşturulması, ve bunun alt yapısının hazırlanmasıdır.

Konuya fazla detaylı girmeyeceğiz dedik. Yalnız bu konuya değinip de demokratik devrimi görmezden gelen bazı çevrelerin bu tutumuna da değinmeden yapamayız.

Engels, Demokratik devrimi savunmayan bir ihtilalcinin asla komünist olamayacağı söylüyordu. Engels haklıydı. Yukarıda anlattığımız maddeleri gerçekleştirmeden sosyalizme geçilemeyeceği gün gibi ortadadır. Ve, bu maddeleri de ancak demokratik devrimde gerçekleştirebiliriz. Devrimin bir iç savaş sonucunda gerçekleşeceğini ele alırsak, iç savaştan çıkmış, yıpranmış ve burjuvazinin geri çekilirken bütün üretim araçlarını ve ağır silahlarını kullanılmaz hale getirmiş olduğu bir ülkede, direk sosyalist devrimi gerçekleştirmek mümkün değildir. Ülkemizde milyonların üzerinde bulunan işsizlere ve yedek sanayi proletaryasına, nasıl birdenbire fabrika ve iş sahası hazırlanabilir? Herkese bir anda, nasıl emeğinin karşılığı verilebilir? Bu sorular uzatıldıkça uzatılır. Bu kadar değinmek yeterlidir sanırım.

Komünist Manifesto:

Manifesto, kapitalizmin doğasını açıklamaktadır: Meta üretimi, üretim araçları üzerinde özel mülkiyet, ücretli işçiler, genişleyen pazarlar ve eski adetlerin kültürlerin devrimci bir biçimde yıkılması, vb. Sınıf savaşımı kapitalizmin ilkelerine işlemiştir, ve sonuçta, onun yıkılmasına ve yerini sosyalist bir düzenin almasına yolaçan da bu sınıf savaşımıdır.

Böylelikle, sosyalizmin zorunluluğuna ve tarihsel kaçınılmazlığına varıyoruz. Kapitalizm, teknolojideki bütün ilerlemelere karşın, yoksulluğa ve güvensizliğe, ya da her ikisine birden sonsuza dek katlanmak istemeyen sınıfı yaratır. Kapitalizm, sosyalizmi kurmak zorunda olan ve kurma yeteneğine sahip bulunan militan bir işçi sınıfını yaratır. Marks ve Engels'in, modern işçi sınıfının, İngiltere dışında, hâlâ emekleme döneminde olduğu sırada, sahip olduğu görüşü, bugün yeryüzünün geniş bir kesiminde gerçekleşmiştir. Soğuk savaş, bu görüşün daha da gerçeklik kazanmasını engellemek üzere, egemen kapitalist sınıf tarafından girilmiş umutsuz bir çabadır.

Sosyalizm kaçınılmazdır, ama salt işçi sınıfı onu istemek zorunda kalacağı için böyledir. Bir başka deyişle, proletaryanın eylemci zihniyetini yaratan, kapitalizmin kendisidir: Marks, bir keresinde, insanın doğayı değiştirmekle kendisini değiştirdiğini yazmıştı. Aynı şey, toplumsal yapıyı değiştirmesi için de geçerlidir.

Burjuvazinin feodalizmi yerlebir ettiği silahlar, şimdi burjuvazinin kendisine karşı çevrilmiştir.

Ama burjuvazi kendisine ölüm getiren silahları yaratmakla kalmamış; bu silahları kullanacak insanları da varetmiştir, -modern işçi sınıfını- proleterleri.

Öz olarak olmasa bile, biçim olarak, proletaryanın burjuvaziyle savaşımı ilkin ulusal bir savaşımdır. Her ülkenin proletaryası, elbette, her şeyden önce kendi burjuvazisiyle hesaplaşmalıdır.

Burjuva sınıfının varlığının ve egemenliğinin esas koşulu, sermayenin oluşması ve çoğalmasındır; sermayenin koşulu, ücretli emektir. Ücretli emek, bütünüyle, emekçiler arasındaki rekabete dayanır. Sanayinin burjuvazinin elde olmayarak teşvik ettiği ilerleyişi, emekçilerin rekabetten ileri gelen devrimci dayanışmalarını kor. Demek ki, modern sanayinin gelişmesi, burjuvazinin ayaklarının altından bizzat ürünleri ona dayanarak ürettiği ve mülk edindiği temeli çeker alır. Şu halde, burjuvazinin ürettiği, her şeyden önce, kendi mezar kazıcılarıdır. Kendisinin devrilmesi ve proletaryanın zaferi aynı ölçüde kaçınılmazdır.

Atina'da Devlet :

Aşiret, birçok akraba kabileden birleşir. Attika'da, her biri üç kabileden birleşik dört aşiret vardı, bu kabilelerin her birinde de otuz gens (1) bulunuyordu. Gruplarda böylesine bir sınırlama, tamamen kendiliğinden kurulmuş bir düzen içinde bilinçli ve yöntemli bir müdahaleyi öngerektirir. Bu müdahale nasıl, nerede ve niçin oldu? Yunan tarihi bu konuda hiçbir şey söylemez ve Yunanlılar, ancak kahramanlık çağlarına kadar giden geçişlerinin anısını saklamışlardır.

Konsey (boulé) :

Konsey, sürekli otorite idi; başlangıçta kuşkusuz gentes (2) başkanlarından birleşen

konsey, daha sonra, sayıları artınca, bunlar arasından seçilmiş bir topluluktan birleşiyordu; bu durum, aristokratik ögenin gelişme ve güçlenme olanağını sağladı; böylece, Dionysios, kahramanlar çağında, konseyin aristokratlardan (kratistoi) bileştiğini anlatır. Önemli işlerde, kesin kararı konsey alıyordu. Bu konsey daha sonra, senato oldu.

Halk Meclisi (agora) :

İrokular'da, erkek-kadın bütün halk konsey toplantısını çevreler, sırayla söz alır ve bu biçimde konsey kararlarında etkili olurdu. Homeros çağı Yunanlılarında bu "çevre" (eski Almanya'nın hukuksal bir deyimiyile, Umstand), ilkel zamanlar Cermenlerinde de aynı biçimde olduğu gibi, gerçek bir halk meclisi durumuna gelene kadar gelişmişti. Bu meclis, önemli işlerde karar almak için, konsey tarafından toplanmaya çağırılırdı; burada herkes söz alabilirdi. Karar, el kaldırarak, ya da alkışlarla alınırdı.

Babalık hukuku; servetin çocuklara geçişiyle, aile içinde servet birikimini kolaylaştırır ve aileyi gens karşısında bir güç durumuna getirir; servetler arasındaki fark, soyluluk ve soydan geçme bir krallığın ilk izlerini yaratarak, kuruluş üzerinde etkileyici olur; önceleri savaş tutsaklarıyla sınırlanan kölelik, daha o zamandan aşiret üyelerinin, hatta kendi öz gens üyelerinin köleleştirilmesi yolunu açar; aşiretten aşirete eski savaş, bu çağdan itibaren, sürü hayvanları, köleler, hazineler kazanmak için, karada ve denizde sistemli bir yağmacılık biçiminde, yani normal kazanç kaynağı biçiminde yozlaşır; sözün kısası, zenginlik, en yüksek üyelik olarak övülür ve değerlendirilir; ve zenginliklerin zora dayanarak çalınmasını haklı göstermek için eski gentilice (3) kurallar çiğnenir. Artık bir tek şey eksikti : yalnızca özel kişiler tarafından az zamandan beri edinilmiş bulunan zenginlikleri, gentilice düzenin komünist geleneklerine karşı koruyan ve yalnızca eskiden o kadar hor görülen özel mülkiyeti kutsallaştıran ve bu kutsal şeyi bütün insan topluluğunun en yüce ereği olarak bildiren bir kurum değil, ayrıca mülkiyet edinmenin, başka bir deyişle, zenginliklerdeki durmadan daha hızlı bir büyümenin ardarda gelişmiş yeni biçimleri üzerine, genel olarak toplum tarafından yasaya uygunluk mührünü de basan bir kurum; yalnızca toplumda başlamış olan sınıflar halinde bölünmeyi değil, ayrıca mülk sahibi sınıfın hiçbir şeye sahip olmayan sınıfı sömürme hakkını ve onun üzerindeki egemenliğini de sürdürüp götüren bir kurum. Ve bu kurum çikageldi. Devlet icat oldu.

Herkesin özgürlüğünü baskı altına almanın aracı da... para ve tefecilikti. Soyluların başlıca merkezi Atina ve Atina çevresiydi; deniz ticareti ve aynı zamanda fırsat düştükçe hâlâ yapılmakta olan korsanlık, burada onları zenginleştiriyor ve mali serveti onların elinde topluyordu. Para ekonomisi, gelipgerek, doğal ekonomi üzerine dayalı tarımsal toplulukların geleneksel varlık biçimi içine eritici bir asit

gibi, işte buradan girdi. Gentilice örgütlenme, para ekonomisiyle bağdaşmaz; Attika'daki küçük köylülerin yıkımı, onları çevreleyen ve koruyan eski gentilice bağların çözülmesiyle aynı zamana düştü.

Atinalılar, bir kez bireyler arasında değişim doğduktan ve ürünler meta halinde dönüştükten sonra, ürünün üretici üzerindeki egemenliğini ne kadar çabuk kurduğunu öğreneceklerdi. Meta üretimi ile birlikte, herkes toprağı kendi hesabına göre ekmeğe başladı ve az sonra da, bireysel toprak mülkiyeti ortaya çıktı. Bunlarla birlikte, bütün öbür metalarla değişimi olanaklı evrensel meta, para da çıkageldi.

Devletin önemli bir özelliğinin, halktan ayrı bir kamu gücü olmasına dayandığını gördük. Bu anlatılan zamanda, Atina henüz bir halk ordusu ve doğrudan doğruya halk tarafından sağlanan bir donanmadan başka bir şeye sahip değildi; bunlar onu dışarıya karşı koruyor ve bu çağdan itibaren nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan köleleri boyunduruk altında tutuyorlardı. Yurttaşlar karşısında, kamu gücü kendini önce polis biçimi altında göstermişti, polis, devlet kadar eskidir.

Platon'un Devleti :

Platon, devletin filozoflar tarafından yönetilmesi gerektiğini söyler. Bunun niye böyle olduğunu sorarsak bize insanın nasıl oluştuğunu anlatmakla söze başlar.

Platon'a göre insan vücudu üçe ayrılır : baş, göğüs ve karın. Bu bölümlerin her biri ruhsal bir erdeme karşılık gelir. Baş akla, göğüs isteme, karın da haz ya da arzuya karşılık gelir. Bu üç ruhsal yeti bir ideale ya da bir "değere" de bağlanabilir. Akıl bilgeliğe ulaşmaya çalışır, istek cesaret gösterir, arzu da insanın ölçülü olması için denetlenir. İnsanın bu üç bölümü bir bütün içinde hareket etmeye başladığı zaman uyumlu ya da "bütünlüklü" bir insan ortaya çıkar. Okulda çocuklara önce arzunun nasıl denetleneceği öğretilir, sonra cesaretleri geliştirilir. En sonunda da, akılları ile bilgeliğe ulaşan yolu bulacaklardır.

Platon tıpkı bir insan vücudu gibi yaratılmış bir devlet düşünür. Bu devlet aynı şekilde üçe bölünmüştür. Vücudun "başı", "göğsü" ve "karını" olduğu gibi devletin de yöneticileri, bekçileri (veya askerleri) ve ticaretle uğraşanları (bunlara, el işçileri ve köylüler de dahildir) vardır. Burada Platon'un Yunan tıp bilimini örnek aldığı açıktır. Sağlıklı ve uyumlu bir insan nasıl dengeli ve ılımlı ise, "adil" bir devlet de herkesin bütün içindeki yerini bilmesiyle ortaya çıkar.

Platon'un felsefesinde genel olarak geçerli olduğu gibi onun devlet felsefesi de rasyonalizmden etkilenir. İyi bir devlet yaratmanın yolu, bu devletin mantıkla yönetilmesinden geçer. Başın vücudu yönetmesi gibi toplumu yönetenler de filozoflar olmalıdır.

İnsan ile devletin üç bölümü arasındaki ilişkiyi kabaca göstermeye çalışalım :

Vücut baş göğüs karın	Ruh mantık istem arzu	Erdem bilgelik cesaret ölçülülük	Devlet yöneticiler bekçiler tüccarlar
-----------------------	-----------------------	----------------------------------	---------------------------------------

Platon'un ideal devleti eski Hint kast sistemini hatırlatır. Bu sistemde de toplumun iyiliği için her birey özel bir işleve sahiptir. Platon'un yaşadığı zamandan itibaren, hatta bundan daha öncesinden beri, Hint kast sistemi yine bu üçlü bölünmeye dayanmıştır : yönetici kast (veya "din adamları kastı"), savaşçılar kastı ve ticaretle uğraşan kast.

Günümüzde Platon'un devleti totaliter bir devlet olarak görülebilir. Ancak belirtmek gerekir ki Platon, kadınların da erkekler gibi yönetici olabileceklerini söylüyordu. Bunun da nedeni, yöneticilerin siteyi yönetmesinin tam da akılla mümkün olmasıydı. Kadınlar da erkekler gibi aynı mantığa sahipti -yeter ki onlar da aynı eğitimi alsınlar ve ev işleriyle çok fazla uğraşmasınlar-. (Platon, aile ve özel mülkiyeti de reddediyor, bunların devleti yönetenler ve koruyanlar tarafından idare edilmesini savunuyordu. Çocukların eğitimi öyle önemli bir şeydi ki, bu, teker teker kişilerin eline bırakılamazdı. (Platon, devlet idaresindeki çocuk yuvalarından ve tam-gün okullarından sözeden ilk filozoftur.)

Platon politikada bir takım hayal kırıklıklarına uğradıktan sonra, "yasalar" adlı diyalogunu yazdı. Burada "yasa devletini" ikinci en iyi devlet biçimi olarak tanımlar. Özel mülkiyeti ve aile ilişkilerini bireye bırakır. Böylelikle de kadının özgürlüğü de kısıtlanmış olur. Ama burada yine de, kadınların yetiştirmeyen bir devletin yalnızca sağ kolunu çalıştırıp güçlendiren bir insana benzediğini söyler.

Genel olarak Platon'un, hele yaşadığı döneme bakılacak olursa, kadınlar konusunda olumlu bir görüşe sahip olduğunu söyleyebiliriz. "Symposion" adlı diyalogunda Sokrates'e felsefi görüşlerini kazandıran kişi de Diotima adlı bir kadındır.

Aristoteles'in Devleti :

Aristoteles üç iyi devlet türünden sözeder. Bunların ilki, devletin başında tek kişinin bulunduğu monarşidir. Bu devlet biçiminin iyi olabilmesi için baştaki kişinin kendi çıkarları uğruna devleti kötüye kullanmaması gerekir. Bir diğer iyi devlet biçimi aristokrasidir. Aristokraside devleti yöneten bir grup insan vardır. Bu devlet biçiminin de üç-beş kişinin kasıp-kavurduğu bugün cunta denilen idare biçimine dönüşmemeye özen göstermesi gerekir. Üçüncü iyi devlet içimi de Aristoteles'in politeia demekle kastettiği demokrasidir. Ancak bu yönetim biçiminde de varolan tehlike, bir demokrasini kolayca bir ayakta kimisi egemenliğine dönüşebileceklerdir.

Aristoteles çok iyimser yaklaşmaktadır. Yönetim biçiminin monarşi olması gerektiğini söylüyor. Yani krallık, padişahlık, çarlık, vb. gibi. Ama, devletin başındaki kişinin de (kralın) çok iyi niyetli olması gerektiğini söylüyor. Ancak bu şekilde devlet

yönetimi iyi olabilir diyor.

Baştaki kişinin kendi çıkarları uğruna devleti kötüye kullanmaması gibi bir durum mümkün değildir. Çünkü bütün insiyatif ondadır. Neyi yapmak istiyorsa rahatça yapabilir.

Aristoteles'in; politeia (demokrasi) noktasında kaygıları haklıdır. Militarist güçlerin müdahaleleri sonucunda demokrasinin, bir ayak takımının egemenliğine dönüşebilmesi durumu da olasıdır.

İlk İşçi Ayaklanması:

Tarihte biraz daha ilerleyip ilk işçi ayaklanmasına, 1848'e gelelim:

Dünyada ilk proleter ayaklanma, Paris proleteriyasının, Fransız burjuvazisi tarafından canavarca bastırılan, 23 - 26 Haziran (1848) arasındaki kahramanca ayaklanmasıdır. Bu ayaklanma, proletarya ile burjuvazi arasındaki büyük iç savaş tarihinde ilk ayaklanmadır.

Proletarya, kendi öz çıkarları ve kendi öz istemleriyle ayrı bir sınıf olarak burjuvazinin karşısına çıkma cüretinde bulunur bulunmaz burjuvazi, öc almada hangi çılgınca yırtıcılığa kadar yükselebileceğini ilkeze gösteriyordu. Gene de 1871 burjuvazisinin kudurganlığı karşısında 1848, henüz bir çocuk oyunundan başka birşey değildi.

Sonuç olarak;

Devrimin, yalnızca devrimci proterya önderliğinde, ve geniş halk kitlelerince yapılacağı. Bu devrimin, anti-emperyalist demokratik devrim olacağı. Devrimden sonra kurulan proleter hükümetin sürekli olmayacağı, komünist toplumda ortadan kalkacağını ve; işçi ve emekçilerin ancak bu şekilde zincirlerinden kurtulup özgürlüklerine kavuşabileceklerini söyleyebiliriz.

Dip Notlar:

1- Gens: Bu Latince sözcük, ilkel bir toplumda, temel toplumsal birimleri oluşturan kandaş grupları belirlemek için kullanılmıştır. Gens, kandaş akrabalık üzerine kurulmuştur: bundan, üyeleri için kendi aralarında evlenmenin olanaksız olma sonucu çıkar; etnograflar bu durumu dış-evlenme olarak adlandırır. Gens bütün üyelerinin gerçekten özgür ve kendi aralarında eşit buldukları komünist bir ev ekonomisi oluşturur.

Engels, başlıca iki gens biçimini birbirinden ayırır:

-İlkel, arkaik bir biçim. İrokuva gensi gibi, analık hukukuna göre örgütlenmiş gens. Gensin yalnızca bu biçimi, etnografların klan'ına karşılık düşer. (Bu nedenle, daha yaygın olmasına karşın, gens yerine klan terimini kullanmadık.)

-Daha sonraki daha gelişmiş babalık hukukuna göre örgütlenmiş biçimi: Yunanistan ve Roma'nın antik dünya uygar halklarının gensi.

2- Gentes: Gensin çoğuludur; biraraya gelen birkaç gens bir aşiret oluşturur.

3- Gentilice: Gensle ilgili, gensi belirleyen anlamlarına gelen sıfat.

Kaynakça:

- 1- Devlet ve ihtilâl - V. İ. Lenin
- 2- Komünist Manifesto ve Komünizmin İlkeleri - K. Marks, F. Engels
- 3- Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni - F. Engels
- 4- Fransa'da İç Savaş - K. Marks
- 5- Sofi'nin Dünyası - Jostein Gaarder

LEGAL PARTİ VE BARIŞ

Kemal OKUTAN

Legal alan Türkiye'de rejime karşı mücadele sonucu zorla kazanılan ve uğruna büyük bedeller ödenen bir alandır. Egemenler tarafından sunulan bir lütf ya da başış değildir. Bundan dolayı bu alan "reformizmdir" "düzenicidir" gibi sol sekte anlayışa sapsmadan değerlendirmek gerekir. Ancak bu "sol" anlayışın karşıtı da bazen alanda kendini gösterebiliyor ve bu sağ sapsmadır bu anlayış sahipleri de "legal alan mücadelede herşeydir." biçiminde kendini ifade eder. Bu inkarcı anlayış Örneğin; özgürlük mücadelesinin yaratıcılığını ve belirleyiciliğini görmezden gelirler. Genellikle alanda parlamentoyu mücadelenin merkezine koyan bu anlayış; tam da "parlementerist" reformizmin temsilcisidirler. Bu anlayışın sahipleri komünist, sosyalist ve Kürt yurtseverlerinin parlamentoya niçin girecekleri konusunda olayı saptırırlar. Örneğin; 1991 seçimlerinde seçilen Kürt milletvekillerinin meclis kürsüsünden, meclisin ve sistemin teşhiri amacını görmediler.

Kürtler açısından legal alan deneyi 1990'la birlikte başlar. Daha önce sistem partileri ya da TİP gibi partilerde örgütlenen Kürtler, özgürlük mücadelesinin kazanımlarıyla oluşan gedikten faydalanarak HEP'i kurdular. 1987-90 süreci Kürt serheldanlarının yoğun olduğu bir süreçtir. Kürtlerin sistem ve sistem partilerinden kopuşu yaşadıkları bir süreçtir. Yine Kürtlüğünden utanan, tarihinden kopuk yaşayan Kürd'ün tarihine, diline, kültürüne sahip çıkıldığı, sürecidir. Kişilik ve kimlik anlamında Kürtler kendini bu süreçte ortaya koymuşlardır. Ancak bu noktaya gelene kadar büyük bedeller ödenmiş, büyük acılar çekilmiştir. İşte bu noktada SHP'de teşhir olmuş ve sağ yüzü iyice açığa çıkmıştı. Paris'te yapılan adı Kürt olan bir konferansa katıldıkları için Kürt milletvekilleri SHP'den ihraç edildiler. Zaten sistemden kopan kürtler için bu durum, bardağı taşıran son damla oldu. Ve

Diyarbakır, Van, Malatya, Siirt, Adıyaman başta olmak üzere SHP'nin tabelaları indirildi. Türkiye metropollerinde de yoğun istifalar yaşandı. Ve o güne kadar hiçbir partiye bulaşmamış Kürtlerin de varlığı legal alanda bir boşluğu doldurma ihtiyacını doğurdu.

"Sol"da ya da sağda o güne kadar hep başkaları tarafından yönetilen Kürtler, artık "ben de yönetim" diyordu. İşte HEP böyle bir ortamda doğdu. Elbette egemenler de boş durmuyordu. Kürt halkının varlığını kabul etmeyen egemenler resmi ideolojinin inkarcı, asimilasyoncu yapısına karşı duran HEP'i kabul etmiyorlardı. Saldırıları başladı. Ve HEP'i, düzen içine çekme çabaları da hızlandırıldı. Vedat Aydın'ın katledilmesi ile başlayan kontr-gerilla saldırıları HEP'e geri adım attırmak, sistem içine çekmek için yapılmıştır. Egemenlerin bir kesiminin de HEP'den beklentisi vardı. Özgürlük mücadelesinin kazanımlarını, sulandırmak, kendi lehine çevirmek. Yani; aslında egemenlerin alanı olan legal alanda egemenlerin beklentisi hiç bir zaman bitmemiştir. Egemenler umudunu bu alandan kesmemişler, bunun için mücadele etmişler ve saldırmışlardır. Ancak Yurtseverlerin fedakarca direnmeleri sonucu bu beklentiler hep boşa çıkarılmıştır.

1991 genel seçimlerinde de bu iki eğilim (Halkçı-yurtsever eğilimler ile sağ eğilim) çatışma halindedir. SHP ile itifak sorununu ele alalım. Kimi "sol" çevrelerce çok tartışıldı ve HEP'e saldırıldı. Ancak bu çevreler ne yurtsever hareketi ne de legal alanı anlayamadılar. Öncelikle şunu belirtelim : Kendisine güvenen bir hareket herkesle itifak yapabilir. Politika bir taktik savaşımıdır. Kim güçlü taktik geliştirirse o kazanır. 1991 seçimlerinde egemenlerin beklentisi şuydu: düzenden kopan Kürt halkı kitlelerini tekrar düzene bağlamak. Yurtseverlerin taktiği ise; halkın temsilcilerini partementoya gönderip Türk-

Kürt halkının istemlerini dile getirmek, o kürsüden sitemi teşhir etmek. Gerçekleşen şudur : Yurtsever eğilim ağır basmış ve bir gurup arkadaş SHP kanalıyla meclise girip, zamanında ayrılarak HEP'e dönmüşlerdir. Ve sistem teşhir edilmiştir. Tabiri caizse SHP basamak olarak halk yararına kullanılmıştır.

DEP ise; HEP deneyimi üzerinde şekillenmiştir. Kürtler arası birliğin yeterli olmasa da sağlandığı bir partidir. Kürtlerin mozaiği denilebilir. Bu dönem egemenlerin beklentilerinin tükendiği dönemdir. Umutların tümüyle boşa çıktığı dönemdir. Bundan dolayı da saldırılar en üst noktaya sıçratılmıştır. Genel Merkez binası bombalanmış, il, ilçe binaları yerle bir edilmiştir. Denilebilir ki; HEP - DEP dünyada silahlı mücadeleyle susturulmaya çalışılan tek legal partilerdir. Benzeri yoktur. Mehmet Sinan bu dönemde katledilmiştir.

HADEP süreci ise; egemenlerin yaklaşımda değişikliğe giden bir süreçtir. Kaba yöntemlerle sindirme yerine daha ince yöntemlerle sulandırma, içini boşaltma sürecidir. Çünkü mücadele artık bir barış fikrini doğurmuş ve kısmen barış olgusu gelişmiştir. Savaş barışı da dayatmıştır. İşte bu noktada nasıl bir barış sorusu anlayışları ortaya çıkarmaktadır. Sağ ve liberal anlayış; barışın, savaştan kopararak daha çok küçük burjuva aydınlarının öne çıkarılmasını dayatıyor. Savaş gerçekliğiyle ilgisi olmayan bazı "tuzu kuru" aydınlar, ki bunların halkla bir ilgisi yok barışın kendileriyle olabileceğini sanmaktadırlar. Oysa barış, savaşın arasında gerçekleşir. Zaten savaşmayanların barışı sağlama gücü ve iradeleri de yoktur. HADEP çevresinde bir kaç kendini bilmez bu oyun içinde yer almaları sonucu değiştirmez. HADEP gerçek ve onurlu bir barışın savunucusu olmaya devam edecektir. Sahte muhatap ve sahte çözüm arayışları devam etse bile, nafi bir çabadır. Mücadelenin kazanımlarının ayaklar altına alınmasına halk mücadele etmeyecektir.

OKUR MUYUZ?

Süveyda KAFKASLI

Merhaba Yoldaşlar;

Her ne kadar size "merhaba yoldaşlar" derken yazıma başlık yaptığım sorunun yanıtını tek kelimeyle vermiş olsam da, "hayır okur değil, yoldaşız" demenin bir yanıt olmakla beraber, bu sorunu geçiştirmek anlamına da gelecek kadar kısa bir yanıt olduğunun bilinciyse; DEVRİMCİ HAREKET okuru olmaktan ne anlamamız gerektiği üzerinde durmak istiyorum.

Bazen öyle durumlar oluyor ki, kimse-nin olmadığı yerde biz oluyoruz ya da daha fazla oluyoruz ve bu bir etkinlik/eylemlilik biçiminde gerçekleşiyorken bunu duyurmanın, paylaşmanın ve yapılan işin sonuçlarını taşımanın olanağı olan dergimizde, bunların yayınlanması/belgelenmesi için haber-fotoğraf-yorum ulaştırmak gibi bir görevi yerine getirmekten kendimizi imtina ediyoruz. Yani konu edilgenliğimiz.

DEVRİMCİ HAREKET okuru olmamız, bizim "okuyan kimse, okuyucu" olmanın edilgen duruşundan öte bir duruşa sahip olmamızı gerektiriyor. En genel anlamda okur olmak; okur sorumluluğunu okunulan yazınla okuyan arasındaki bir ilişkiye indirger; ama okunulan yazın ideolojik bir kimliğin belgesiye ve biz de bu kimliğin bir taşıyanı olarak okuyorsak, okuduğumuz yazınla aramızdaki ilişkinin boyutları çok geniş, üzerimize düşen sorumluluklar da; bizim sadece bir yazından sorumlu olmadığımızı, tüm dünyadan sorumlu olduğumuza işaret eden büyüklüktedir.

Zaten DEVRİMCİ HAREKET'te 1. sayıdan itibaren anlatılanların önemli bir bölümü bu sorumluluğun kapsamını anlatmaktadır. Bu sorumluluğun kapsamının/ciddiyetinin "okuyan kimse, okuyucu" olmanın ötesinde nasıl bir içeriğe sahip olduğuna işaret etmek bakımından sadece ilk sayıdan iki yazı başlığı hatırlatmak istiyorum: Bunlardan biri "DEVRİMCİ YOL'U ANLAYABİLMEK" diğeri "SORGU SÜREÇLERİNDE DEVRİMCİ TAVIR". Yarının planını yaparken, bugünden oluşturulması gereken iradenin zorluğu/zorunluluğu bize gelenekle bağı kurularak anlatılırken, sorumluluklarımızı dair daha ilk sayıdan itibaren gayet açık bir gönderme var.

Evet bize hatırlatılan şey gayet açık. Ama ne var ki gayet açık olan şeyler, yeterince anlaşılmadığı için iradeden çeşitli göstergelerle gölgelenmektedir. Devrimciler için ancak amacına ulaşmış yazılar anlaşılabilir demektir. Bir yazı devrimci pratiğin sorunları üzerine ne kadar doğru, güzel şeyler söylüyor olursa olsun, eğer yaşamı dönüştürebilmenin bir kılavuzu haline getiri-

lemiyorsa anlaşılabilir demektir. Teori ile pratiğin diyalektiği gereğidir; devrimci teori kendi anlaşılabilirliğini ancak pratikte bulur.

Bunları sadece dergiye yeterince haber-fotoğraf-yorum gönderilmediğini gözlemlediğim için yazmıyorum. Katıldığımız bir cylemi anlatmıyor, fotoğraflamıyor, yorumlamıyorsa; olumsuzluğumuzun sınırlarını sadece bu yapmadıklarımız çiziyor demek değildir, bu, olsa olsa aysbergin görünen tarafıdır. Asıl sorun bu sonuçlara yol açan nedenlerdir; nedenler açığa kavuşturulup çözümlendiğinde, dergiye gönderilmesi gereken döküman sorunundan öte sorunlara çözüm getirmeye başladığımız anlamına gelecektir. Nasıl ki bu sorunun nedenlerini çözdüğümüzde çok yol katetmiş sayılacak, çözemediğimizde de çok daha büyük olumsuzluklara yol açacak, harekete ayakbağı olacaktır.

Kendini "okuyan kimse, okuyucu" darlığına sıkıştıran kavrayışın edilgenliği yarın önümüze çıkacak olan zorlu pratiklerde aşılması güç bir problem haline gelecektir. Ya da şöyle mi demeli; bu edilgen kavrayış önümüze daha nitelikli pratikleri koymamızı engelleyecek/geciktirecektir.

Kimse sanmasın ki "gökyüzünü kara kara bulutlarla nakışlıyor"um... Bugün yoldaşlarımla böyle bir tartışma yapabiliyorsam, bu aynı zamanda bugüne kadar biriktirilmiş/korunmuş olanaklar, değerler sayesinde; yüzümüzün geleceğe dönük olmasındandır.

Biz birilerinin "yeni tarz devrimcilik" ya da sözde "aşk ve devrim" adına kendi ruh hallerinin rüzgarında kuru bir yaprak gibi savrulduğu bir dönemde kökleri tarihin derinliklerinden beslenen görkemli bir çınar olduğumuzu kanıtlanıncasına dimdik durduk. "BU YOL'DAN DÖNÜŞ YOK!..." dedik, "ISRARLIYIZ!..." dedik. Geleneğin diri diri gömülmek istendiği bir süreçte kulaklarımızda çınlayan "O büyük zaferin tarifsiz coşkusuyla / Kara toprağın altından ben de haykıracağım" diyen Mustafa Özenç'in yoldaşlarına, devrime inançlı seisiydi. Ve bizlerin bugüne kadarki ISRARLILIĞI, bu sesin muhatabının bizler olduğunu gösteriyor. Ve bu sesin muhatabının bizler olması bizleri olumlamakla beraber; önümüzdeki görevlerin büyüklüğüne işaret etmesiyle de karşımıza çıkabilecek olumsuzluklar konusunda bir uyarı olmak durumunda bizler için.

Ben inanıyorum ki, mektubumu okuyacak olan yoldaşlarım Mustafa Özenç'in mısralarına geldiklerinde tıpkı benim yazarken yaşadığım gibi, yürekleri, göğüs kafesine çarpıp duran bir kuş kadar coşkun olacak; imgelemleri, yoldaşlarıma zafer gününün coşkunluğunu Mustafa Özenç'le birlikte yaşatacak.

Ama biz göğüs kafesimize çarpıp duran bu coşkun kuşu ne zaman özgürleştireceğiz; onu, sadece hayallerimizin, göğüs kafesimize çarpıp duran kuşu olmaya mahkum mu edeceğiz?!... Onu ne zaman ait olduğu yere, gökyüzünün maviliklerine göndereceğiz?!...

Eğer özgürleşmekten bahsedeceksek; bunu, sadece imgelemimizle gerçekleştiremeyeceğimiz yaşanan acılar kadar gerçek. İmgelemimiz kendimizi Martı Jonathan gibi hissetmemizi sağlarken, özgürleşmenin iradeci bir yaşamı şart koştuğunu unutmakça, gökyüzünün en yükseklerini kanatlarımızla imzalayabiliriz.

Kendimizi özgürlük savaşımının bir ferisi olarak görmek istiyorsak, yaşamımızın her ânı iradi olmak zorunda. Devrimci pratik; verili koşulların bilimsel değerlendirilmesiyle oluşan bilincin, vardığı sonuçları somutlaştırmasıdır. Sosyalizm iradi bir süreçte bu bağlamda devrimcilerin de birer iradeci olduğu unutulmamalıdır. Diyalektik, bize, devrim için yaratılan her somulukta tek tek her devrimcinin iradesinin olacağını öğretiyor.

Engels Bloch'a yazdığı mektubunda insan iradesinin, tek tek bireylerin önemine işaret eder : "... tarih, son sonucu, her zaman sayısız bireysel iradelerin çatışmalarının açığa çıkması sonucu gerçekleşir. Bu iradelerin herbiri de, o bulunduğu haliyle, bir yığın özel varlık koşulları kalabalığı tarafından yaratılmıştır... çeşitli iradelerin istedikleri şeye ulaşamayıp genel bir ortalamada, ortak bir bileşkede kaynaşmalarından, bunların sifra eşit oldukları gibi bir sonuç çıkarmaya hakkımız yoktur. Tam tersine, bunların herbiri bileşkeye katkıda bulunur ve bu niteliğiyle onda içselleşmiş durumdadır." (Felsefe İncelemeleri, Engels'ten J. Bloch'a Mektup, abç.)

(...)

Yanlış hesap yapıyorsun yoldaş,
Bir kişiye bağlı değil bu iş
Olsam da olur, olmasam da dediğinde
(...)

Yoldaşlar,
Her biriniz tek tek
lazımsınız bize
Sen, sen, sen
hepiniz
Olmaz sızsiz!
(Johannes R. Becher)

İnsanın hangi büyük potansiyelleri içinde taşıdığını unutarak, kendimize ve devrimci hareketimize haksızlık etmekten vazgeçmeliyiz.

Devrimci coşkuyla bütün YOL'daşlarımı kucaklıyorum!...

EL GÖVDEDE KAŞIDIGI YERİ BİLİR

Sinan TAYFUN

Bugün için geleneğimiz içerisinde yer alan her Devrimci Yol'cu, nasıl mücadele etmesi gerektiğini de bilir; ama, işin kolayına kaçmıyorsa. Aslında bugünden sonra, mücadeleyi kendisine vazife edinenlerin pek de işin kolayına kaçma şansları yok. Çünkü tartışma süreci bu durumu açığa çıkarttı. Aynı zamanda da mücadele edenlerle etmeyeceklerin ayırım çizgisini kalın bir biçimde çekti. İnkarcılığa düşenler için yapılacak fazla bir şey yok. Ama Devrimci Yol'un politik sistematüğünü kendisine kılavuz olarak alıp; onun tarihsel birikim ve deneyimlerinden yararlanarak, sınıflar mücadelesi içerisinde kavgayı yükselten ve mücadeleye benliklerini koyan devrimciler için yapılacak çok şey var.

Merhaba;

ZEYNEL ÖZTÜRK

Bugüne değin Devrimci Hareket'e karşı sorumluluklarını yerine getirmeyen bir insanın yarattığı sıkıntıyla yazıyorum size. Bunu bir özeleştirme olarak belirtiyorum. Benim için gelgitlerle, zaafarla dolu olan bu süreçte bugünden baktığımda, yaptığım değerlendirmeyi, çıkardığım kimi sonuçları sizinle paylaşmak istedim.

"Kendini aramak", "kendini sürmek"; sözümona özgürlükçü düşüncenin moda ifadelerinden. Devrimci süreçlerde yer alanın yarattığı ağır yükü kaldıramayanların, bu alanı terk ettikten sonra yaşadıkları ilk limanın bayrağında da yazılı aynı sözler.

"Kendini aramak", "kendini sürmek"; Ne istediğini, senin için önemli ve anlamlı olanın ne olduğunu anlama çabası olarak tercüme etmek mümkün bu ifadeleri. Mevcut egemenlik sisteminin devamını sağlamaya; bu bağlamda kitleleri yanıltmayı ve somut çıkarlarına uygun tavır almayı engellemeye çalışan bir düşünüş tarzı hakim kılınmak istenmiştir daima. Egemenler eğitim kurumlarıyla, tüm medyayla kendini besleyen bir inanç ve değerler sistemi yaratmak ve benimsetmek noktasında hep başarılı olmuşlardır. Böylesi bir gerçeklik içinde kişinin bu inanç ve değerler sistemiyle bağını koparmadan ne istediğini, ne aradığını bilmesinin yarıltıcılığı ortada. Verilenle yetinen bir kişilik hiçbir şeye gerçekten kendi izini bırakabilir mi? Bu iz sürmenin sonucunda ulaşılabilecek yer burjuva dünyasının kapıları olmayacak mı?

Mevcut egemenlik sisteminin hemen her alana nüfus eden iktidarını bir ölçüde kırabilmenin yolu neleri kaybettiğimizi, nelere mahkum edildiğimizi anlayabilmekten, yani

Aslında içinden geçmekte olduğumuz koşullarda Devrimci Yol'cular için, mücadele perspektifini genişletmek açısından DEVRİMCİ HAREKET büyük bir şansır diye düşünüyorum.

Dergi, birinci sayıdan itibaren iyi bir şekilde okunduğu zaman, herkesin farkedebileceği yeni bir tarzın oluşturulduğunu görmek mümkündür. Geçmişe bir göz ucuyla bakıldığında bile, bu gerekliliğin farkına varmak olasıdır. Gerek politik açılım anlamında, gerekse devrimci normlar adına yeni şeyler yapılıyor. Genelde sol dergilerde birbirini eleştirme adına karalamaya ve hoş olmayan polemiklere gidilirken, derginizde bunun olmaması ve eleştirilerinizi çok dostane ve sıcak bir dokunuşu andırır bir biçimde yapmanız da çok sevindirici bir durumdur.

Ayrıca, "Yanaşacak Başka Liman Yok" başlığı altında DEVRİMCİ YOL dosyası oluşturmanız '80 sonrası DEVRİMCİ YOL'u bilmeyenlere ve bilip de yanlış ak-

yabancılaşmayı bilince çıkarabilmekten geçer. Ancak bu, sadece o iktidarı kırma yolunda küçük bir adım atmak demektir. Bundan sonra gelmesi gereken adım atılmadıkça bu hiçbir şey ifade etmeyecektir. Yani değiştirmek için müdahale etmek. Bu da ancak politik-pratik bir süreç içinde yerine getirilebilir. Özgürlük mücadelesini zafere taşıyabilecek siyasi bir organizasyon içinde. Ve ancak böyle bir süreç içinde mümkün özgürleşebilmek. Bu mücadelenin bir parçası olduğumuz oranda gerçek kılabiliriz bir olgu.

Uzun zaman, aktif mücadelenin dışında olsam da duyarlı bir insan olarak kalmam olası diye düşündüm. Oysa duyarlıklar, çocuklar boşlukta oluşmadığı gibi, onu besleyen pratik süreçlerden uzaklaştıkça kaybediliyor da. Edilgen duruşunu haklı kılmaya yönelik çokça neden bulabiliyor insan. Böylece, dünyam küçüldükçe ben de küçüldüm, değersizleştim. Aslında sorun şuydu, korkuyordum: İşkence görmekten, cezaevlerine düşüp yıllarca yatmaktan, ölmekten. Korku kemirdi içimi. Bu duygudan kurtulmadıkça bir şey yapamam diyordum. Bu da bir kaçıştı aslında. Göremediğim, görmek istemediğim eksiklik; mücadeleyi bu duyguyu tümüyle içinden atabilme sonrasına ertelemek; onu yenmeyi kavga alanının dışında gerçekleştirebileceğini sanmaktı. Korku, endişe insana ait duygular. Zaaf, korkunun esiri olduğum, onu mücadele edilerek yenilebilecek bir duygu olarak görmediğin anda başlıyordum. Korkunun üzerine gittikçe insanlaşabiliyoruz ancak. Ve bunu başarabileceğimiz tek alan kavga yeri, mücadelenin tam ortasıdır. Mücadele etmek ya da boyun eğmek, mevcut koşulların önümüze koyduğu iki seçenek. Bir üçüncüsü yok.

"(...) beklentilerini kanattığımız her insanın, hesabını soracağız." (Devrimci Hare-

taranlara verilmiş en iyi cevaptır.

Dikkatli bir şekilde okunduğunda da öğreticiliği bakımından, oldukça zengin veriler içermektedir.

Dergi, bu perspektifini sürdürdüğü süreçte Nazım'ın şiirinden şu mısraları her zaman okuyacağım.

"Topraktan
ateşten
ve denizden doğanların
en mükemmeli doğacak
bizden"

İnanıyorum ki kavga deneyimlerimizi iyi değerlendirirsek, mücadele alanlarından emekçi haklarımızın kurtuluşu için yeni bir filizin boy verdiğini göreceğiz.

Küçük bir hatırlatmayla hoşçakalın demek istiyorum. Bu sayınının çıkması epey uzun sürdü, kendinizi çok özlettiniz bilesiniz. Çünkü, derginizi okuyunca çoğaldığımı hissediyordum; diyor ve mücadelenizde başarılar diliyorum.

ket Sayı:3) bunu okuduğumda çok etkilenmişim. Tupac Amaru gerillalarının alçakça katledilmelerinin üzerine duyduğum öfkeyi çok iyi dile getiriyordu. Sonra düşündüm, kavgadan uzak kaldıkça ben de ortak olmuyordum -istemeden de olsa- beklentilerin kanatılmasına? Şehit düşmüş yoldaşlarımızın, o güzel insanların beklentilerini, umutlarını; ölüm ânında dahi sınıksız sarıldıkları devrim inancını; akan kanlarının bir çiçek tarlasına can verecek su olacağına, cansız bedenlerinin devrimci savaşında bir silaha dönüşeceğine dair duydukları derin inancı, beklentiyi, umdu kanatmıyor muydum? "Kağıdın aklığına bir ok gibi saplanan incecik suretiyle" Mine Bademci'nin, idam sehparlarından cellatlarının üzerine yürüyen Hıdır Aslan'ın, İlyas Has'ın, Mustafa Özenç'in, Veynel Güney'in... Karadeniz dağlarında çarpışarak şehit düşen Erkan Uzuneminağaoğlu'nun, Tancır Uzun'un... İşkencehanelerde düşmana diz çöktüren Behçet Dinlerer'in, Zeynel Abidin Ceylan'ın... Son kurşununa kadar çarpışarak şehit düşen Zekeriya Aydemir'in ve daha nicelelerinin... Hayır bunu yapamazdım, yapmamalıydım. Şehitlerimize layık bir devrimci, insan gibi bir insan olmalıydım. Ve bugün artık devrimciliğin; sınırları zorlamak, aşmak olduğunu anlayan biri olarak çok daha güçlü bakabiliyorum geleceğe.

Ayağa kalkmamızın zamanı!... Görmeliler kim olduğumuzu; duymalılar, çağlar ötesinden gelen ve özgürlük savaşçıların büyüterek çoğalttığı gur ve görkemli sesimizi... Şehitlerimizin kanıyla, canıyla oluşturdukları değerleri çiğnetmeyeceğiz ve bu uğurda canımızı esirgemeyeceğiz. Çünkü onlar bizim yaşam sebebimizdir artık.

**EMPERYALİZM
HALKLARA
DÜŞMANDIR!...**

Çıkarlarına yönelik herhangi bir tehdit karşısında, insanlığın her türlü değerini ayaklar altına alan ve tüm dünya halkları üzerinde tahakküm kurmayı kendine hak gören ABD, bir kez daha saldırdı. 20 Ağustos 1998'de düzenlenen bombalı saldırıda, bu kez hedef Sudan ve Afganistan oldu.

Bu saldırıyı haklı kılacak hiçbir gerekçe yoktur; gerçekte bu, bir misilleme de değildir. Emperyalizmin kendisi, başlıbaşına bir saldırganlık sebebidir.

Terörse; dünyanın en büyük teröristi ABD'dir.

Kimyasal silaha; bunu en çok üreten, bulunduran ve kullanan ABD'dir.

Haklara düşmanlıksa; ezilen hakların tüm acılarının sebebi emperyalizmdir.

Tarih, ABD'nin dünya coğrafyasına yayılan sayısız vahşet örneklerine tanıklık etmektedir; emperyalizm varolduğu sürece de bu vahşet devam edecektir.

Bu nedenle diyoruz ki; ezilenin ezene karşı şiddeti, her zaman haklı ve meşrudur. Bu konuda gerekli duyarlılığı göstermek, bir insanlık görevidir.

**KAHROLSUN EMPERYALİZM!
YAŞASIN EZİLEN HALKLARIN EM-
PERYALİZME KARŞI BAĞIMSIZ-
LIK MÜCADELESİ!...**

**DEVRİMCİ HAREKET OKURLARI
ADINA ŞENGÜL SEVCAN**

**EGİTİM-SEN
3. OLAĞAN
GENEL KURULU
YAPILDI**

Sendika ve diğer kitle örgütlerinde farklı eğilimden gelen veya hiçbir eğilimi benimsemeyen kişilerin olması doğaldır. Her eğilimin kendini ifade etmek istemesi de doğaldır. Doğal olmayan, içinde var olduğu kitle örgütünü kendi eğiliminin çizgisine çekmek istemektir. Böylesi bir davranış (eğilim şövenizmi) kitle örgütlerine olan güveni sarsmakta, eylem ve fikir birliğine zarar vermektedir.

Eğitim-Sen 3. Olağan Genel Kurulu'nda "eğilim şövenizmi" yapıldı. "Solda birlik", "birlikte duruş" çağrılarının yapılmasına rağmen, pratikte hiçte öyle olmadı.

Yapılan yanlışları iki noktada toplayabiliriz:

1. "İçinde bulunduğu kitle örgütün belli düşüncelerinin çiftliği haline getirmek, tekli egemenlik kurmaya uğraşmak, eğilimlerin kolektif çalışması yerine, eğilim şövenizmi yapmak."(1)

2. Kendi eğiliminin dışındakileri "zararlı görmek" onları "öcü" gibi göstermek.(2)

Oysa olması gereken; çeşitlilikten doğan zenginliğin yaratıcılık getireceğini görerek, varolan eğilimlerin kolektif dinamizmini harekete geçirmektir."(3)

Bundan sonra ne yapılabilir? Çalışma gruplarında, komisyonlarda (demokratik merkezîyetçilik ilkesine bağlı kalarak) birlikte çalışmak, birlikte üretmek ve bu çöşku ile eylem ve fikir birliğini örmek.

Ankara'dan Devrimci Memur

1.2.3. Demokratik Öğretmen Hareketi. Ahmet İnce (1989)

Devrimci Hareket Dergisine,

Derginizin Nisan-Mayıs '98 tarihli 8. sayısında yayınlamış olduğunuz "Sakarya Merkez Kapalı Cezaevi Devrimci Yol Dava Tutsakları" imzalı Kızıldere direnişi ile ilgili kart bize aittir. Ne var ki kartın üstüne derginiz tarafından konulan not bir gerçekliği yansıtmamaktadır. Not şöyledir; "Sakarya Cezaevinden bize yazan yoldaşlarımızın mektubu elimize geç ulaştığından dolayı bu sayımızda yayınıyoruz".

Sizlerle ideolojik-politik-örgütsel bağlarımız olmadığı halde üst yazıdaki "yoldaşlarımız" ibaresi okurda bu tür bir kanı uyandırabilir. Bu nedenle bir dikkatsizlik veya bilgi eksikliği nedeniyle yapmış olduğunuzu düşündüğümüz bu yanlışlığı düzetmenizi umar, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Sakarya Cezaevi Devrimci Yol
Dava Tutsakları Adına Tonguç Ok
Kapalı Cezaevi 3. Koşuş SAKARYA

DH- Bazen öyle durumlar olur ki insan, birileri ile farkını anlatmakta güçlük çektiği bir anda, her şeyi tüm çıplaklığıyla sergileyen bir gelişme yaşanır. İşte biz, Tonguç Ok'dan aldığımız cevabın, bu nedenle özel bir önem taşıdığını düşünüyoruz. Ayrıca, üzerinde yaşadığımız coğrafyada, nelerle karşılaşabileceğine dair bir örnek olarak da hafızalarda yer edeceğine inanıyoruz.

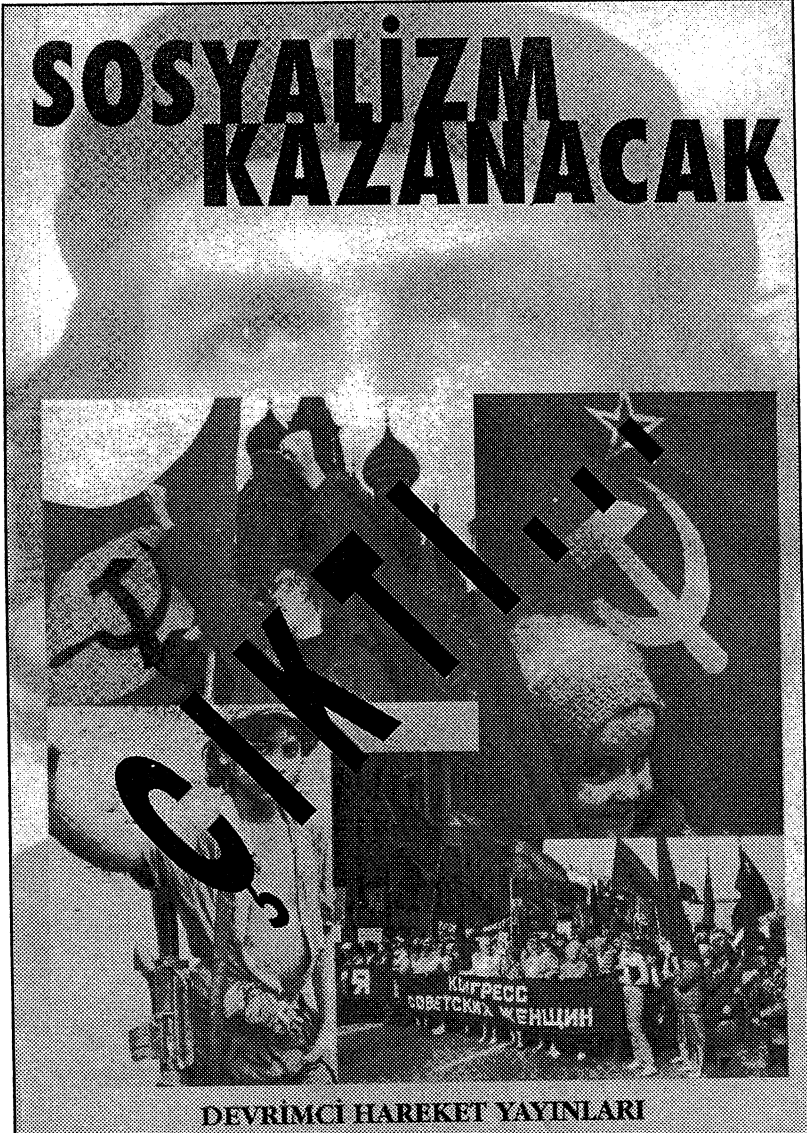
Bizler, kavga alanlarında samimiyetle yer alan her devrimciyi, yüreğimizin "yoldaşlık kapisından" içeri almaya devam edeceğiz. Bu bizlerin varoluş tarzı gereğidir. Gerçi, dergimizi çok sınırlı boyutlarda takip edenlerin bile, buna yabancı olmadığını biliyoruz. Ancak subjektivizm, birilerinin akılları gibi yüreklerini de çelmeler hale gelmişse; bizlere, yapabilecek bir şey kalmıyor.

Aldığımız cevap için üzgün değiliz; çünkü, biliyoruz ki herkes, kendine yakışık düşeni yapmaktadır.

DÜZELTME

8. sayımızda dizgi hatalarının yoğunluğu, okurlarımızın da dikkatini çekmiştir. Bunu düzeltmenin en iyi yolunun, bundan sonra minimum hata ile dergi çıkarmak olduğunu biliyoruz. Ancak, ellerindeki dergide, en azından anlam bozukluğu yaratabilecek olan hataları düzeltmek isteyen okurlarımız için, aşağıda bir yanlış-doğru cetveli sunuyoruz.

sayfa	sütun	parafraf	yanlış	doğru
3	3	6.	kurtarma	kullama
17	2	4.	normal	norma
18	3	1.	işçi savaşı	iç savaşı
19	1	1.	kitabı	Kitabi
22	2	2.	işbirliğe	işliğe

DEVİRİMCİ HAREKET YAYINLARI

"İstakoz olmayabilir, ama bir ton istakozun dünya pazarındaki fiyatı 20 ton süt tozunun fiyatını karşılıyor. Ve bu 20 ton süt tozu ile 200.000 litre süt üretiyoruz ve bu 200.000 litre süt dağ köylerinde geçmişte süt yüzü görmemiş olan yetersiz beslenmiş nice çocuğun yıl boyu süt içmesini sağlıyor. Küba lokantaları yemek listelerinde istakoz yoktur ama Küba sokaklarında dilenen çocuklar da yoktur. Evet istakoz yok ama yetersiz beslenen ya da açlık çeken çocukta yok ülkemizde. Bütün çocuklar günde bir litre süt içmektedirler. Ve onun için halkımız dünyanın en sağlıklı halklarından biridir."

(Fidel Castro'nun 26 Temmuz 1988 günkü Moncada kışlarına baskının 35. yıldönümü konuşmasından)

BİR İDAMLIĞA

"Hıdır Arslan'ın anısına"

*Çökerken çehreme
Boz duman
Dolaşırken üstümde
Kızgın kara bulut
Sarıken çevremi*

*Hain eller
Sarıya dönerken
Yeşil çimen
Sen oldun yanımda
Kurulurken yoluma
Ölüm köprüsü*

*Düşerken vücudum çarmıha
pıhtılaşırken
Soğumuş gövdemde
Kızıl kan
Sen oldun yanımda
Geçerken günler zindanda
Kurulurken darağaçları*

*Gülerken celladın yüzü
Sen bir aslan gibi kükredin
Ve bir şiar haykırdın sen
Celladın yüzüne
Yüreğim
Yıldızlaşan yumruğum diye
Arslan*

*Hıdır Arslan'ı ve İlyas Has'ı Saygıyla Anıyoruz.
Mücadeleleri yolumuza ışık tutuyor.
Devrim için Tek yol DEVİRİMCİ YOL.*

Yoldaşlar;

BAHADIR DENİZ

Öylesine zorlu bir süreçten geçmekteyiz ki, hiçbir konuda varolanla yetinme, "kolaya kaçma" imkanı tanımıyor. Bu özgünlük, hareketimizin sahip olduğu eksikliklerle birleşince; yaratıcı öznenin yeteneğini, keşintisiz biçimde sınava sokmaktadır. Lokal veya genel düzeyde hesaba katılmak durumunda olan faktörler, çeşitlilik oluşturarak çoğalınca, yükün de çeşidini çoğaltıyor. Böyle bir süreçte, sıkıntıları giderebilmek ve sağlıklı bir bünyeyle büyümenin koşullarını yaratabilmek; sahip olunan organların niteliği ile doğrudan ilintilidir. Bu sebeple, varolan organların içsel yapısı gibi, bünyeyle olan ilişkilene/beslenme şekli de büyük önem taşır. Diğer başka konularda olduğu gibi, bu konuda da yoldaşlarımız, hareketimizin ilkik ilk örneklerde olduğu değerler karşısında, devrimciliğe yakışan bir sabır ve sorumluluk içerisinde olmalıdır. **"Kendimiz, üzerimize düşen sorumluluğu yerine getiriyorsak, hareket gelişiyor demektir."** bilinciyle hareket edebiliyorsak, süreci kazanmanın anahtarına sahibiz demektir.

SAĞLIKLI ORGANLAR, SAĞLIKLI BÜNYEYE İŞARETTİR

Organlaşma, uzunca bir sürece yayılan ve hem nitel hem de nicel açıdan sürekli bir gelişim sağlayan; amaç olan değil, ama ihtiyaçları gözeterek şekil alan bir araç olarak algılanmalıdır. "Organlaşma her şeydir!" kanaati ile yürütülen örgütlenme çalışmaları; şekli birlikteliği, özde bir ortaklaşmanın önüne geçirir. Ve "adı var, kendisi yok" organların sayısı, hareketin bütünlüğü içinde önemli bir yer kaplamaya başlar. Gerekli olgunlaşma sürecinden geçmemiş ilişkilere yakıştırılan sıfatlar, çok ciddi sorunlara sebep olabilir. **Birincisi**, o sıfatı hakketmiş bir organın var olduğu kanaati, bu konuda daha nitelikli bir oluşumun sağlanması yönündeki çabanın üzerine yanıltıcı gölgesini düşürecek. **İkincisi**, aynı organ, olması gereken fiil ve işlevleri, ya yüklenmeyecek ya da taşıdığı sıfatın baskılanmasıyla yüklenmeye çalışacak ve onun ağırlığı altında ciddi arızalara sebep olacaktır.

Hatırlanacağı gibi "Örgütlenme" yazısında (bkz. 5. Sayı), bizi hemen tüm yapılardan ayıran bir özelliğe vurgu yapmış; hızlandırılmış ilişkilerin, kongre toplayarak meseleyi bir çırpıda çözen (!) yapıların sağlıksızlığına değinmiştik.

Eğer yoldaşlarımız; kadrolar meselesinden (3. Sayı) örgütlenme meselesine, süreci kavrayıştan nihai hedefle ilişkilendirmeye dek gerekli bağlantıları kurar bir tarzın özneleri olarak işlev yüklenenecekse, hiçbir şeyin kolayına kaçmamak durumundadır.

"Dimyat'a pirince giderken, evdeki bulgurdan olma" riski, devrimci hareketlerin belki de en çok muzdarip oldukları sorunların başında gelmektedir. **"Dostların alışverişte görmesi" kaygısının öne çıkardığı fiiller veya "örgütsel büyüme" amacıyla yapılan kimi zorlama düzenlemeler; bağrında on yılların birikimini barındıran ve taşların ustaca dizilişini amaçlayan asli iradenin üzerinde zayıflatıcı bir etki yapacaktır.**

Yoldaşlarımız buldukları her birimde ellerinden gelenin azamisini gerçekleştirmesi ve bunu yaparken -çeşitli biçimlerde yansıyan- örgütsel iradeyi gözeterek hareket etmesi; çoklu faaliyet alanlarının armonik uyumunu gerçekleştirmek biçimindeki amaca, doğrudan bir katkı sağlayacaktır.

İlerlediğimiz YOL'da kimi mesafeleri, acımasızlığın koynundan koparak alıyoruz. Hiçbir şey kolay kazanılmıyor. İlerleme sağlandıkça aşılması engellerin küçülmeye başlaması bizleri yanılgıya düşürmemelidir. Her an daha büyük engellerle karşılaşma olasılığı hesaba katılmalı ve mevcut olanakların korunmasına özel bir önem verilmelidir.

Yoldaşların arasındaki sevgi/yakınlaşma, arttığı oranda, bir **organik erime** yaşanır ve yüreklerin tek bedende buluşma şansı artar. Kardeşleşmenin en üst biçiminden söz eden bizlerin, bir taraftan organlaşmaya, diğer taraftan organik erimeye vurgu yapması; hareketimizin biçimlendiği hiçbir sıfatın, ilişkilerde bir sınır/engel oluşturmayacağına göstergesi olarak algılanmalıdır.

Organlaşma konusunda, bugüne dek biriken teorik ve pratik mirasın dikkate alınması, doğru ve gerekli iken; bunun, yaratıcılığın sınırına gelindiği biçiminde algılanması doğru değildir. Yaratıcı öznenin önündeki hareket sahası bir hayli geniştir. Dışarıdan bakanların öngörebileceği biçimler bulup çıkarmak; bugüne dek yaşanmış tanıklıkların tekrarına

mahal vermemek; veya yapanın üretkenliğini kamçılayacak ek çözümler bulup, bunları harekette içselleştirmek mümkündür. Bu, bir dağcının tırmanma anına benzer. Hataları gibi, bulduğu çözümler de iç içe geçer ve belki de en iyi, "tırmanıcılar" tarafından algılanır.

HAREKETİMİZ, "TUI"LEŞMEYE KARŞI BİR PANZEHİRDİR

Bir şeyin kendisini öğrenmeden önce, o şeyle ilgili eleştiri yapmayı öğrenenler; genellikle kulaktan dolma bilgiyle veya yüzeysel araştırma ile yetinirler; sorunların kökenine inme alışkanlıkları yoktur. Neden - sonuç ilişkisinde, onları genellikle "sonuçlar" ilgilendirir. Biçime daha fazla önem verdikleri için öze karşı bir yabancılaşma içerisindedirler.

Sözünü ettiğimiz bu duruma, **"yarı-aydın"** diye tanımlayabileceğimiz; bilgisiz olmayan, ama yeterli bilgiye de erişememiş kesimlerde daha sık rastlanır. İçinde bulunduğumuz tarihsel konjonktüre göre işlevlenen **aydın** kavramının içeriksel yapısının değişmekte / farklılaşmakta olduğu düşünülürse; söz konusu kesimin, sanıldığından daha geniş bir niceliğe sahip olduğu anlaşılacaktır.

Bilinçlerin köreltilmesi ve toplumsal hafızanın oluşmadığı toplumlarda, yarı-aydınlar veya Brecht'in alaycı deyimile "tui"ler türer. Derme-çatma, kulaktan dolma ve çoğunlukla da kendilerine ait olmayan bilgileri özüne inmeden kullanılarak -pazarlayarak- bir ayrıcalık kazanmaya çalışır; bilgelik taslarlar. Anlaşılacak türde ağdalı ifadeler kullanarak, çevreleri ile sürekli olarak bir bilgi mesafesi oluşturmaya çalışırlar. Belirli bir fikri çerçeveye sahip olmamalarına rağmen, ezberlenmiş sınırlı sayıdaki kalıpla hareket ettikleri için dogmatiktirler.

"Azla yetinmeye alıştırdılan bir toplum, aynı kanaatkarlığı bilginin edinilmesinde de gösterir. Öyle ki derme çatma, kulaktan dolma ve sistematik olmayan bilgi paçacıkları bir araya getirilerek cehaletin üstü örtülür. İşte bu örtü, bilgiyi esaret altına alır. Kamufleaj altındaki cehalet; yapma-etme fiillerinde rehber rolü oynar. Ne zaman ki yaşam, en ağır eleştirisini "yenilgi" biçiminde tattırırsa; o zaman örtünün kalkma olasılığı doğar. Kaldı ki çoğu kez, daraltılan ufku ve menzili düşürülen bakış açısının kalıcılaşan etkisi bir yöntem haline gelir ve -birakalım örtünün kalkmasını- cehalet, ukalalık sebebi olmaya başlar. (Devrimci Hareket, Sayı: 6)

Dogmalar mutlak, tartışılmaz; esneme ve değişme olasılığı yoktur. "Dogma" denince akla ilk "ölü düşünceler yığını", "dondurulmuş formüller" gelir. Genellikle, düşünsel üretkenlikten yoksun, düşünme tembeli insanların işidir dogmalarla yetinmek. Sınırlanmış seçenekler ve mutlak doğrular bir cehalet sebebi ise de, aynı zamanda **çokbilmişlik** biçiminde dışavurur. Dogmatikler, düşünmesi gerekenleri düşünmüş ve ihtiyaç duyulan doğruları keşfetmiş olduğu inancıyla hareket eder. Perspektif genişliği kazanmaya çalışmak, sorunların kökenine inmek; yabancı oldukları eğilimlerdir. Elleriindeki birkaç kalıbı, gözleri gibi korurlar.

İRdeleyen ve sorgulayan bilinçlerde ise, dogmanın üreme ve barınma şansı zayıflar. Sağlıklı bilinçlerde, dogmanın yerini kuramların alması; doğruyu arayıp bulabilme koşulunun, canlı ve yeniliğe açık olabilmeyin garantisidir.

Yukarıda sözünü ettiğim türden bir iklimin etkisi altına girmemek için, yoğun bir çaba harcayan ve üzerinde durduğumuz zemini hassasiyetle dokuyan hareketimiz; bizleri söz konusu etkilere karşı koruyan bir kalkan gibidir. Verilmeye çalışılan fikri sistematik, kavranabildiği ölçüde, hareketimizin bizlere sağladığı avantaj daha somut biçimde kendini hissettirecektir.

Kaba benzetmelerle veya toptancı mantıkla yaklaşıldığında, hareketimizin üretimlerinde içerilmiş tarzda bulunan farklılığın ayırıcılığı varılmayabilir. Ancak, gerçekte ortaya konan hemen tüm ürünler, hareketimizin yaratıcı prizmasından geçmiş olmanın izlerini/farklılığını taşımaktadır. Hareketimiz, bir taraftan "mükemmeliyetçilik kaptisleri"ne karşı direnirken, diğer taraftan, hakikaten mükemmel yakaalayabilmenin olanaklarını zorlamaktadır.

Kendimize güvenmek, değerlerimizi hiçbir koşul altında ezdirmemek ve sürekli olarak daha doğru olana koşmak durumundayız. Her yeni günün daha güzel şeyler getireceğine, büyümenin durmayacağına ve şu anki sancının doğum sancısı olduğuna tereddütsüz bir inanç taşınmalıdır.

Devrimcilik, basamakları bitmeyen türden bir merdivendir. Bu nedenle tüm yükseklikler göredir. Tırmanmaktan yorulmayanlar için, zirve tek değildir; onlar, ömürlerinin her anını zirve tadında yaşarlar.

*Sen devrimcisin
sağır bir kulağa
seslenmek durumunda kalsan da
işini
büyük bir sabırla yapmalısın.*

*Elişi dantelaların
her ilmiginde rastlanan
nakşedilmiş titizlik gibi
sadece ellerin değil
yüreğın de iz bırakmalı*

*Sen devrimcisin
sana ait olsun diye değil
çiçek dalında güzel dursun diye
emek harcamalısın*

*bedel ödediğın yerde
doğa
karanfil tohumları doğurmasa da
avuçlarına
ne karanfili sensiz
ne kendini karanfilsiz
düşünme*

*Başının en dik durabildiğı
yöne dön
ve derin bir nefes al
ciğerlerine dolan koku
yüreğine de tanıdık gelecek
Aradığın şeyin
avuçlarına değil
yürek sahanda biriktiğini
göreceksin*

*Sen devrimcisin
hasadında bulunmasan da
güzellik ekmeye devam et
En karşılıksız kaldığın yerde
yüreğinin sesini dinle
sana bir karanfil sadeliğinde
cevap verecektir.*